

**АКТУАЛИЗИРАНА ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА
УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА
ОБЩИНА КЮСТЕНДИЛ**

ПЕРИОД НА ДЕЙСТВИЕ

2021 – 2028 година

Приета с решение № 642/27.01.2022 година

на Общински съвет - Кюстендил

СЪДЪРЖАНИЕ:

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА:	5
1. ВЪВЕДЕНИЕ.....	8
1.1. Обхват на програмата	11
1.2. Етапи на изработване на програмата	12
1.3. Принципи на програмата.....	13
1.4. Действащо законодателство	13
1.4.1 Законодателна рамка за управление на отпадъците в България.....	13
1.4.2. Законодателство на Европейския Съюз за управление на отпадъците	27
1.4.3. Местни нормативни документи в сферата на управление на отпадъците.	32
1.4.4 Анализ и оценка на законодателството	34
1.5. Процедури за преценка необходимостта от Екологична оценка и Оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони	36
1.5.1.Процес на обществени консултации при разработване на програмата:.....	37
1.5.2. Органи за разработване и одобрение на програмата:.....	37
2. Характеристика на общината	38
2.1. Географска характеристика и местоположение на община Кюстендил	38
2.2. Релеф.....	39
2.3. Климат.....	41
2.4. Води.....	44
2.5. Почви	44
2.6. Биоразнообразие	45
2.6.1.Растителен свят.....	45
2.6.2. Животински свят	49
2.7. Защитени територии	51
2.8. Защитени зони.....	52
2.9. Подземни природни богатства	57
2.10. Демографска характеристика на община Кюстендил.....	58

2.11. Анализ на икономическото развитие по сектори (селско и горско стопанство, промишленост, сектор туризъм)	64
2.11.1 Секторна структура	65
2.11.2. Първичен сектор	67
2.11.3. Вторичен сектор.....	69
2.11.4. Третичен сектор	70
3. Анализи на състоянието на управлението на отпадъците. Основни изводи.	72
3.1.Анализ на отпадъците (битови, строителни, производствени, опасни, специфични отпадъчни потоци).	72
3.1.1. Генерирани битови отпадъци	73
3.1.2. Отпадъци от опаковки.....	83
3.1.3. Биоразградими отпадъци	84
3.1.4. Строителни отпадъци	88
3.1.5. Производствени и опасни отпадъци	90
3.1.6. Специфични отпадъчни потоци	91
3.1.7. Утайки от ПСОВ.....	92
3.2 Анализ на инфраструктурата за управление на отпадъци	102
3.3 Анализ на замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъци и предотвратяване на риска от стари замърсявания. Описание на общинските депа в обхвата на анализа.....	108
3.4 Анализ на институционалния капацитет и форми за управление на отпадъците, планиране, финансиране и определяне на цени и такси на услугите.	112
3.5 Анализ на организационните схеми и форми за управление на отпадъците, планиране, финансиране и определяне на цени и такси на услугите.	116
3.6. Източници на приходи за управление на отпадъците	119
3.7. Анализ на информиране на обществеността по въпросите на управление на отпадъците.....	121
4. Прогнози за образуваните отпадъци	125
4.1. Прогноза за образуваните битови отпадъци	125
4.2. Прогнози за образуваните отпадъци от строителство и разрушаване (ОСР).....	127
5. SWOT анализ (анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите)	128
6. Стратегически и оперативни цели	129
7. План за действие, подпрограми с мерки за достигане на целите и индикатори за измерване на напредъка	131

7.1.	Подпрограма за предотвратяване образуването на отпадъци.....	133
7.1.1.	Въведение и основни положения	133
7.1.2.	Място на предотвратяването на образуване на отпадъци в йерархията за управление на отпадъците.....	134
7.1.3.	Цел на подпрограмата за предотвратяване на образуването на отпадъци –	135
7.1.4.	Описание на съществуващото състояние и бъдещи мерки	135
7.2.	Подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци	141
7.2.1.	Въведение и основни положения	141
7.2.2.	Описание на съществуващото състояние и бъдещи мерки	145
7.3.	Подпрограма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци.....	148
7.3.1.	Въведение и основни положения	148
7.3.2.	Описание на съществуващото състояние и бъдещи мерки	149
7.3.	Подпрограма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради	159
7.3.1.	Въведение и основни положения	159
7.3.2.	Описание на съществуващото състояние	160
7.4.	Подпрограма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци	168
7.4.1.	Въведение и основни положения	168
7.4.2.	Описание на съществуващото състояние и бъдещи мерки	170
7.5.	Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки	176
7.5.1.	Въведение и основни положения	176
7.5.2.	Описание на съществуващото състояние и бъдещи мерки	178
7.6.	Подпрограма за намаляване на риска от депонираните битови отпадъци	184
7.6.1.	Въведение и основни положения	184
7.6.2.	Описание на съществуващото състояние и бъдещи мерки	184
8.	Координация с други планове и програми	188
9.	Система за отчет и контрол и отчитане на изпълнението на общинската ПУО	188
10.	Приложение.....	190

СПИСКЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА:

БВП	Брутен вътрешен продукт
БО	Битови отпадъци
ГСП	Горско стопански план
ДВ	Държавен вестник
ДГС	Държавно горско стопанство
ДЛС	Държавно ловно стопанство
ДМА	Дълготрайни материални активи
ЕК	Европейска комисия
ЕО	Екологична оценка
ЕС	Европейски съюз
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗОВВОС	Закон за ограничаване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
ИАОС	Изпълнителна агенция по околната среда
ИУГ	Излезли от употреба гуми
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
КАВ	Качество на атмосферния въздух

МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРО	Масово разпространени отпадъци
МС	Министерски съвет
НКПР	Националната концепция за пространствено развитие
НПДУУОЗ	Национален план за действие за управление на устойчивите органични замърсители
НППОО	Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъци
НПР	Национална програма за развитие
НПУО	Национален план за управление на отпадъците
НСИ	Национален статистически институт
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
ОВОС	Оценка за въздействието върху околната среда
ОСР	Отпадъци от строителство и разрушаване
ОУП	Общ устройствен план
ПГ	Парникови газове
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ПСОВ	Прочиствателна стнция за отпадъчни води
ПС	Претоварна станция
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУО	Програма за управление на отпадъците
ПУП	Подробен устройствен план
ПУСО	План за управление на строителните отпадъци
РДО	Рамкова директива за отпадъците
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите

РКОНИК	Рамковата Конвенция на ООН по изменение на климата
РСУО	Регионално сдружение за управление на отпадъците
РЦТНО	Регионален Център за третиране на неопасни отпадъци
СМР	Строително монтажни работи
СО	Строителни отпадъци
ТБО	Такса битови отпадъци
УОЗ	Устойчиви органични замърсители

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Общинската програма за управление на отпадъците е един от най-важните инструменти за прилагане на законодателството за отпадъците на местно ниво. Тя се разработва съгласно изискванията на чл. 52 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО), във връзка с чл.15, ал.1, т.3, чл.57 и чл.59 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС). Съгласно ал. 2, чл. 52 от ЗУО, общинската програма за управление на отпадъците е неразделна част от Общинската програма за опазване на околната среда.

Актуализираната общинска програма за управление на отпадъците на територията на Община Кюстендил за периода 2021 – 2028 г. е изготвена, съгласно изискванията на чл. 52 от ЗУО и включва необходимите мерки за изпълнение на задълженията на кмета на общината, регламентирани в Глава втора, Раздел III на ЗУО "Задължения на органите на местното самоуправление и местната администрация". Разработена е за период, който съвпада с действието на Националния план за управление на отпадъците (НПУО 2021-2028 г.) и при необходимост ще бъде актуализирана, при неговото окончателно одобрение, при промяна във фактическите или нормативни условия.

При изготвяне на настоящата програма е спазен приоритет „Отпадъци“ на Програма „Околна среда“ за периода 2021-2027 г., който е насочен към специфична цел „Насърчаване на прехода към кръгова икономика и ресурсно ефективна икономика“. По този приоритет допустими за финансиране са мерки за развитие на инфраструктурата, свързана с управлението на битовите отпадъци на регионално ниво на управление, предотвратяване образуването на битови отпадъци, изграждане на центрове за подготовка за повторна употреба и поправка за рециклиране на отпадъците, разделно събиране и предварително третиране, повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението.

Спазени са и принципите за йерархия в управлението на отпадъците, въведени с Рамковата директива за отпадъците 2008/98/ЕО и транспонирани в чл. 6, ал. 1 от ЗУО. Спазването на йерархията в управление на отпадъците гарантира съответствие с европейските документи за ефективно използване на ресурсите и кръгова икономика. Тя има ключово значение и определя приоритетния ред в законодателството и в политиката относно отпадъците, както и в дейностите по опазване на околната среда. Заложената в ЗУО йерархия в управлението на отпадъците, е както следва:

- “Предотвратяване” образуването на отпадъци - мерките, взети преди веществото, материалът или продуктът да стане отпадък, с което се намалява количеството отпадъци, включително чрез повторната употреба на продуктите или удължаването на жизнения им цикъл; вредното въздействие от образуваните отпадъци върху околната среда и човешкото здраве, или съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите.
- „Подготовка за повторна употреба” - са дейностите по оползотворяване, представляващи проверка, почистване или ремонт, чрез които продуктите или компонентите на продукти, които са станали отпадък, се подготвят, за да могат да бъдат използвани повторно без каквато и да е друга предварителна обработка. Това е един от начините за предотвратяване образуването на отпадъци.
- „Рециклиране” - всяка дейност по оползотворяване, чрез която отпадъчните материали се преработват в продукти, материали или вещества за първоначалната им цел или за други цели. То включва преработването на органични материали, но не включва оползотворяване за получаване на енергия и преработване в материали, които ще се използват като горива или за насипни дейности.

Рециклирането е вид оползотворяване на отпадъците. "Оползотворяване" е всяка дейност, която има като основен резултат използването на отпадъка за полезна цел чрез замяна на други материали, които иначе биха били използвани за изпълнението на конкретна функция, или подготовката на отпадъка да изпълнява тази функция в производствено предприятие или в икономиката като цяло. Приложение № 2 от ЗУО съдържа неизчерпателен списък на дейностите по оползотворяване.

- „Друго оползотворяване, например оползотворяване за получаване на енергия”;
 - Изгарянето или съвместното изгаряне, когато основното използване на отпадъците е като гориво или друг начин за получаване на енергия. Това е операция по управление на отпадъците с оползотворяване на енергията, класифицирана като R1 (Използване на отпадъците предимно като гориво или друг начин за получаване на енергия) в приложение № 2 от ЗУО. В приложение № 1 на ЗУО е заложено също изгарянето на отпадъци без оползотворяване на енергия, класифицирано като операция по обезвреждане D10 (Наземно изгаряне).
 - Насипни дейности, отговарящи на дефиницията за оползотворяване дадени в ЗУО "Насипване" е дейност по оползотворяване, при която подходящи неопасни отпадъци се използват за рекултивационни цели в разкопани участъци или за

инженерни цели в ландшафтното устройство. Отпадъците, използвани за насипване, заместват неотпадъчни материали, подходящи са за гореспоменатите цели и се ограничават до количеството, което е необходимо за постигане на тези цели.

- „Обезвреждане” - е всяка дейност, която не е оползотворяване, дори когато дейността има като вторична последица възстановяването на вещества или енергия. Приложение № 1 от ЗУО съдържа неизчерпателен списък на дейностите по обезвреждане.

Прилагането на тази последователност от мерки осигурява едновременно намаляване на количеството генерирани отпадъци на територията на общината, подобряване на организацията по управление на отпадъците и опазване на околната среда и създава необходимите предпоставки за успешна реализация на планираните дейности и мерки.

Община Кюстендил е член на РСУО – регион Дупница. Регионалното сдружение за управление на отпадъците с наименование „РИЛА ЕКО” е създадено с учредителен протокол на 14.06.2011 г., председател на сдружението е кмета на Община Кюстендил, а включените общини са: Дупница, Кюстендил, Бобов дол, Сапарева баня, Невестино и Трекляно. Всички членове на РСУО са задължени да постигнат общи цели за рециклиране и общи изисквания по отношение на екологосъобразното обезвреждане на отпадъците.

Основната цел на настоящата програма, съобразена с Европейската стратегия за устойчиво развитие и подхода „нулеви отпадъци” е да се определят необходимите мерки за актуализиране на съществуващата система за управление на отпадъците в община Кюстендил. В резултат от изпълнението на настоящата ПУО се очакват следните резултати:

- Намаляване на вредното въздействие на отпадъците, чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване;
- Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци и намаляване и предотвратяване на риска от депонираните отпадъци;
- Управление на отпадъците, което гарантира чиста и безопасна околна среда;
- Превръщане на обществеността в ключов фактор при прилагане на йерархията на управление на отпадъците.

Разработването на настоящата ПУО е съобразено с промените в нормативните документи, регламентиращи дейностите с отпадъците и фактическите условия на

територията на община Кюстендил за утвърждаване на работеща система за управление на отпадъците.

1.1. ОБХВАТ НА ПРОГРАМАТА

Програмата включва всички дейности, които се регламентират като задължения на общинската администрация, съгласно Закона за опазване на околната среда, Закона за управление на отпадъците и наредбите към тях, свързани с опазване на околната среда и управление на отпадъците. Програмата следва обхвата и съдържанието на Методическите указания за разработване на общински програми за управление на отпадъците, утвърдени със Заповед № РД-211/31.03.2015 г. на Министъра на околната среда и водите.

В обхвата на настоящата програма са включени видовете отпадъци, дефинирани в чл.2, ал. 1 от ЗУО, които се генерират на територията на общината:

- битови отпадъци;
- производствени отпадъци;
- строителни отпадъци;
- опасни отпадъци.

Програмата включва информация и анализи за дейностите по управление от отпадъците от образуването им до тяхното крайно обезвреждане, а именно:

- вид на отпадъците и тяхното образуване;
- количества на образуваните отпадъци и тяхната характеристика;
- система за събрание и използваните съдове;
- транспортиране на отпадъците и вида на използваната техника;
- дейности по рециклиране и оползотворяване;
- дейности по обезвреждане на отпадъците.

При разработване на програмата е анализирано съществуващото състояние по управление на отпадъците на територията на община Кюстендил, на база на което са идентифицирани екологичните проблеми и формулирани целите за периода 2021-2028г. Анализирани са отпадъчните потоци, които се генерират на територията на общината, дейностите по тяхното транспортиране и третиране. Описана е подробно съществуващата система за управление на отпадъците. Направена е прогноза за

бъдещите потоци отпадъци, разгледана е необходимостта от нови системи за събиране и инсталации за подготовка за третиране, оползотворяване и депониране на отпадъци. Разработени са съответни подпрограми и планове за действие, в които са посочени необходимите мерки, отговорните институции и необходимите финансови средства за обезпечаване изпълнението на програмата за следващия програмен период.

Програмата за управление на отпадъците е отворен документ, който подлежи на актуализация при промяна на нормативната уредба, фактическата обстановка или по препоръка на компетентните органи. Програмата се приема от Общинския съвет на община Кюстендил, който контролира изпълнението ѝ, след което се публикува на интернет страницата на общината, с цел осигуряване на обществен достъп. Ежегодно в срок до 31 март кметът на общината информира Общинския съвет за изпълнението на програмата през предходната календарна година, като предоставя отчет на изпълнените мерки и действия.

1.2. ЕТАПИ НА ИЗРАБОТВАНЕ НА ПРОГРАМАТА

Процесът на изготвяне на Актуализираната общинска програма за управление на отпадъците на територията на Община Кюстендил за периода 2021 – 2028 г. може да се раздели основно на три фази – предварителна подготовка, анализ на съществуващото състояние и планиране на мерките и целите за периода 2021-2028г. Тези фази са свързани по между си и включват следните етапи:

- Предварителна подготовка;
- Събиране на информация за анализи и прогнози;
- Анализ и оценка на съществуващата ситуация за управлението на отпадъците;
- Изготвяне на прогнози;
- Изготвяне на SWOT анализ;
- Определяне на цели и алтернативи за развитие;
- Разработване на подпрограми с мерки за постигане на целите, определяне на индикаторите за измерване на напредъка;
- Разработване на система за мониторинг, контрол и отчитане на изпълнението;
- Процедура по екологична оценка и оценка за съвместимост;
- Приемане на програмата от Общински съвет – Кюстендил.

1.3. ПРИНЦИПИ НА ПРОГРАМАТА

Националният план за управление на отпадъците има ключова роля за ефективното и ефикасно управление на отпадъците в Р България. С плана се цели намаляване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда и здравето на населението, както и постигане на максимално ефективно използване на ресурсите, разкриване на нови пазари и създаване на нови работни места. Важна част от Плана е създаването на максимални условия за предотвратяване образуването на отпадъци.

НПУО се основава на следните основни принципи, заложи в Рамковата директива за отпадъците 2008/98/ЕС и в Закон за управление на отпадъците:

- *“Предотвратяване”* - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно.
- *“Разширена отговорност на производителя”* и *“замърсителят плаща”* – лицата, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда или сегашните притежатели на отпадъците трябва да покрият пълните разходи за третиране на отпадъците и да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве.
- *“Превантивност”* – потенциалните проблеми с отпадъците трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап.
- *“Близост”* и *“самодостатъчност”* – отпадъците трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близо до мястото на тяхното образуване, като отпадъците, генерирани в ЕС, трябва да бъдат третирани в рамките на Съюза.
- *„Участие на обществеността“* – съответните заинтересовани страни и органи, както и широката общественост, имат възможност да участват в разработването на планове за управление на отпадъците и на програмите за предотвратяване на отпадъците и имат достъп до тях след разработването им.

1.4. ДЕЙСТВАЩО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

1.4.1 ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Законът за опазване на околната среда, Законът за управление на отпадъците, Закон за устройство на територията (ЗУТ) и Законът за ратификация на Базелската конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане,

заедно със съответните подзаконовни нормативни актове са основните закони в областта на управление на отпадъците в България. Съществуват и други закони и подзаконовни нормативни актове, които оказват влияние върху развитието на сектор „Управление на отпадъците“, като по-важните от тях са споменати в този раздел от Програмата.

Действащата към момента нормативна уредба в областта на управление на отпадъци е следната:

 Закон за опазване на околната среда (Обн. ДВ. бр.91 от 25.09.2002г., посл. изм. ДВ. бр.21 от 12.03.2021г.)

Общите изисквания към опазването на всички компоненти на околната среда и управлението на факторите, които оказват вредно въздействие върху нея са въведени в ЗООС. Последният очертава принципите за защита на компонентите на околната среда – като например “устойчиво развитие”, “предимство на предотвратяване пред обезвреждане”, “замърсителят плаща” и интегрирането на политиката на опазване на околната среда в секторните и регионалните политики. Освен рамкови разпоредби относно принципите, които трябва да се спазват за опазване на околната среда (и в частност на управлението на отпадъците) и общите задължения на лицата и компетентните органи, в закона са регламентирани и процедурите по извършване на екологична оценка, оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС) и издаване на комплексни разрешителни или лицензи.

Последните изменения и допълнения на Закона за опазване на околната среда прецизират ключовите инструменти, свързани с комплексното предотвратяване на замърсяването от промишлени дейности и контрола на опасностите от големи аварии с опасни вещества. Засилва се и ефективността на контролната дейност.

Със ЗИД на ЗООС се изпълняват препоръките на ЕК за неизпълнение на задълженията на България по някои разпоредби, относно: контрола на опасностите от големи аварии (Директива 2012/18/ЕС), емисиите от промишлеността (комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването – Директива 2010/75/ЕС) и оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда (Директива 2011/92/ЕС).

С последните промени в ЗООС се улесняват процедури по предотвратяване и ограничаване на промишленото замърсяване, повишава се публичността и се прецизират понятия в съответствие с тези на действащата европейска и национална нормативна уредба. Изпълняват се и мерки от Актуализираната стратегия за развитие на електронното управление в Република България (2019 – 2023 г.) за поддържането

на съществуващия Регистър на регистрираните по EMAS (Схемата за управление по околната среда и одитиране) организации в България.

 Закон за устройство на територията (Обн. ДВ. бр.1 от 02.01.2001г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.21 от 12.03.2021г.)

Законът урежда обществените отношения, свързани с устройството на територията, изискванията към инвестиционното проектиране и строителството в страната, и определя ограниченията върху собствеността за устройствени цели.

Съоръженията и инсталациите за третиране на отпадъци са определени като елементи на техническата инфраструктура. Изисква се изработването на специален Подробен устройствен план (ПУП), дори ако теренът е определен с Общ устройствен план (ОУП) или ПУП за промишлени цели. От гледна точка на характеристиките, значимостта, сложността и рисковете при експлоатация, тези инсталации са определени като втора категория строеж от общо осем категории, като първа категория са най-сложните и рискови, а осма категория – с незначителен риск и сложност. ЗУТ съдържа разпоредби във връзка с произтичащите от ЗУО изисквания относно строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради.

С приемането на Закона за устройство на територията през 2001 г. се въвежда разпоредба общините да осигуряват терените и изграждането на съоръженията и инсталациите за третиране на битовите и строителните отпадъци.

 Закон за местните данъци и такси (Обн. ДВ. бр.117 от 10.12.1997г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.16 от 23.02.2021г.)

Механизмът за финансиране на изпълнението на задълженията на общините по управлението на битовите отпадъци, възложени със ЗУО е регламентиран със Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ). Въведена е “такса битови отпадъци”, която се заплаща за услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа или други съоръжения на битови отпадъци, както и за поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места.

Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на Общинския съвет, въз основа на одобрена план-сметка за всяка дейност (чл. 66 от ЗМДТ):

- събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до инсталации и съоръжения за третиране им, както и осигуряване на съдове за събирането им, с изключение на разделното събиране, предварителното съхраняване и транспортирането на битовите отпадъци, попадащи в

управлението на масово разпространени отпадъци (МРО) по Закона за управление на отпадъците - за услугата по чл. 62, т. 1 от ЗМДТ;

- третиране на битови отпадъци, необхванати в управлението МРО, както и проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци и/или други инсталации или съоръжения за оползотворяване и/или обезвреждане на битови отпадъци- за услугата по чл. 62, т. 2 от ЗМДТ;
- поддържане на чистотата на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места и селищните образувания в общината, предназначени за обществено ползване - за услугата по чл. 62, т. 3 от ЗМДТ.

Закон за ратификация на Базелската Конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане

Приет през януари 1996 г (обн., ДВ, бр.8 от 1996 г.), допълнително със Закон (обн. ДВ, бр.113 от 28.12.1999 г.) са ратифицирани и поправките към Конвенцията. На общеевропейско ниво конвенцията се прилага чрез Регламент (ЕО) № 1013/2006 за трансграничен превоз на отпадъци.

Закон за управление на отпадъците (Обн. ДВ. бр.53 от 13 Юли 2012г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.19 от 5 Март 2021 г.)

Законът урежда обществените отношения в сектор „Управление на отпадъците“ и въвежда редица основополагащи изисквания на рамкова Директива за отпадъците 75/442/ЕЕС, в т.ч. задължения на лицата, извършващи дейности по отпадъци, информация за дейностите с отпадъци, програмиране чрез национална, общински и фирмени програми за управление на отпадъците, разрешаване и контрол на дейностите с отпадъци; внос, износ и транзитен превоз, глоби и санкции за неизпълнение. С този закон се въвежда и принципа за „разширена отговорност на производителите“ чрез изискване към производителите и вносителите на продукти, които в процеса на тяхното производство или след крайната им употреба образуват опасни или масово разпространени отпадъци, да заплащат продуктови екотакси.

Законът за управление на отпадъците въвежда изискванията на Рамковата директива за отпадъците (РДО) 2008/98/ЕО, включително принципите „замърсителят плаща“, „разширена отговорност на производителя“ и йерархията на управление на отпадъците. Той въвежда за първи път конкретно адресирани оперативни цели за рециклиране на битови и строителни отпадъци, изисквания към съоръженията и инсталациите за отпадъци, въвежда икономически и регулаторни механизми и

инструменти за прилагане на законодателството, правила за управление на масово разпространените отпадъци; урежда подхода за „край на отпадъка“ и „странични продукти“; определя детайлно контролните функции на институциите и конкретните глоби и санкции за неспазване на закона.

С измененията и допълненията на ЗУО в ДВ. бр.19 от 5 Март 2021 г. общините са длъжни да събират разделно текстилни отпадъци и обувки, освен хартия, метал, стъкло и пластмаса. Също така с новата промяна общините трябва да разделят и рециклират биоразградимите отпадъци при източника или да ги събират разделно и да не ги смесват с други видове отпадъци.

Промените в закона са свързани с изпълнение на европейското законодателство, заради което законодателно се завишава целта за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битови отпадъци у нас до 65 на сто и намаляване до 10 на сто на депонираните битови отпадъци към 2035 година.

Действащите подзаконови нормативни актове, които детайлизират изискванията на ЗУО, могат да се обособят в четири групи, а именно актове:

- *определящи изисквания към съоръжения и инсталации;*
- *регулиращи управлението на специфични отпадъчни потоци;*
- *съдържащи регулации по управлението на отпадъци чрез икономически инструменти;*
- *с хоризонтални разпоредби спрямо всички видове отпадъци, инсталации и съоръжения за отпадъци в обхвата на ЗУО.*

ПОДЗАКОНОВИ НОРМАТИВНИ ДОКУМЕНТИ ПО ПРИЛАГАНЕ НА ЗУО:

- ❖ Наредба № 1 от 04.07.2014 г. (обн. ДВ. бр.51 от 20 Юни 2014г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.30 от 31 Март 2020 г.) за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри. Наредбата определя изискванията за предоставяне на информация на НСИ и ИАОС относно отпадъците и съоръженията и инсталациите за отпадъци, включително информация от общините.
- ❖ Наредба № 2 от 23.07.2014 г. за класификацията на отпадъците (обн. ДВ. бр. 66 от 8 август 2014 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.86 от 6 Октомври 2020 г.)
- ❖ Наредба № 4 от 5.04.2013 г. за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци (обн. ДВ бр. 36 от 16 април 2013 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 101 от 27 ноември 2020 г.)

- ❖ Наредба № 6 от 27.08.2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци (обн. ДВ. бр.80 от 13 Септември 2013 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.13 от 7 Февруари 2017 г.)
- ❖ Наредба №7 от 24.08.2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци (обн. ДВ. бр. 81 от 17.09.2004 г.)
- ❖ Наредба №7 от 19.12.2013 год., за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци (обн. ДВ. бр.111 от 27.12.2013г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 26 от 22.03.2020 г.)
- ❖ Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци (приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 2 от 02.01.2021 г.)
- ❖ Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, (обн. ДВ.. бр.98 от 8 Декември 2017 г.).
- ❖ Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки (приета с ПМС № 271 от 30.10.2012 г., обн. ДВ. бр.85 от 6 Ноември 2012г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.2 от 08.01.2021г.)
- ❖ Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци (обн. ДВ. бр.29 от 30 Март 1999 г.)
- ❖ Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (обн. ДВ. бр.63 от 12.08. 2016 г., изм. ДВ.бр.55 от 07.07.2017 г.)
- ❖ Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти (обн. ДВ. бр.2 от 08.01.2013г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.2 от 08.01.2021 г.)
- ❖ Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства (обн. ДВ. бр.7 от 25.01.2013 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.2 от 08.01.2021 г.)
- ❖ Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване (обн. ДВ.бр.100 от 19.11.2013 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.2 от 08.01.2021 г.)
- ❖ Наредба за батерии и акумулатори и за негодните за употреба батерии и акумулатори (обн. ДВ. бр.2 от 08.01.2013 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.2 от 08.01.2021 г.)
- ❖ Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми (обн. ДВ. бр.73 от 25.09.2012 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.2 от 08.01.2021 г.)
- ❖ Наредба № 3 за изискванията към инсталации, произвеждащи титанов диоксид (обн. ДВ. бр. 49/04.06.2013 г.)

- ❖ Наредба за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса (приета с ПМС № 76 от 12.04.2016 г., обн. ДВ бр.30 от 15.04.2016г, доп. ДВ. бр. 2 от 08.01.2021 г.)
- ❖ Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, (обн. ДВ. бр.57 от 02.07.2004 г., посл. изм. ДВ. бр.70 от 07.08.2020 г.)
- ❖ Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (обн. ДВ. бр.25 от 18.03.2003 г., посл. изм. ДВ. бр.67 от 23.08.2019 г.)
- ❖ Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони (обн. ДВ. бр.73 от 11.09. 2007г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.3 от 05.01.2018 г.).

РАМКОВИ НАЦИОНАЛНИ ДОКУМЕНТИ, СВЪРЗАНИ С УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ:

- ❖ НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ОТПАДЪЦИТЕ И ПЛАНОВЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ.

Последната трета Национална програма за управление на дейностите по отпадъците е за периода 2009-2013 г., и тя поставя 10 стратегически цели. По-голямата част от мерките за постигане на стратегическите цели са изпълнени, включително от мерките за подобряване на административния капацитет, въвеждането на икономически инструменти за стимулиране на рециклирането и предотвратяването на образуването на отпадъци. Според промените на ЗУО Националната програма за управление на дейностите по отпадъците по чл. 28 запазва своето действие до приемане на първия Национален план за управление на отпадъците 2014-2020г.

- ❖ НАЦИОНАЛЕН СТРАТЕГИЧЕСКИ ПЛАН ЗА ПОЕТАПНО НАМАЛЯВАНЕ НА БИОРАЗГРАДИМИТЕ ОТПАДЪЦИ, ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА ДЕПОНИРАНЕ 2010-2020 г.

Това е първият план за страната, в който систематично се осъществява задълбочен анализ на проблемите за околната среда в резултат на депонирането на биоразградимите отпадъци, дефинира проблемите и идентифицира необходими мерки (административни, нормативни, финансови и др.) за преодоляване на проблемите и за изпълнение на целите за поетапно намаляване депонирането на тези отпадъци и увеличаване на тяхното рециклиране и оползотворяване. Допълнителен ефект се постига от заместването на фосфатни торове в земеделието с компост. . В изпълнение са някои от инсталациите за оползотворяване на биоразградимите отпадъци, както и информационни кампании за населението и другите заинтересовани страни.

- ❖ НАЦИОНАЛЕН СТРАТЕГИЧЕСКИ ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ ОТ СТРОИТЕЛСТВОТО И РАЗРУШАВАНЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА Р.БЪЛГАРИЯ ЗА ПЕРИОДА 2011-2020 г.

Той също е първи за страната план в разглежданата област. В резултат на детайлни анализи на съществуващата ситуация, планът определя за първи път мерки (административни, нормативни, финансови и др.) за увеличаване на рециклирането и оползотворяване на този поток отпадъци, които в страната основно се депонират. Главната стратегическа цел на плана е до 2020 г. да се намали вредното въздействие на строителните отпадъци върху околната среда чрез достигане на поне 70% ниво на тяхното рециклиране. В изпълнение на мерките от плана са приети разпоредби в ЗУО от 2012 г. и е разработена и приета **Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали**. В процес на изпълнение са и инсталации за рециклиране на строителни материали като част от интегрираните регионални общински системи за управление на отпадъците. Предстои актуализиране на плана за новия програмен период.

- ❖ НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА УТАЙКИТЕ ОТ ГРАДСКИТЕ ПРЕЧИСТВАТЕЛНИ СТАНЦИИ ЗА ОТПАДЪЧНИ ВОДИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА Р БЪЛГАРИЯ ЗА ПЕРИОДА 2014-2020 г.

Основната цел на този документ е да осигури рамката за планиране на национално ниво, като осигури разумен подход при определянето и прилагането на адекватни мерки за оползотворяване и обезвреждане на утайките в рамките на съществуващата законодателна рамка. Във връзка с планираното до края на 2020 г. прекратяване на депонирането и временното съхранение на утайките, след 2020 г. продължава да бъде насърчавано тяхното активно оползотворяване.

- ❖ НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ (2018 – 2024 г.), ПРИЕТА С РЕШЕНИЕ № 334 НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ОТ 07.06.2019 г.
- ❖ НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА КОНТРОЛ НА ЗАМЪРСЯВАНЕТО НА ВЪЗДУХА (2020 – 2030 г.), ПРИЕТА С РЕШЕНИЕ № 541 НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ОТ 13.09.2019 г.

Двете национални програми в сектор „Въздух“ предвиждат мерки в сектор битово отопление – преминаване от традиционни към алтернативни отоплителни решения (природен газ и топлофикационни мрежи), както и алтернативни уреди (печки на твърдо гориво, отговарящи на стандартите за екодизайн). Изпълнението на мерките от двете програми води пряко до предотвратяване и намаляване на образуването на битови отпадъци от пепел и сгурия, които се депонират.

❖ НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА АДАПТАЦИЯ КЪМ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ДО 2030 г.

Документът е приет на 25.10.2019 г. и задава рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г, като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво.

Една от взаимосвързаните теми / синергии, посочена в случая за сектор „Градска среда“ / „Транспорт“ е прилагането на ефективни практики за управление на отпадъците, което осигурява потенциал за производство на биогаз и торове, които могат да увеличат селскостопанските добиви, както и да намалят емисиите на метан в атмосферата. По-доброто управление на отпадъците води също така води до повишаване ефективността на ресурсите с широко положително въздействие върху материалните потоци.

❖ НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА УСТОЙЧИВИТЕ ОРГАНИЧНИ ЗАМЪРСИТЕЛИ В БЪЛГАРИЯ 2020-2030 г.

Към момента се изготвя Национален план за действие за управление на устойчивите органични замърсители в България 2020 г. - 2030 г. (НПДУУОЗ, България, 2020-2030). По своята същност той е продължение и актуализация на първите два национални плана за управление на устойчивите органични замърсители в България, като освен 22-те УОЗ вещества, са обхванати и новите 6 УОЗ вещества, включени в Стокхолмската конвенция в периода 2013-2017 г.

В новия НПДУУОЗ ще бъдат включени и мерки, които да намалят и предотвратят вредното влияние на опасни отпадъци върху околната среда и човешкото здраве, чрез редица мерки, като например предотвратяването на пускането на пазара, употребата и износа на УОЗ чрез упражняването на контрол, което предотвратява образуването на отпадъци, съдържащи УОЗ; укрепване административния капацитет относно УОЗ и др. мерки. По този начин синергията между двата плана ще подобри управлението на опасни отпадъци, съдържащи УОЗ.

❖ НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ ФУНКЦИИТЕ НА ПОЧВИТЕ (2020-2030 г.)

Генерална стратегическа цел за страната, залегнала в Националната програма за опазване, устойчиво развитие и възстановяване функциите на почвите е устойчиво ползване на почвите, осигуряващо съхраняване функциите на почвата, висока продуктивност, поддържане на екосистемната цялост, а където е необходимо, предотвратяване на вредното въздействие върху почвите.

Приоритет 2 на програмата има тясна връзка с управление на отпадъците, и и по-конкретно Направление 2.3: Възстановяване и рекултивация на нарушени терени, със следните специфични мерки:

- Мярка 2.3.2: Закриване и рекултивация на нерегламентирани сметища и депа за отпадъци неотговарящи на нормативните изисквания
- Мярка 2.7.2: Изграждане на компостиращи и анаеробни инсталации за разделно събрани зелени и/или биоразградими отпадъци
- Мярка 2.7.3: Разработване и изпълнение на пилотни и демонстрационни проекти, с цел събиране, синтезиране, разпространение и прилагане на нови, нетрадиционни успешни мерки, добри практики и/или управленски подходи в областта на битовите отпадъци.

❖ БЪЛГАРИЯ 2030: НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ (НПР 2030)

Националната програма за развитие България 2030 е приета с Протокол № 67 на Министерския съвет от 02.12.2020 г.¹. Определени са три стратегически цели – ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата, за постигането на които са дефинирани 13 национални приоритета.

В рамките на Приоритет 4 „Кръгова и нисковъглеродна икономика“ е поставен фокус върху преминаването от депониране към предотвратяване, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на голямата част от формираните отпадъци в индустриалните процеси и бита. Тяхното рационално и отговорно използване ще бъде основна предпоставка за подобряването на околната среда и за постигането на устойчив ръст на икономиката. Поради това, че икономиката на България е най-ресурсоемката в рамките на общността, фокусът е поставен върху трансформирането на линейната икономика на страната в кръгова. Ще бъдат предприети действия за повишаване на нормата на кръговото (вторично) използване на материалите в икономиката и въвеждането на нисковъглеродни, ресурсно ефективни и безотпадни технологии. Едновременно с това, ще бъдат положени усилия за създаването на нови работни места в областта на екологосъобразната и синята икономика.

В НПР 2030 се поставят и ключови действия за увеличаване на делът на компостираните био отпадъци и рециклираните битови, производствени и строителни отпадъци. Ще бъдат предприети мерки за подобряване на достъпа на гражданите и

¹ Приетата програма и приложенията към нея са представени на интернет страницата на МФ: <https://www.minfin.bg/bg/1394>

бизнеса до системите за разделно събиране и рециклиране на отпадъци, като се надграждат и разширяват съществуващите изисквания. Осигурено ще бъде предоставянето на финансови стимули за подпомагане на разделното събиране на отпадъци, както и за употребата на рециклирани суровини. Ще бъде въведено допълнително задължително разделно събиране на биоотпадъците и отпадъците от текстил. Ограничаването на депонирането ще продължи да бъде стимулирано и чрез задължителните и до момента режими на разширена отговорност на производителите по отношение на масово разпространените отпадъци с фокус върху повишаване на количествата рециклирани отпадъци и стимулиране на многократната употреба. Същевременно ще продължи приоритетно рекултивацията на депата за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания, като ще се предприемат мерки за предотвратяване на незаконното изхвърляне на отпадъци и произтичащото замърсяване.

В допълнение, в рамките на П9 „Местно развитие“ приоритетни остават дейностите по управление на отпадъчните води и повишаването на свързаността на населението с пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ), при подобряване на технологиите на пречистване.

❖ НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Националният план за управление на отпадъците е програмен документ на национално ниво за управление на дейностите по отпадъците в Р. България.

Поставените специфични цели в програмите на НПУО 2014-2020 г. са изпълнени към 2018 г., с изключение на непълното изпълнение на целта за рециклиране на битовите отпадъци (постигнат е 31% вместо 40% рециклирани отпадъци). Степента на изпълнение на целите на плана в най-висока степен са показателни за ефективността на планираните и изпълнени мерки.

Новият национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г. дефинира три основни цели и за тяхното постигане са разработени 5 програми (с 2 подпрограми). Същите цели и програми са залегнали и настоящата ПУО на община Кюстендил.

Програмите (подпрограмите), заложи в НПУО 2021-2028 г., съдържат инвестиционни мерки за които са отделени 78 % от планираните разходи, и неинвестиционни - "меки" мерки за които са отделени 22 % от заложените разходи.

За изпълнение на Програмата за намаляване на количествата и риска от депонираните битови отпадъци са заделени 43 % от общите планирани инвестиции в НПУО 2021-2028.

Програмата за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци ще разполага с 37.4 % от ресурса за инвестициите.

Неразделна част от Националната програма за управление на отпадъците са 9 броя Приложения, които са пряко свързани с допустимите инвестиции на общините. В проекта на НПУО общините, които не попадат в списъка на някои от Приложенията, няма да имат право да изграждат съответната инфраструктура, със средства от държавния бюджет, средства от ПОС, бюджета на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) и дори със собствено общинско финансиране.

В Анализа и оценката на инфраструктурата и техническите възможности за третиране на отпадъци в НПУО 2021-2028 г., е посочено, че общините от регион Дупница следва да предприемат спешни мерки за изграждане на планираното регионално депо за неопасни отпадъци.

РСУО Дупница попада в Индикативния списък на РСУО, в които е необходимо да се осигурят инсталации за третиране на биоразградими отпадъци във връзка със задълженията за разделно събиране на хранителните отпадъци (Приложение 8 към НПУО 2021-2028 г.), както и в Индикативен списък на РСУО, в които могат да се изградят депа за битови отпадъци, допълнителни клетки и довеждаща инфраструктура отпадъци (Приложение 9 към НПУО 2021-2028 г.).

❖ ИНТЕГРИРАН ПЛАН В ОБЛАСТТА НА ЕНЕРГЕТИКАТА И КЛИМАТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 2021 – 2030 г.

С Интегрирания план в областта на енергетиката и климата (ИНПЕК) се определят основните цели и мерки за осъществяване на националните политики в областта на енергетиката и климата, в контекста на европейското законодателство, принципи и приоритети за развитие на енергетиката.

Основните цели, заложи в ИНПЕК са стимулиране на нисковъглеродно развитие на икономиката, развитие на конкурентоспособна и сигурна енергетика, намаляване зависимостта от внос на горива и енергия, гарантиране на енергия на достъпни цени за всички потребители.

Като особено значим сектор с голям потенциал за намаление на емисии е отбелязан сектор „Отпадъци“. Очакваните редукции след прилагане на заложените в Националния план за действие по изменение на климата (НПДИК) мерки се равняват на 36.4% спрямо емисиите по базов сценарий. Секторът се явява един от главните източници на парникови газове (ПГ) в три основни направления – емисии от депониране на отпадъци, третиране на отпадъчни води и изгаряне на отпадъци.

Мерките са съсредоточени основно в подсектора „Депониране на отпадъци“, който е с най-голям дял в нивата на емисии. Голяма част от предвидените мерки в този сектор могат да се постигнат с прилагане на съществуващото законодателство без влагането на особено голям финансов ресурс, което ги прави високо ефективни.

Прилагането на заложените допълнителни мерки в сектора ще доведат до намаление на емисиите на ПГ с 11.3% спрямо тези в базовия сценарий, определени в НПДИК.

Увеличение с 46% се очаква при производството от електрически централи на биомаса, при които до 2030 г. нараства използването на биоразградими отпадъци от 14 GWh през 2020 г. до 115 GWh през 2030 г.

Емисиите на ПГ, отделени от сектора отпадъци, са CO₂, CH₄ и N₂O. Основният дял на CH₄ от сектора се дължи на депонирането на твърди битови отпадъци. N₂O се отделя при третиране и пречистване на отпадъчните води и биологичното третиране и изгарянето на отпадъците. CO₂ се отделя при изгаряне на отпадъци.

Необходимата биомаса за постигане на целите в областта на климата и енергетиката може да идва от неоползотворените възможности за използване на големи количества биомаса от селското стопанство, аквакултурите, добитъка и др., както и от биоразградимите отпадъци (в периода 2020 - 2030 г. биоразградими отпадъци възлизат на 1 416 GWh), което също е в съответствие с принципите на Кръговата икономика.

❖ НОВА СТРАТЕГИЧЕСКА ПРОГРАМА НА ЕС ЗА ПЕРИОДА 2019—2024 г.

В документа „Нова стратегическа програма за периода 2019—2024 г.“ се определят приоритетните области, които ще направляват работата на Европейския съвет и ще дават насоки за работните програми на други институции на ЕС.

Четири са основните приоритети на стратегическата програма:

- защита на гражданите и свободите
- развиване на силна и жизнеспособна икономическа база
- изграждане на неутрална по отношение на климата, екологична, справедлива и социална Европа
- защита на европейските интереси и ценности в световен план.

❖ НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ 2012-2022 г.

Националната стратегия за регионално развитие е основният документ, определящ стратегическата рамка на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на районите на страната и за преодоляване на вътрешнорегионалните и междурегионалните различия/неравенства в контекста на общоевропейската политика за сближаване и постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

В рамките на стратегическия приоритет на документа: „Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда“ е определена специфична цел за „ефективно използване на ресурсите в регионите чрез оптимизиране събирането на

отпадъци и внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, компостиране на биоразградимите отпадъци, рециклиране и екологично обезвреждане в изпълнение на Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа в периода до 2020 г. ”.

❖ ПРОГРАМА ОКОЛНА СРЕДА 2021-2027

Програма Околна среда 2021 - 2027 г. (ПОС 2021-2027) очертава рамката и определя приоритетите за финансиране в областта на околната среда със средства от Кохезионния фонд на ЕС и Европейския фонд за регионално развитие през програмния период.

Средствата по програмата са насочени в следните приоритети:

- Приоритет 1 „Води“
- Приоритет 2 „Отпадъци“ включва:
 - Развитие/надграждане на инфраструктурата, свързана с управлението на битовите отпадъци на регионално ниво на управление на отпадъците за постигане на целите за 2030 г. за рециклиране и депониране на отпадъци;
 - Мерки за предотвратяване образуването на битови отпадъци;
 - Мерки за изграждане на центрове за подготовка за повторна употреба и поправка;
 - Мерки за рециклиране на отпадъците – допустими в комбинация и с разделно събиране и предварително третиране;
 - Повишаване на осведомеността, информационни и разяснителни кампании.
- Приоритет 3 „Биологично разнообразие“
- Приоритет 4 „Риск и изменение на климата“
- Приоритет 5 „Въздух“.

Финансирането в приоритет 2 „Отпадъци“ през периода 2021-2027 г. ще съобразява регионалния принцип при управлението на битовите отпадъци като добра практика от двата програмни периода. Приоритет се дава на развитието и подобряването на общинските системи за управление на отпадъци на регионално ниво, най-вече инфраструктура, която цели повторна употреба, рециклиране и разделно събиране за постигане на целите към 2030 г. Инвестициите в регионалната инфраструктура за достигане на целите към 2030-2035 г. ще се насочат приоритетно към идентифицираните потребности в НПУО 2021-2028 г. Оценено е, че са необходими

повече усилия за повишаване на общественото съзнание и повишаване на базата от знания като ключови действия за подобряване на управлението на отпадъците. Инвестиции ще бъдат фокусирани също върху интервенции, стимулиращи прехода към кръгова икономика.

1.4.2. ЗАКОНОДАТЕЛСТВО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ.

Законодателството на ЕС включва три категории законодателни актове:

1. Рамково законодателство: Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 г. относно отпадъците и за отмяна на определени директиви, Регламент (ЕО) № 1013/2006 за трансграничен превоз на отпадъци, Регламент 660/2014 от 15.05.2014 г. за изменение на Регламент (ЕО) № 1013/2006, Регламент 1234/2014 от 18.11.2014 г. за изменение на приложения IIБ, V и VIII към Регламент (ЕО) № 1013/2006 и Регламент 2015/2002 от 10.11.2015 г. за изменение на приложения IB и V към Регламент (ЕО) № 1013/2006.

Регламент (ЕО) № 1013/2006 въвежда изисквания към лицата, които извършват трансграничен превоз, да нотифицират или да предоставят информация пред компетентните власти в страните-членки при трансграничен превоз на отпадъци и да предоставят финансови гаранции, покриващи риска от превоза. Регламентът предоставя на страните-членки възможност да ограничат в определени случаи вноса на отпадъци и изисква компетентните органи да осъществяват контрол и налагат подходящи санкции при установяване на нелегален превоз. Регламентът забранява износ на отпадъци за обезвреждане извън ЕС, с изключение на износ за страните от ЕАСТ - Исландия, Норвегия, Лихтенщайн, Швейцария, когато са и страни по Базелската конвенция.

2. Законодателство относно операции и съоръжения по третиране на отпадъци: Директива за индустриални емисии 2010/75/ЕС относно изгаряне на отпадъци и изисквания за комплексни разрешителни за определени инсталации за третиране на отпадъци/ и Директива 1999/31/ЕО на Съвета от 26 април 1999 г. относно депонирането на отпадъци.

Двете директиви въвеждат технически и други изисквания към съоръжения за отпадъци и към тяхната експлоатация. Директивата за депониране въвежда и ограничения за депониране на биоразградими отпадъци, като забранява депонирането на гуми, течности и експлозиви.

3. Законодателство относно специфични потоци отпадъци включва следните базови директиви:

- Директива 2006/66/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 септември 2006 г. относно батерии и акумулатори и отпадъци от батерии и акумулатори и за отмяна на Директива 91/157/ЕИО;
- Директива 2012/19/ЕС относно отпадъци от електрическо и електронно оборудване;
- Директива 94/62/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 декември 1994 г. относно опаковките и отпадъците от опаковки;
- Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 септември 2000 г. относно излезлите от употреба моторни превозни средства;
- Директива 2020/362/ЕС на Комисията от 17 декември 2019 г. за изменение на приложение II към Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно излезлите от употреба превозни средства по отношение на освобождаването на употребата на шествалентен хром като антикорозионен агент за охладителната система от въглеродна стомана на абсорбционни хладилници в самоходни каравани;
- Директива 86/278/ЕИО на Съвета от 12 юни 1986 г. за опазване на околната среда, и по-специално на почвата, при използване на утайки от отпадъчни води в земеделието;
- Рамкова директива за отпадъците с посл. изм. (Директива (ЕС) 2018/851)
Рамковата директива за отпадъците определя мерки за справяне с неблагоприятното въздействие на генерирането и управлението на отпадъци върху околната среда и здравето на човека, както и за подобряване на ефективното използване на ресурсите, които са от решаващо значение за прехода към кръгова икономика.
- Директива (ЕС) 2019/904 Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда.
Една от основните цели на директивата е да се намали количеството на пластмасовите отпадъци. Съгласно новите правила до 2021 г. следва да бъдат забранени пластмасовите чаши, чинии, прибори, сламки и др. До 2029 г. целта е за 90% разделно събиране на пластмасови бутилки, както и целта за рециклирано съдържание на пластмасовите бутилки от най-малко 25% до 2025 г. и 30% до 2030 г.

Общата програма на ЕС за действие за околната среда до 2020 година „Благоденствие в рамките на нашата планета“ е одобрена през ноември 2013 г. Един от основните тематични приоритети в тази 7-ма по ред Програма на Общността за действия за околната среда /ПДОС/ е *„Превръщане на Съюза в ресурсно ефективна, екологична и конкурентоспособна нисковъглеродна икономика“*. Подчертава се, че съществува и значителен потенциал за подобряване на предотвратяването и управлението на

отпадъците в Съюза, за да се използват по-добре ресурсите, да се разкрият нови пазари, да се създадат нови работни места и да се намали зависимостта от вноса на суровини, като същевременно се понижат въздействията върху околната среда.

В доклад на ЕП, Комисия по околна среда, общественото здраве и безопасност на храните от 06.03.2018 г. за изпълнението на 7-ма ПДОС се казва, че тя има положително влияние върху гражданите и околната среда, и повишава отчетността. Съществуват обаче няколко ключови области, в които лошото ѝ прилагане допринася за влошаването на състоянието на околната среда и води до преки заплахи за здравето на гражданите. Измежду тези области е и управлението на отпадъците. Трябва да се предприемат спешни мерки във връзка с неприлагането на законодателството или неразработването на подходящи политики в тези области. По-нататъшен напредък при изпълнението на целите може да бъде постигнат чрез съсредоточаване върху три основни теми: пропуски в знанията, съгласуваност на политиките и финансиране.

Разработена е **ОСМА ПРОГРАМА ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА ОКОЛНА СРЕДА, публикувана през 2021 г.** Тя подкрепя целите за действие в областта на околната среда и климата в рамките на европейската Зелена сделка и предоставя възможност на ЕС като цяло да повтори ангажимента си към визията на 7-ма ПДОС за 2050 г.: „ние искаме да осигурим благосъстояние на всички, като същевременно останем в границите на планетата”.

Осма ПДОС призовава за активно включване на всички заинтересовани страни на всички нива на управление, за да се гарантира ефективното прилагане на законите на ЕС за климата и околната среда. **Осма ПДОС** формира основата на ЕС за постигане на заложеното в Програмата на обединените нации за 2030 г. и нейните цели за устойчиво развитие.

Целта на **Зелена книга за Европейска стратегия относно пластмасовите отпадъци в околната среда** е да стартира обсъждане на широка основа за възможните отговори на свързаните с пластмасовите отпадъци предизвикателства пред обществената политика. Зелената книга представя както резултатите от редица изследвания относно пластмасовата индустрия и отпадъците от пластмаса, така и вредите, които се нанасят от пластмасовите отпадъци на околната среда, особено на морската среда и на водните организми, и потенциалните заплахи за човешкото здраве от химическите добавки в тези отпадъци, които могат да мигрират в околната среда, макар и в малки количества.

Разглеждат се варианти на политиката относно пластмасови отпадъци, като например предотвратяване на образуването чрез изисквания към създаването на пластмасови продукти, преразглеждане на целите за пластмасови опаковки, забрана на депонирането на пластмасови отпадъци, въвеждане на системи за депозит на PET бутилки, въвеждане на икономически инструменти, които да стимулират рециклирането пред оползотворяването на енергия чрез изгаряне и намаляването на

употребата на еднократни или с малотрайна употреба евтини или безплатни продукти, като например, детски играчки, найлонови торбички и др.

❖ ПЪТНА КАРТА ЗА ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ЦЕЛЯЩ НУЛЕВО ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ВОДИТЕ, ВЪЗДУХА И ПОЧВАТА

Документът е публикуван за обществени консултации на 01.10.2020 г. и е планиран за приемане от ЕК през второто тримесечие на 2021 г. В него са описани основните насоки в плана за действие, целящ нулево замърсяване:

- По-добро и ефективно прилагане на нормите за замърсяване
- Подобряване на законодателството в областта на здравеопазването и околната среда, вкл. по отношение замърсяването на въздуха и водите, както от транспорта и индустриалните емисии, така и от отпадъците и отпадъчни води.
- Подобряване на политиките за управление на замърсяването
- Насърчаване на обществените промени, вкл. ползване на дигитални решения и други, допринасящи за целите.

❖ ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ОТНОСНО КРЪГОВАТА ИКОНОМИКА

Новият план за действие относно кръговата икономика е приет на 11.03.2020 г. В него са представени нови инициативи по време на целия жизнен цикъл на продуктите, за да се модернизира и трансформира икономиката ни, като същевременно се опазва околната среда. Планът съдържа мерки за:

- Превръщане на устойчивите продукти в норма в ЕС – чрез законодателство в областта на политиката за устойчиви продукти, което да гарантира, че продуктите на пазара на ЕС са проектирани да издържат по-дълго, по-лесни са за повторна употреба, ремонт и рециклиране, и включват възможно най-много рециклирани материали, а не първични суровини. Еднократната употреба се ограничава, преждевременното излизане от употреба се поставя под контрол, а унищожаването на непродадените дълготрайни стоки ще бъде забранено.
- Повече права за потребителите – вкл. достъп до надеждна информация по въпроси като възможностите за ремонт и трайността на продуктите, за да могат потребителите да взимат устойчиви от екологична гледна точка решения.
- Акцент върху секторите, в които се използват най-много ресурси и където потенциалът за кръгова икономика е голям – да се предприемат конкретни действия относно:

- ✓ електроника и ИКТ — инициатива за кръгова електроника за постигане на по-дълъг жизнен цикъл на продуктите и подобряване на събирането и третирането на отпадъците
 - ✓ акумулаторни батерии и превозни средства — нова регулаторна рамка относно акумулаторните батерии с цел повишаване на устойчивостта и насърчаване на кръговия им потенциал
 - ✓ опаковки — нови задължителни изисквания относно това какво се допуска на пазара на ЕС, включително намаляване на (свръх) опаковането
 - ✓ пластмаси — нови задължителни изисквания за съдържанието на рециклирани материали и специален акцент върху пластмасовите микрочастици, както и пластмасите на биологична основа и биоразградимите пластмаси
 - ✓ текстилни изделия — нова стратегия на ЕС за текстила с цел засилване на конкурентоспособността и иновациите в сектора и насърчаване на пазара на ЕС за повторна употреба на текстилните продукти
 - ✓ строителство и сгради — всеобхватна стратегия за устойчива архитектурна среда, с която се насърчават принципите на кръговата икономика
 - ✓ храни — нова законодателна инициатива относно повторната употреба с цел да бъдат заменени опаковките, съдовете и приборите за еднократна употреба в хранителния сектор с продукти за многократна употреба.
- Гаранция за по-малко отпадъци — усилията са насочени към избягване на производството на отпадъци като цяло и преобразуването им във висококачествени вторични ресурси, за които е необходим добре функциониращ пазар на вторични суровини. Планът за действие съдържа и поредица от действия за свеждане до минимум на износа на отпадъци от ЕС и за справяне с незаконния превоз на отпадъци.

❖ СТРАТЕГИЯ НА ЕС „ОТ ФЕРМАТА ДО ТРАПЕЗАТА“ ЗА СПРАВЕДЛИВА, ЗДРАВΟΣЛОВНА И ЕКОЛОГОСЪОБРАЗНА ПРОДОВОЛСТВЕНА СИСТЕМА

Стратегията "От фермата до трапезата" е част от Европейския зелен пакт. Тя е насочена към постигане на нов по-добър баланс между природата, продоволствените системи и биоразнообразието с цел защита на здравето и благосъстоянието на гражданите наред с повишаване на конкурентоспособността и устойчивостта на ЕС.

В стратегията е подчертана необходимостта от целеви действия, в резултат от които се очаква до 2030 г.:

- ✓ намаляване с 50 % на употребата и рисковете от химични пестициди
- ✓ намаляване с 50 % на употребата на по-опасните пестициди
- ✓ намаляване с поне 50 % на загубите на хранителни вещества, без да се влошава плодородието на почвите
- ✓ намаляване на употребата на торове с поне 20 %
- ✓ понижаване с 50 % на продажбите на антимикробни средства за селскостопански животни и за аквакултури
- ✓ използване на 25 % от общата земеделска земя за биологично земеделие.

❖ СТРАТЕГИЯ НА ЕС ЗА УСТОЙЧИВОСТ В ОБЛАСТТА НА ХИМИКАЛИТЕ „КЪМ НЕТОКСИЧНА ОКОЛНА СРЕДА“

Стратегията е първата стъпка към постигането на амбицията за нулево замърсяване с цел осигуряване на нетоксична околна среда, обявена в Европейския зелен пакт.

Основните цели на Стратегията са:

- ✓ Стимулиране на иновациите за безопасни и устойчиви химикали и
- ✓ Повишаване защитата на човешкото здраве и околната среда от опасни химикали.

Целевите действия за постигане на тези цели са:

- ✓ забрана на най-вредните химикали в потребителските продукти – позволявайки използването им само там, където е необходимо;
- ✓ отчитане на комбинирания ефект на химикалите при оценка на рисковете от химикали;
- ✓ постепенно премахване на употребата на пер- и полифлуороалкилови вещества (PFAS) в ЕС, освен ако тяхната употреба е от съществено значение;
- ✓ увеличаване на инвестициите и иновативния капацитет за производство и използване на химикали, които са безопасни и устойчиви още при проектирането и през целия им жизнен цикъл;
- ✓ насърчаване на устойчивостта на ЕС на предлагането и устойчивостта на критични химикали;
- ✓ установяване на по-опростена процедура „едно вещество - една оценка“ за оценката на риска и опасността на химикалите;
- ✓ поемане на водеща роля в световен мащаб за поддържане и насърчаване.

1.4.3. МЕСТНИ НОРМАТИВНИ ДОКУМЕНТИ В СФЕРАТА НА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ.

- ❖ Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Кюстендил (приета с Решение

№765/31.01.2011 г. на ОБС-Кюстендил; посл. изм. и доп. с № 367/25.02.2021 г. на ОБС – Кюстендил);

- ❖ Наредба за определяне размера на местните данъци на територията на община Кюстендил (приета с Решение № 764/31.01.2011 г. на ОБС-Кюстендил ; посл. изм. и доп. с Решение № 680/25.01.2018 г. на ОБС - Кюстендил);
- ❖ Наредба за изграждане и опазване на зелената система на територията на Община Кюстендил (приета с Решение № 32/31.01.2008 г.на ОБС –Кюстендил; изм. и доп. с Решение № 414/29.08.2013г. на ОБС – Кюстендил);
- ❖ Наредба за поддържане и опазване на чистота на територията на Община Кюстендил (приета с Решение № 158 от 29.10.2004 г. на ОБС Кюстендил, посл. изм. и доп. с Решение № 637/27.05.2010 г. на ОБС - Кюстендил);
- ❖ Наредба за управление на отпадъците на територията на Община Кюстендил (приета с Решение № 208 от 30.06.2016 г., посл. изм. и доп. с Решение № 296/26.11.2020 г. на ОБС - Кюстендил);
- ❖ Наредба за обществения ред на територията на община Кюстендил, (приета с Решение №364 от 29.01.2009 г. на ОБС-Кюстендил; посл. изм. с Решение № 32/24.02.2017 г. по адм. д. № 358/2016 г. на КАС, в сила от 15.03.2017 г.).

Основният програмен документ на местно ниво е **Общинската програма за управление на отпадъците**. Сега действащата програма е с период на действие до 2020 г. Настоящата актуализация е във връзка с изискванията на ЗУО, общинските програми за управление на отпадъците да се разработват в съответствие със структурата на НПУО. Поради това настоящата ПУО Кюстендил е изготвена с период на действие 2021-2028 година.

Закона за управление на отпадъците въвежда регионален принцип при управлението на отпадъците. Националният план за управление на отпадъците определя регионите, включващи общините, които ползват общо регионално депо и/или други съоръжения за третиране на отпадъци. Съгласно НПУО, Община Кюстендил попада в „Регион Дупница“ за управление на отпадъците.

За управление на отпадъците в „Регион Дупница“ е учредено регионално сдружение, което да изгради „Регионален център за управление на отпадъците“, обслужващ споменатия район. Предстои пускане в експлоатация на „Регионален Център за третиране на неопасни отпадъци – Регион Дупница“.

Предвижда се регионалният център за управление на отпадъците да се намира на територията на Община Дупница, в землищата на с. Грамаде и с. Джерман.

Общинската програма за управление на отпадъците на община Кюстендил е в координация и с основните местни стратегически планове и програми:

- ✓ План за интегрирано развитие на общината (ПИРО) за периода 2021-2027 г.;
- ✓ Общински план за развитие на Община Кюстендил за 2014-2020 г.;
- ✓ Интегриран план за градско възстановяване и развитие 2014-2020 г.;
- ✓ Общ устройствен план на Община Кюстендил;
- ✓ Областна стратегия за развитие Кюстендил;
- ✓ Общинска програма за опазване на околната среда.

1.4.4 АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО

АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ДОКУМЕНТИ, СВЪРЗАНИ С УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ

- Европейските стратегически документи от последните години променят философията и подхода към отпадъците, и по-конкретно предлагат преход от екологосъобразно управление на отпадъците като ключов фактор за опазване на околната среда и човешкото здраве, към политика на предотвратяване на тяхното образуване и включването им в икономическия цикъл, основан на „кръгова икономика“. Този подход цели прекъсване на връзката между икономическия растеж и генерирането на отпадъци, вредящи на околната среда и създаващи риск за човешкото здраве.
- Очаква се в следващите 5-10 години на основата на приетите стратегически и политически документи ЕК да продължава да развива законодателството в сектор „управление на отпадъците“, което да въведе в още по-висока степен изискванията за превенция чрез нови правила за екодизайн и устойчивост на продуктите в целия им жизнен цикъл.
- Националните програми с финансиране от ЕС за периода 2021-2027 г. следва да осъществяват процеса на програмиране, като вземат предвид европейските политически и стратегически документи от последните години, по-конкретно относно „кръговата икономика“, както и националните стратегически документи, определящи визията за развитие на България, включително и НПУО за периода 2021-2028 г. и **Стратегията и плана за действие за прехода към кръгова икономика на Република България за периода 2021-2027 г.**
- Компетентните национални институции в България са предприели действия и са разработили национални програмни документи за управление на отпадъците, които като съдържание, обхват и структура са в съответствие с европейските законодателни и методически указания (**Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г., Национален стратегически план за поетапно намаляване на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г., Национален стратегически план за управление на отпадъците от**

строителството и разрушаване на територията на Р.България за периода 2011-2020 г.).

- Националният стратегически план за управление на отпадъците от строителството и разрушаване на територията на Р. България следва да се актуализира за продължителността на новия програмен период, включително да се направи анализ на прилагането на плана за периода 2011-2020 г.
- В два документа на ЕК от 2017 и 2019 г. относно „Преглед на изпълнението на политиките за околна среда 2019“ се констатира, че в страната все още не е приета всеобхватна програма относно политиката в областта на кръговата икономика и следва да се приеме такава програма, която тясно да кореспондира с Националния план за управление на отпадъците.
- НПУО е разработен в съответствие с изискванията на законодателството. Изпълнението на мерките, заложи в него, води до изпълнение на почти всички конкретни цели за устойчиво управление на отпадъците.
- България следва да се подготви и да прилага актуалните насоки за промени на европейско ниво по отношение на трансграничния превоз на отпадъци във връзка с оттеглянето на Великобритания от ЕС и във връзка с прегледа на Регламент (ЕО) №1013/2006 относно превози до края на 2020 г., извършван от ЕК и евентуалните законодателни промени, които могат да произтекат от доклада на ЕК от оценката.
- Към момента се изработват общинските програми за периода 2021-2028 г., част от които е и настоящата програма.
- В случай че има подходящи финансиращи програми, е препоръчително, да се организират обучения на община Кюстендил във връзка с най-новите изисквания за управление на отпадъците.

АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ДЕЙСТВАЩОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

- На европейско ниво е прието ново обширно и много амбициозно законодателство в сектора на управление на отпадъците, основаващо се изцяло на стратегическите и политически документи за „кръгова икономика“ и „нулеви отпадъци“.
- В следващите пет години се очаква ЕК да направи допълнителни проучвания и е възможно въвеждане на нови още по-амбициозни законодателни изисквания относно хранителните отпадъци, отпадъците от текстил, отпадъците от строителство и др.

- Националното законодателство, уреждащо обществените отношения, свързани с управление на отпадъците е хармонизирано с европейското законодателство, прието до 2017 г.
- Националната правна рамка е построена в цялост и като логична конструкция и архитектура, която може да бъде допълвана и променяна съобразно новото европейско законодателство. Разработени са предложения за законодателни изменения и допълнения в ЗУО за въвеждане в националното законодателство на последните изменения в: **Рамковата директива за отпадъците 2008/98/ЕС; Директивата 94/62/ЕС относно опаковките и отпадъците от опаковки; Директива 99/31/ЕС относно депата за отпадъци.**

АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ПРИЛАГАНЕТО НА ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА НАЦИОНАЛНО, РЕГИОНАЛНО И МЕСТНО НИВО

- България има значителен напредък по отношение на управление на специфичните потоци МРО, строителните отпадъци, както и битовите отпадъци като положителна тенденция.
- Целите за МРО се изпълняват и преизпълняват, което показва, че въведените системи за „разширена отговорност на производителя“ са ефективни и е препоръчително да се приложат и за други потоци отпадъци, като напр. отпадъци от текстил и кожа. Очаква се след въвеждане на изискванията към системите за разширена отговорност на производителя и въвеждането им в националното законодателство да се подобри още повече ефективността им.
- За да се намалят депонираните отпадъци отчисленията за депониране на общински отпадъци трябва да продължат да се прилагат. Трябва да продължат да се прилагат и отчисленията за строителните отпадъци с оглед постигнатия ефект от прилагането им.

1.5. ПРОЦЕДУРИ ЗА ПРЕЦЕНКА НЕОБХОДИМОСТТА ОТ ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА И ОЦЕНКА ЗА СЪВМЕСТИМОСТТА НА ПЛАНОВЕ, ПРОГРАМИ, ПРОЕКТИ И ИНВЕСТИЦИОННИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ С ПРЕДМЕТА И ЦЕЛИТЕ НА ОПАЗВАНЕ НА ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ

Основните законодателни изисквания в българското законодателство за провеждане на процедурата по екологична оценка и оценка за съвместимост на планове и програми са заложи в Закон за опазване на околната среда, Закон за биологичното разнообразие (ЗБР), Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (Наредба за ЕО) и Наредба за условията и реда за извършване на оценка за

съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони. РИОСВ София е компетентен орган по тази процедура.

1.5.1. ПРОЦЕС НА ОБЩЕСТВЕНИ КОНСУЛТАЦИИ ПРИ РАЗРАБОТВАНЕ НА ПРОГРАМАТА:

При разработването на настоящата програма са използвани следните методи за консултации с обществеността:

- Информирание на обществеността, чрез публикуване на сайта на общината на проекта на Актуализирана програма за управление на отпадъците на Община Кюстендил 2021-2028г., с покана към всички заинтересовани страни за представяне на предложения и мнения;
- Публикуване на интернет страницата на общината на покана към обществеността и заинтересованите страни за обществено обсъждане /на посочено от Общината място в определен ден и час или дистанционно, чрез споделяне на мнения и предложения на е-мейл за проекта на програмата/;
- Разглеждане в комисии и приемане на програмата на заседание на Общински съвет.

1.5.2. ОРГАНИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ И ОДОБРЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА:

Адресът на Община Кюстендил е: гр. Кюстендил, пл. „Велбъжд“ 1, електронен адрес: obshtina@kustendil.bg.

В програмата са включени данните от актуален Доклад за извършен през 2019 г. четирисезонен морфологичен анализ на битовите отпадъци. Програмата е съгласувана с Решение №СО-2-ЕО/2022 година на директора на РИОСВ София.

Програмата е приета на 27.01.2022 г. с Решение № 642 по протокол №29/2022г.от Общински съвет Кюстендил.

2. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНАТА

2.1. ГЕОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА И МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ НА ОБЩИНА КЮСТЕНДИЛ

Община Кюстендил е една от най-западните общини в България. Разположена е в югозападната част на България, част е от Югозападен район за планиране от ниво 2 и граничи със Северна Македония и Сърбия. Граничните пунктове, чрез които се осъществяват транспортните и други връзки са с. Гюешево и с. Олтоманци. Площта на общината е 964.3 km², с което се нарежда сред най-големите в страната. Включва 72 населени места, град Кюстендил и 71 села, обединени в 48 кметства. Община Кюстендил граничи с общините: Трекляно, Земен, Радомир, Бобов дол, Бобошево, Невестино.

Фигура 1 Местоположение на община Кюстендил

Общинският център, град Кюстендил, е разположен в Кюстендилската котловина, в подножието на планината Осогово, по двата бряга на река Банщица, десен приток на река Струма. Южно от града се издига хълм „Хисарлъка“, част от планина Осогово. Градът се намира на естествен географски кръстопът, което е допринесло обособяването му във важен административен, икономически и културен център, какакто в Кюстендилска община, така и в цялата Кюстендилска област. Един от големите транспортни възли в района, град Кюстендил е и важен балнеоложки и туристически център с национално и международно значение,

археологически и архитектурен резерват, осигурява условия за туризъм и ски спорт в околните планини, включително Осоговската планина.

2.2. РЕЛЕФ

Релефът на община Кюстендил е котловинно-планински и включва по-голямата част от Кюстендилската котловина (със средна надморска височина 500 m), Каменичката котловина (средна надморска височина 950m), планините Осогово, Лисец, Конявска, Чудинска и други гранични ридове от южната хълмиста област на Краището. В тези си граници и обхват общината съществува от 1988 година и включва части с надморска височина от около 470 m. (р. Струма) до 2251 m (вр. Руен-Осоговска планина). Ландшафтът на района е северен субсредиземноморски с предимно равни котловинни дъна, с широколистни гори, иглолистно-широколистни гори, иглолистни гори, редки и нискостеблени гори.

Централната и източна част на община Кюстендил е заета от Кюстендилската котловина, през която на югоизток преминава поречието на река Струма. Котловината има равнинен релеф със слаб наклон на югоизток, с надморска височина от 460 m (с. Невестино) до 870 m (с. Вратца). Котловината попада в Краищенско-Конявската планинско-котловинна част. Котловината и особено околностите на Кюстендил и Невестино са известни с многобройните си топли минерални извори. Кюстендилската котловина е оградена от север от Конявската и Земенската планина, от запад от височината Лисец, от югозапад и юг от Осоговската планина, и от изток от по-високото Дупнишко поле.

Между Земенския пролом на река Струма на изток, река Драговищица на юг и притокът ѝ Уйнешка река на запад в северната част на община Кюстендил попадат южните части на Земенска планина. Нейната максимална височина в пределите на общината е Силни връх (1245 m), издигащ се северозападно от пролома.

На изток от Земенския пролом и северно от Кюстендилската котловина, в североизточната част на общината са разположени югозападните части на Конявска планина с двата си най-високи дяла – Риша планина (връх Риш, 1443 m) и Централния (Виденски дял, връх Виден, 1487 m), разположен северно от села Таваличево.

На запад от котловината, се издига куполообразната планина Лисец, между десните притоци на Струма – реките Соголянска Бистрица и Банщица с най-висок връх Връшник (1500 m).

Западно от нея е разположена малката и висока (800 – 1000 m) Каменишка котловина, която се отводнява от горното течение на река Соголянска Бистрица и нейните притоци.

Разположена е между планините Лисец (на североизток), Чудинска (на запад и северозапад) и Осоговска (на юг и югоизток). На изток чрез седловината Вратца (940 m надм.вис.) се свързва с Кюстендилската котловина, а на югозапад чрез Велбъждкия проход (1160 m надм.вис.) – с историко-географската област Славиче в Северна Македония.

Южно от Кюстедилската и Камнишката котловини и планината Лисец се извисява високата Осоговска планина. Тя се свързва на север с планината Лисец чрез седловината Вратца. В пределите на общината и на България попадат нейните крайни североизточни части с най-високият ѝ връх Руен (2251 m), разположен на границата със Северна Македония.

Между Каменишката котловина и планината Лисец на югоизток и долината на река Драговищица (десен приток на Струма) на север, по границата с Република Сърбия в пределите на община Кюстендил попада югоизточната част на Чудинска планина. Нейната максимална височина е връх Арамлия (1496 m), разположен на граничната бразда, на около 1 km северозападно от село Гурбановци.

Северно от река Драговищица и западно от нейния ляв приток Уйнешка река, отново по границата със Сърбия се простират югоизточните склонове на Изворска планина с връх Плазая (1087 m), разположен западно от с. Горно Уйно в близост до държавната ни граница.

В геоложко отношение Кюстендилската котловина спада към Краищидно-Осоговския гънково-разломен блок от Западна България, изграден от предимно линейно ориентирани на юг-югоизток млади (алпийски) гънкови и разломни структури.

Околните планини имат пъстър геоложки строеж, представен от разнообразни допалеозойски кристалинни скали, гранитоиди, риолити, палеозойски и мезозойски карбонатни и теригенни скали, юрско-креден ритмичен флиш, палеогенски пясъчници и мергели, неогенските ригенно-въгленосни утайки, кватернерни чакъли и пясъци. Тези скали изграждат и дълбочинния строеж на самата Кюстендилска котловина. В инженерно-геоложко отношение районът се характеризира със скални, полускални, глинести типове скали и комплекси от тях.

Кюстендилската котловина и околностите ѝ попадат в сеизмична зона с интензивност от седма степен по скалата на Медведев, Шпонхойер и Карник. Южно от нея, с център в с. Крупник (край гр. Симитли) и кръгови изосейсти до десета степен се разполага най-активната сеизмична зона в България.

Котловината и склоновете на оградните планини притежават и други геоложки рискове: свлачища, срутища, поройни речни разливи.

2.3. КЛИМАТ

Община Кюстендил попада в област с преходно-континентален климат. В Кюстендилската котловина, предимно по поречието на река Струма се чувства и влиянието на Егейско море. В планинските части над 1600 m по отношение на климатичните елементи се наблюдават характеристики, които се отнасят за планинския климат в България.

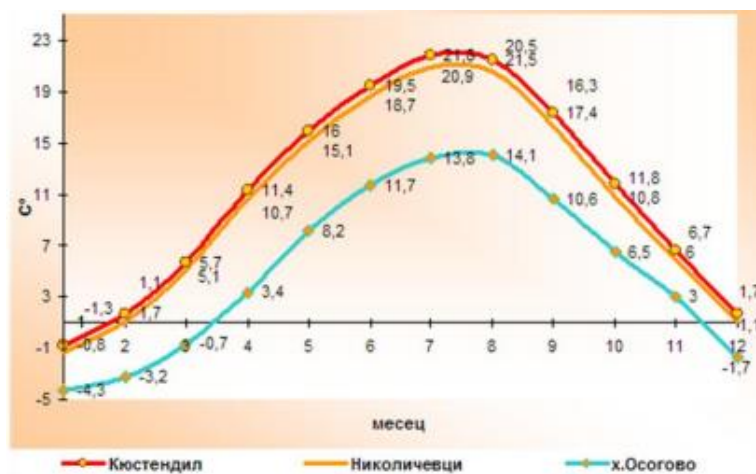
Характеризирането на климатичните условия на територията на община Кюстендил е направена по данни от Програма за управление и подобряване на КАВ в община Кюстендил 2016-2020г. Разгледани са студеното и топлото полугодие и след това са анализирани някои специфични климатични характеристики на територията. За определяне на климатичните характеристики са използвани данните от три климатични станции Кюстендил (518 m н.в.), Николичевци (482 m н.в.) и хижа Осогово (1640 m н.в.), даващи представа съответно за по-ниската и по-висока част на района.

Студеното полугодие започва в края на септември (при температури под 15°C) и се задържа до втората десетдневка на март (при температури над 15°C). Началото на есента се характеризира със сравнително топло време, средната месечна температура през месец октомври е 11,8°C, което е с около 1° по-висока от тази през месец април. Зимата тук е сравнително мека със средни месечни температури около -1°C, което е с 0.5 -1°C по-висока месечна температура в сравнение със Софийското котловинно поле, въпреки, че са с приблизително еднаква надморска височина и релеф. През зимата в района с устойчиво задържане на температурата под 0° са около 32 дни. Снежната покривка в ниските части се задържа средно 35-45 дни годишно.

Особеност, която характеризира топлото полугодие е проявлението на сравнително късни и понякога интензивни пролетни мразове. Това се дължи главно на котловинния характер на релефа, който създава специфичен микроклимат на района. Средната месечна температура за април е около 11°C. Топлинният режим на района през топлата част на годината се определя главно от надморската височина и по-малката облачност в сравнение с по-северните райони, допринасящи за по-голям брой дни със слънчево греење. По тази причина лятото е относително топло, като средните месечни температури през най-топлия месец на годината юли са около 21°C .

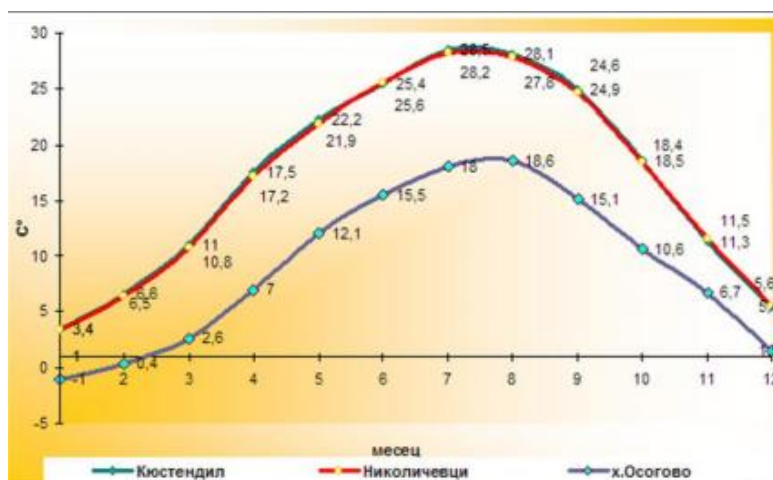
Специфичните климатични характеристики на територията включват продължителността на слънчевото греење, температурата на въздуха, вятър, влажност на въздуха, валежи, мъгла.

Максималната продължителността на слънчевото греене не е през юни, когато денят е най-дълъг, а през юли и представлява 14-15% от годишната (300-312 часа). Най-мрачно е времето през декември и януари (под 80 часа), което е 3-4% от годишната сума.

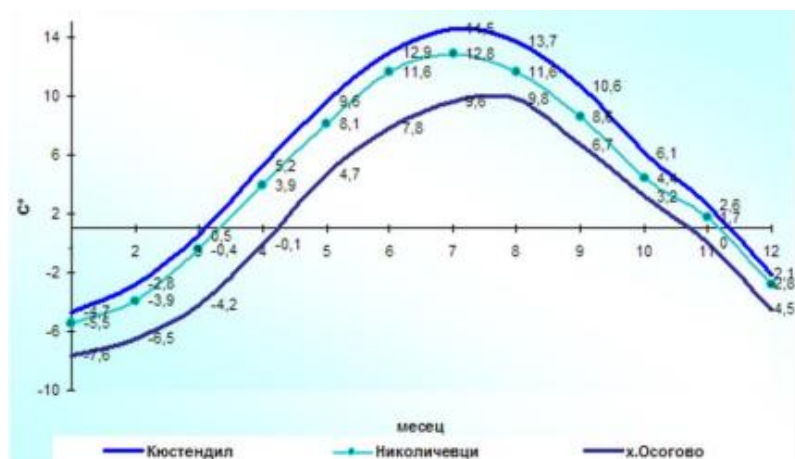
Фигура 2 Годишен ход на средната месечна температура на въздуха

На фигура 2 се вижда, че средните месечни температури на въздуха са през януари и варират от -4.3°C (х. Осогово) до -1°C (станция Кюстендил) и през юли 13.8°C (х. Осогово) до 21.8°C (станция Кюстендил).

Фигура 3 Годишен ход на средната месечна максимална температура на въздуха

На фигура 3 се вижда, че средните месечни максимални температури са през януари в границите от -1° (станция х. Осогово) до 3.4°C (станция Николичевци и Кюстендил) до 18°C (станция х. Осогово) ÷ 28.2°C (станция Николичевци) до 28.5°C (станция Кюстендил) през юли.

Фигура 4 Годишен ход на средната месечна минимална температура на въздуха

На Фигура 4 се вижда, че средните месечни минимални температури са в границите от -4.7°C (станция Кюстендил) до -7.6°C (х. Осогово) през януари до 9.6°C (х. Осогово) и 14.5°C (станция Кюстендил) през юли.

Анализът на режима на минималните температури на въздуха показва проява на термични инверсии през цялата година, което е неблагоприятен фактор по отношение на дисперсията на вредни примеси в атмосферата.

Характеристиката на вятъра е направена на базата на данни от станциите Кюстендил, Николичевци и х. Осогово от националната система за метеорологичен мониторинг. Установено е, че средните месечни скорости на вятъра на височина 10 m над земята в ниските части са под 2 m/s и по-високите части - до над 3 m/s в. В различните сезони варира най-големия брой на затишията - в ниските части се наблюдава 60-63% през студеното полугодие до 46-55% през топлото. По данни за станция Кюстендил броят на силните ветрове (над 14 m/s) е само 9 дни в годината. Преобладаващите в района през годината са северозападните ветрове. Това разпределение се запазва и през отделните сезони.

Най-висока относителната влажност в района има през зимата (от 78% до 82%). Най-ниските стойности се наблюдават през лятото и началото на есента, когато в ниските части на района относителната влажност пада до 56-60% през август, а във високите части е 67%. Абсолютната минимална относителна влажност в района варира от 22% до 48%.

При разпределението на валежите в района се наблюдава относително увеличаване на зимните валежи и намаляване на летните валежи, в сравнение с по-голямата част от територията на страната. Има тенденция за изместване на минималните валежи от зимата към август-септември. Характерни за района са два максимума на средните месечни валежи. Единият е през май-юни (64-70 mm в ниската част и 92 mm във

високата част на територията на общината), а втория през месец ноември (до 90 mm във високата част и 62 mm в ниската част). Най-големият брой средномесечно дни с валежи е през май - около 15 дни, а най-малкия през август и септември - около 7 дни. Броят на дните с валежи от сняг през годината е около 20.

2.4. ВОДИ

Територията на общината е част от водосборния басейн на река Струма, която с дължина 290 km е шестата по дължина река в България. Река Струма и десните ѝ притоци оводняват Кюстедилското поле. През град Кюстендил минават р. Банщица и р. Колушка. Други по-големи реки в района са: Драговищица, Бистрица, Новоселска, Пелатиковска, Елешница.

На територията на общината има изградени три язовира и девет по-големи микроязовира. Най-големи по площ са язовирите "Дренов дол" 640 дка, „Берсин“ 455 дка и „Багреници“ 238 дка. Най-голям завирен обем има яз. „Берсин“ – 4.6 млн.куб.м. Все още не е изграден яз. „Кюстендил“ на Новоселска река с проектен обем от 110 000 000 куб.м. Техните води се използват за напояване и рекреация.

В заливните тераси на големите реки, и главно на р. Струма, има акумулирани значителни количества грунтови води, част от които се използват за водоснабдяване на града и някои от селата. В южната част на Кюстендил има термоминерални извори с дебит до 50 dm³/s и температура до 79°C. Те са локализирани в разлома, разделящ Осоговската планина от Кюстендилската котловина. Изворите са над 40 на брой и са едни от най-горещите в страната.

В миналото водосборният басейн на река Струма е бил подложен на ерозия, отлага големи количества наносен материал, отнася и залива плодородна земя. Сега ерозията е предотвратена, извършена е корекция на реките с обща дължина 47 км. Водите се използват за напояване на около 70 000 дка и за завиряване на язовири с общ обем 12 млн. м³. В наслагите на котловинното дъно има подпочвени води. В резултат на значителните притоци средногодишният отток на река Струма се увеличава с около 16 м³/сек.

2.5. ПОЧВИ

Основните почвени типове които се срещат на територията на Община Кюстендил са алувиално-ливадни, черноземни смолници, канелени горски и кафяви горски. В котловинните дъна преобладаващо се срещат алувиални и алувиално-ливадните почви, на места са разпространени излужени канелени горски и кафяви горски почви, рядко се

срещат черноземни смолници. Характерни са следните почвени типове за оградните планини - Конявска планина - хумуснокарбонатни почви, източния дял на Осогово - излужени канелени горски и ерозирани излужени канелени почви, склоновете на планината Лисец и западния дял на Осогово – кафяви горски почви, склоновете на планините от Краището – излужени канелени горски почви. По заливните и надзаливните речни тераси са разпространени алувиално-ливадни почви, които заедно с канелените горски почви имат най-голямо стопанско значение. Разнообразната почвена покривка на територията на общината е определяща за успешното отглеждане на овощни, зеленчуци и други култури, характерни за района.

На територията на община Кюстендил няма замърсени почви с тежки метали и металоиди – мед, цинк, олово, кадмий и арсен и нефтопродукти почви. В пределите на общината няма терени с наличие на заблатени почви. Геоложкият строеж на Кюстендилската котловина и склоновете на оградните планини носят рискове от свлачища, срутища, поройни речни разливи. Особеностите на общината не благоприятстват ветрова ерозия.

2.6. БИОРАЗНООБРАЗИЕ

2.6.1. РАСТИТЕЛЕН СВЯТ

Съгласно геоботаническото райониране на България (по Бондев, 1997 г.) община Кюстендил попада в следните геоботаническите области, провинции окръзи и райони:

- **Илирийска (Балканска) провинция, Софийски окръг**
- **Конявско-Земенски район**

В района са добре запазени горски екосистеми на цер (*Quercus cerris*) и отчасти букови гори по северните склонове на Конявска планина, докато по южните склонове се срещат гори от космат дъб (*Quercus pubescens*), които често са заменени от съобщества от келяв габър (*Carpinus orientalis*). В Конявско-Земенската планина най-голямо разпространение има степната растителност, с участие на характерни видове като бодливо сграбиче (*Astragalus aitosensis*). Планината е местообитание за много видове гъби - горска печурка, сърнела, булка, манатарка, челадинка и др.

- **Западнобългарски граничен планински окръг**
- **Знеполски район**

Характеризира се с преобладаващо букови, горунови и церови гори, по-рядко смесени гори от горун и габър. Срещат се малки запазени участъци от иглолистни гори. В района се срещат 38 балкански и 4 български ендемита: разнолистен лопен (*Verbascum*

anisophyllum), урумово лале (*Tulipa urumoffii*), бодлив миск и родопски порезник (*Trachelium rumelianum Hampe.*).

- **Лисецко-Каменички район**

Характеризира се с преобладаващо горунови гори и по-малко букови и церово-блугунови гори.

- **Осоговски район**

Заема българската част на Осоговска планина. В по-ниските участъци на района са запазени отделни участъци от ксеротермни формации на благун и цер, рядко и космат дъб. На много места ксеротермните гори са деградирали и в тях се е настанил келяв габър (*Carpinus orientalis*). В северозападната част на района се среща реликтния вид воден габър (*Ostrya carpinifolia*). От иглолистните видове има запазена смърчова гора (в северната част), бял борова гора (в централните части), а в южната част на района се срещат гори от черен бор. В най-високите части на планината се срещат малки фитоценози на алпийски флорни елементи като качулата гъжва (*Sesleria comosa*), бролова власатка, сибалдия (*Sibbaldia procumbens*) и др. В субалпийския пояс преобладават храсталаци от сибирска дребна хвойна (*Juniperus pygmaea*), големи пространства са заети от балкански зановец (*Chamaecytisus absinthioides*).

- **Влахински район**

Включва Влахина планина и най-източната част на Осоговска планина. Преобладават горунови гори със слабо участие на бук. В района има запазени гори от черен бор. На места се срещат ксеротермни гори с доминиране на космат дъб, по-рядко благун. Среща се реликтния вид воден габър (*Ostrya carpinifolia*)

• **Рилски окръг**

- **Южнорилски район**

Най-голямо разпространение имат горите от бял бор (основно по южните склонове). Слабо развити са буковите гори. Района се характеризира с по-слабо развита алпийска растителност. Горите от бяла мура са по-добре разпространени в района от смърчовите.

- **Западнорилски район**

В района доминират иглолистните гори от смърч, бял бор и бяла мура. Западната част от района включва територията на община Кюстендил. В по-ниските терени в западната част и в припечни места се срещат ксеротермни формации от благун и цер, а на мястото на силно деградирали гори - вторични съобщества с преобладаване на келяв габър. Алпийската растителност е заета от вторични храстови ценози от сибирска война, боровинки и тревна растителност с доминиране на картълови фитоценози.

• **Македоно-Тракийска провинция**

• **Горнострумски окръг**

- **Благоевградски район**

По-голямата част е заета от обработваеми земи. Района са характеризира с остатъчни гори от космат и вергилиев дъб и по-рядко благун и келяв габър, храсталаци от червена хвойна и драка, а в северната част и с ксеротермни тревни съобщества от белизма, садина, ликовична ливадина и др.

- Кюстендилски район

Района заема Кюстендилското поле и само на места в него са останали малки участъци гори от ксеротермни видове дъб и келяв габър. По-голямата част е заета от обработваеми земи.

В община Кюстендил преобладават широколистни гори, предимно ксеротермни дъбови гори. За височинния пояс са характерни иглолистни гори. Голяма част от горите понастоящем са обработваеми земи.

В баланса на територията на общината, земеделските земи са 45 645 ha (48% от общата територия на общината). Обработваемите земи са 27 418 ha (60.1%). В котловинното дъно и в подножията на планините са разположени ниви, ливади, пасища, овощни градини, насаждения от орех. Отглеждат се и тютюн, зърнени и фуражни култури, зеленчуци и др.

Горите на Община Кюстендил попадат в териториалният обхват на ТП ДГС “Кюстендил” и ТП ДЛС “Осогово”. Общата площ на горския фонд в община Кюстендил е 431.163 ha, съставлява 44% от общата площ на общината и е значително по-висок от средния за страната – 33.5%. Горите са държавна, общинска и частна собственост, като преобладаващата е държавната, но и Общината притежава голям горски фонд. Горски територии с общинска собственост има във всичките 72 землища на общината.

Зелената система на територията на общината е в добро състояние, но на места се нуждае от подмяна на остарелите вече дървета с млади насаждения, което се извършва поетапно. Дървесния състав е представен от смесени широколистни и иглолистни дървесни видове като липа, ясен, акация, конски кестен, чинар, айлант, бреза, по-рядко ела и смърч, разположени предимно в група с широколистните видове. Поддържа се от ОП „Чистота” - ежегодно се подкастрят дърветата, отстраняват се счупените, изсъхнали и опасни дървета. Всяка година през пролетта и есента се прави засаждане на нови фиданки.

Зелените площи са сравнително равномерно разположени по целия град Кюстендил, като най-много са около центъра на града, а най-малко в кв. “Герена”. На територията на град Кюстендил има създадени около 60 ha зелени площи, има 1.2 ha розариуми, 0.2 ha цветни петна, 1900 m жив плет. В последните години много от живущите в блоковите жилищни комплекси сами създават свои декоративни градинки и полагат грижи за тях, което е положително явление. В селата декоративните зелени площи се свеждат до

декоративен кът в центъра на селото и засадени в група декоративни дървета и храсти, обикновено около чешмите или площада.

С приемането и одобряването на Общия устройствен план на община Кюстендил лесопарк „Хисарлъка“ е включен в урбанизираните граници на града. В него преобладаващи видове са черният бор, бял бор, ела, смърч, явор, цер, липа и др. Създадени са алеи, кътове за отдих, детски и спортни площадки, чешми, хотел-ресторанти. Лесопаркът има добре поддържани асфалтирани пътища и алеи, съществуващи и новоизградени екопътеки, които са в много добро състояние. На територията на лесопарка се намира и зоокът “Кюстендил” с богата сбирка от хищници, тревопасни бозайници и птици.

Защитени растителни видове, които се срещат на територията на община Кюстендил са: анасонов лопен (*Verbascum anisophyllum*), скална метличина (*Centaurea finazzi*), стройна теменуга (*Viola gracilis*), субалпийски спореж (*Senecio subalpinus*), венерин косъм (*Adiantum capillus-veneris*), блатно пропадниче (*Pedicularis palustris*), шарпланински ранилист (*Betonica scardica*), блатен дремник (*Epipactis palustris*), пурпурен дремник (*Epipactis purpurata*), месесточервен дланокоренник (*Dactylorhiza incarnata*), елвезиево кокиче (*Galanthus elwesii*), променливоцветна камбанка (*Campanula versicolor*), сръбско звънче (*Edraianthus serbicus*), розов божур (*Paeonia mascula*), урумovo лале (*Tulipa urumoffii*), пърчовка (*Himantoglossum jankae*), едроцветно секирче (*Lathyrus grandiflorus*), българско вятърче (*Jasione bulgarica*), оливиеров минзухар (*Crocus olivieri*), планински крем (*Lilium jankae*), източна ведрица (*Fritillaria orientalis*), гусихиева ведрица (*Fritillaria gussichiae*), златиста раменка (*Anthyllis aurea*), длановиден ветрогон (*Eryngium palmatum*), персийска морина (*Morina persica*), горска съсънка (*Anemone sylvestris*), червена съсънка (*Anemone pavonina*), планински божур (*Trollius europaeus*), българска горчивка (*Gentianella bulgarica*), балканска петлюга (*Pinguicula balcanica*), мочурно плюскавиче (*Silene asterias*), ръомерово плюскавиче (*Silene roemerii*), планински минзухар (*Crocus veluchensis*) и др.

Вековните дървета обявени на територията на Община Кюстендил, са 9 броя. Те са: бряст (с. Драговищица), бял бор (с. Жабокрът), круша (с. Кутугерци), черен бор (с. Слокощица), 4 бр. дървета от вида летен дъб (с. Таваличево), орех (с. Савойски).

На територията на общината се срещат голям брой лечебни видове растения под специален режим на опазване и ползване: червен божур, иглика, кукурмяк, мащерка, липа, бъз, шипка, лайка, жълт кантарион, риган, кисел трън, лечебен ранилист, решетка, шапиче.

Територията на община Кюстендил попада в Рило-Родопски район на Евросибирската зоогеографска подобласт (по Георгиев, 1980).

Кюстендилският регион има разнообразна фауна, срещат се представители на европейски, евросибирски и палеарктични видове. Много са редките и защитени представители на насекомите, рибите, земноводните, птиците и бозайниците. Бозайници включени в Червената книга на България са: видра, рис, дива котка, вълк, пъстър пор, кафява мечка. През последните години се наблюдава увеличение на броя на дивата свиня, сляпото куче и белката, които на места вредят на селското и горското стопанство. Представители на **птиците** вписани в Червената книга са скалният орел, гарванът гробар, черният кълвач, гълъбът хралупар, синята гарга и др. В реките се срещат пъстърва, скобар, шаран, речен кефал, черна мряна, каракуда и др. Видове с ловно значение на територията на общината са: дива свиня, заек, сърна, вълк, чакал, лисица, кеклик, пъдпъдък, яребица, гривяк, гургулица, патица, малки бекасини, гъски.

В Конявската планина има голямо разнообразие на животински видове представено от сърни, елени, глигани, лисици, зайци, по-рядко вълк, бялка, злата и др. Птиците са представени от сокол, орел, гълъб, гургулиц, яребица, славеи, диви патици и др. Реките са запазени в първоначалното си състояние и текат в естествените си речни корита, а в тези местообитания могат да се срещнат видра, голям гребенест тритон, рак и др.

В Осоговска планина, обект на опазване са природни местообитания, висши растения, бозайници, птици, земноводни, влечуги, риби и безгръбначни, включени в ЗБР. В Червената книга на България са включени 1 вид земноводни, 1 вид влечуги, 75 вида птици, 6 вида бозайници (без прилепи), както и 5 вида прилепи. От насекомите включени в ЗБР се срещат алпийска розалия (*Rosalia alpina*), голям сечко (*Cerambyx cerdo*), бръмбар рогач (*Lucanus cervus*).

Установени са 11 вида земноводни (от общо 19 вида, които се срещат в България) и 15 вида влечуги (от общо 37, които се срещат в България). Осем вида от земноводните, са защитени от ЗБР: дъждовник (*Salamandra salamandra*), южен гребенест тритон (*Triturus karelinii*), обикновен тритон (*Lissotriton vulgaris*), алпийски тритон (*Ichthyosaura alpestris*), жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), кафява крастава жаба (*Bufo bufo*), дървесница (*Hyla arborea*) и гръцка дългокрака жаба (*Rana graeca*).

Петнайсет вида от влечугите, са защитени от ЗБР: обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), шипоопашата костенурка (*Eurotestudo hermanni*), слепок (*Anguis fragilis*), късокрак гушер (*Ablepharus kitaibelii*), ливаден гушер (*Lacerta agilis*), зелен гушер (*Lacerta viridis*), стенен гушер (*Podarcis muralis*), македонски гушер (*Podarcis erhardii*), кримски гушер (*Podarcis tauricus*), живороден гушер (*Zootoca vivipara*), медянка

(*Coronella austriaca*), смок мишкар (*Zamenis longissimus*), сива водна змия (*Natrix tessellata*), голям стрелец (*Dolichophis caspius*) и пепелянка (*Vipera ammodytes*). В планината има обширни, относително слабо антропогенизирани местообитания за видове от високопланинския комплекс (т.нар. глациални реликти) - алпийски тритон, планинска жаба, живороден гущер и усойница. Множеството дълбоки речни долини, в които все още са запазени естествени букови гори, предоставят много добри условия за съществуването на типично горските видове, каквито са дъждовникът, кафявата крастава жаба и слепокът.

В Осоговска планина са установени 196 вида птици (от всичките 428 вида срещащи се в България). Голяма част от видовете са защитени по Закона за биологичното разнообразие и са включени в Червената книга на България. Защитени видове птици, разпространени в Осогово са: ливаден блатар (*Circus pygargus*), голям ястреб (*Accipiter gentilis*), малък ястреб (*Accipiter nisus*), осояд (*Pernis apivorus*), обикновен мишелов (*Buteo buteo*), белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), скален орел (*Aquila chrysaetos*), орел змияр (*Circaetus gallicus*), сокол скитник (*Falco peregrines*), обикновена кукувица (*Cuculus canoris*), чухал (*Otus scops*), горска улулица (*Strix aluco*), черен бързолет (*Apus apus*), голям пъстър кълвач (*Dendrocopus major*), горска чучулига (*Lullula arborea*), селска лястовица (*Hirundo rustica*), червенокръста лястовица (*Hirundo daurica*), градска лястовица (*Deichon urbica*), бяла стърчиопашка (*Motacilla alba*), планинска стърчиопашка (*Motacilla cinerea*), червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), воден кос (*Cinclus cinclus*), орехче (*Trogludites trogludites*), южен славей (*Luscinia megarhunchos*), домашна червеноопашка (*Phoenicurus ochrurus*), кос (*Turdus merula*), поен дрозд (*Turdus philomelos*), имелов дрозд (*Turdus viscivorus*), градински присмехулник (*Hippolais icterina*), жълтоглаво кралче (*Regulus regulus*), елов певец (*Phylloscopus collubita*), дългоопашат синигер (*Aegialos caudatus*), лъскавоглав синигер (*Parus parustris*), кръсточовка (*Loxia curvirostra*), червенушка (*Purrrhula purrhula*), скорец (*Sturnus vulgaris*), сойка (*Garilus grandarius*), сокерица (*Nicifraga caryocatactes*), гарван (*Corvus corax*) и др.

В Осоговска планина са установени 44 вида бозайници. Защитени по Закона за биологичното разнообразие са следните видове: източноевропейски таралеж (*Erinaceus concolor*), дива котка (*Felis silvestris*), лешников сънливец (*Muscardinus avellanarius*), невестулка (*Mustela nivalis*), видра (*Lutra lutra*), рис (*Lynx lynx*), кафява мечка (*Ursus artctos*) и европейски пъстър пор (*Vormela peregusna peregusna*). В Осогово се срещат и 21 вида прилепи.

През територията на община Кюстендил и Кюстендилската котловина преминава един от важните прелетни пътища на мигриращите птици в Европа, което обуславя и богатството на птичата фауна в региона: Виа Аристотелис по поречието на река Струма, Софийската котловина и Искърския пролом.

По-голямата част от българския дял на Осоговска планина е обявена през 2005 г. за **орнитологично важно място за опазване на птиците**, наречено „Осогово“ (код BG 079). Има площ от 24 125.09 ha. Мястото е от европейско значение за планинския кеклик (*Alectoris graeca*), чиято гнездова популация тук е значителна. „Осогово“ поддържа популации на осояд (*Pernis apivorus*) и белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), скален орел (*Aquila chrysaetos*), сокол скитник (*Falco peregrinus*) и бухал (*Bubo bubo*). Орнитологично важно място „Осогово“ попада в слабо населен район, а в подножието му се намира град Кюстендил.

На територията на община Кюстендил е разположен и **Основен район за пеперудите в България** „Осогово“, (код 25). Районът се намира южно от град Кюстендил до границата с Република Македония. Обхваща по-голямата част от българската част на Осоговската планина. Дневните пеперуди в района са сравнително добре проучени, „Осогово“ е обявен за основен район за пеперуди поради присъствието на популации от 22 целеви вида, като балканската жълтушка (*Colias caucasica balcanica*), полиоматус (*Polyommatus eroides*), кадибянка (*Erebia pronoe*), черен аполон (*Parnassius mnemosyne*) и др.

2.7. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ

На територията на община Кюстендил попадат следните Защитени територии, по смисъла на чл. 5 от Закона за защитените територии (ЗЗТ):

- **Резерват „Църна река“**, землище на с. Сажденик, община Кюстендил, обявен със Заповед № РД-876 /25.11.1980 г. Има площ 196.43 ha. Обявен е с цел опазване на първични букови съобщества. Частично се припокрива със Защитена Зона по директива за птиците Осогово.
- **Защитена местност „Зеления рид“**, землище с. Сажденик и с. Цървена ябълка, община Кюстендил (бивша буферна зона на резерват „Църна река“), обявена със Заповед № РД-1662 /21.11.1986 г., изм. Заповед № 503 /12.07.2007 г.; Площ 258.3 ha. Разположена е на 1300 - 1800 m надморска височина. Защитената местност огражда резерват „Църна река“ от всички страни. Защитена местност Зеленият рид е обявена през 2007 г. След отмяната на Закона за защита на природата, обявените по него буферни зони на резервати се прекатегоризират в защитени местности, съгласно Закона за защитените територии. Така буферната зона около резерват „Църна река“ става защитена местност „Зеления рид“. Непроменено остава предназначението на новата защитена местност - ограничаване на антропогенното въздействие върху резервата. Частично се припокрива със Защитена Зона по директива за птиците Осогово.
- **Защитена местност „Вековна букова гора в м. Света гора - Манастир Св. Лука“**, землище на с. Граница, община Кюстендил, обявена със Заповед № РД-

420/14.11.1995 г. Разположена е на около 10 km от град Кюстендил и на около 4 km от село Граница. Площ 1.3 ha. Обявена с цел опазване на букова гора.

- **Защитена местност „Находище на анасонов лопен - село Цървеняно”**, обявена със Заповед № РД-433 /15.05.2013 г. на МОСВ, землището на с. Цървеняно, община Кюстендил. Площ 22.36 ha. Обявена с цел опазване на растителен вид - Анасонов лопен (*Verbascum anisophyllum* Murb.) и неговото местообитание.
- **Защитена местност „Находище на скална метличина”**, землището на с. Полска Скакавица, община Кюстендил, обявена със Заповед № РД-432 /15.05.2013 г. на МОСВ. Площ 40.21 ha. Обявена с цел опазване на растителен вид - Скална метличина (*Centaurea finazzeri* Adamovic) и неговото местообитание.
- **Природна забележителност „Група секвои – местност Ючбунар”**, землище на с. Богослов, община Кюстендил, обявена със Заповед № РД-26 /09.01.1989 г. Площ 0.2 ha. Природната забележителност отстои на около 6 km от град Кюстендил. Обявена е с цел опазване на вековни дървета от вида *Sequoia gigantea*.
- **Природна забележителност „Скакавишки водопад”**, землище на с. Полска Скакавица, община Кюстендил, обявена със Заповед № РД-1120 /02.07.1968 г.. Площ 0.1 ha. Обявена с цел опазване на водопад.
- **Природна забележителност „Земенски скали”**, землище на с. Полска Скакавица, община Кюстендил, обявена със Заповед № РД-1120 /02.07.1968 г. Площ 13 ha. Обявена с цел опазване на уникални скални образувания.

2.8. ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ

Защитените зони от мрежа Натура 2000 по смисъла на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР), които попадат на територията на община Кюстендил са:

Зони по Директива 92/43/ЕЕС за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна

1. **BG0001012 „Земен”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, приета с Решение № 661 /16.10.2007 г. на Министерския съвет (обн. ДВ, бр. 85 /2007 г.), изм. и доп. с Решение № 811 /16.11.2010 г. на Министерския съвет (обн. ДВ, бр. 96 /2010 г.). Площ 17758.04 ha. Обхваща землищата на населени места в общините Кюстендил, Трекляно, Земен, Ковачевци, Радомир, Трън. На територията на община Кюстендил включва землища на с. Буново, Гърбино, Дворище, Коняво, Копиловци, Полетинци, Полска Скакавица, Раждавица, Шипочано, Шишковци. В предмета и целите за опазване в защитената зона са посочени следните хабитати от Приложение I на Директива 92/43/ЕЕС: 3150 Естествени еутрофни езера с растителност от типа *Magnopotamion* или *Hydrocharition*, 5130 Съобщества на *Juniperus communis* върху варовик, 5210 Храсталаци с *Juniperus* spp., 3260 Равнинни или планински

реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitriche-Batrachion*, 4090 Ендемични оро-средиземноморски съобщества от ниски бодливи храстчета, 40A0* Субконтинентални пери-панонски храстови съобщества, 6110* Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*, 6210* Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи), 6220* Псевдостепа с житни и едногодишни растения от клас *Thero-Brachypodietea*, 62A0 Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества, 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, 6510 Низинни сенокосни ливади, 8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове, 8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedo albi-Veronicion dillenii*, 8310 Неблагоустроени пещери, 9110 Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*, 9130 Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*, 9170 Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*, 9180 * Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове, 91BA Мизийски гори от обикновена ела, 91E0 *Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 91H0* Панонски гори с *Quercus pubescens*, 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори, 91W0 Мизийски букови гори, 92A0 Крайречни галерии от *Salix alba* и *Populus alba*. Предмет на опазване са и следните консервационно значими видове животни от Приложение II към Директива 92/43/ЕЕС, свързани с водните хабитати: *Lutra lutra*, *Bombina variegata*, *Emys orbicularis*, *Testudo graeca*, *Testudo hermanni*, *Triturus karelinii*, *Barbus plebejus*, *Cobitis taenia*, *Rhodeus sericeus amarus*, *Austropotamobius torrentium*.

2. **BG0001011 „Осоговска планина“** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 661 /16.10.2007 г. на МС (обн. ДВ, бр. 85 /2007 г.). Площта на защитената зона е 34 513.245 ha. Намира се в Осоговската планина и обхваща землищата на населени места в общините Кюстендил и Невестино. На територията на община Кюстендил включва землища на селата Богослов, Вратца, Грамаждано, Гърляно, Гюешево, Жилenci, Каменичка Скакавица, Ново село, Преколница, Ранenci, Савойски, Сажденик, Слокощица, Цървена ябълка. В предмета и целите за опазване в защитената зона са посочени следните хабитати от Приложение I на Директива 92/43/ЕЕС: 4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества; 5130 Съобщества на *Juniperus communis* върху варовик; 5210 Храсталаци с *Juniperus spp.*; 6110 * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*; 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи); 6220 * Псевдостепа с житни и едногодишни растения от клас *Thero-Brachypodietea*; 6230 * Богати на видове картълови съобщества върху силикатен терен в планините;

62D0 Оро-мизийски ацидофилни тревни съобщества; 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс; 6520 Планински сенокосни ливади; 7220 * Извори с твърда вода с туфести формации (*Cratoneurion*); 7140 Преходни блата и плаващи подвижни торфища; 8110 Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс; 8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове; 8220 Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове; 8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedo albi-Veronicion dillenii*; 8310 Неблагоустроени пещери; 9110 Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*; 9130 Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*; 9150 Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*); 9170 Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*; 9180 * Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове; 91BA Мизийски гори от обикновена ела; 91CA Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори; 91E0 * Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*); 91H0* Панонски гори с *Quercus pubescens*; 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори; 91W0 Мизийски букови гори; 9410 Ацидофилни гори от *Picea* в планинския до алпийския пояс (*Vaccinio-Piceetea*); 9530 * Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор; Предмет на опазване са и следните консервационно значими видове растения и животни от Приложение II към Директива 92/43/ЕЕС: растения *Himantoglossum caprinum*. Бозайници – *Canis lupus*, *Ursus arctos*, *Lynx lynx*, *Lutra lutra*, *Vormela peregusna*, *Spermophilus citellus*, *Myotis myotis*, *Myotis blythii*, *Myotis bechsteinii*, *Myotis emarginatus*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Rhinolophus hipposideros*, *Rhinolophus euryale*, *Miniopterus schreibersii*, *Barbastella barbastellus*; земноводни и влечуги – *Bombina variegata*, *Triturus karelinii*, *Emys orbicularis*, *Testudo hermanni*, *Testudo graeca*; риби – *Cobitis taenia*, *Rhodeus amarus*, *Barbus cyclolepis*; безгръбначни – *Austropotamobius torrentium*, *Cerambyx cerdo*, *Morimus funereus*, *Lucanus cervus*, *Rosalia alpina*, *Osmoderma eremita*, *Cucujus cinnaberinus*, *Polyommatus eroides*, *Euplagia (Callimorpha) quadripunctaria*, *Paracaloptenus caloptenoides*;

3. **BG0000298 „Конявска планина“** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 122 /02.03.2007 г. на Министерския съвет (обн. ДВ, бр. 21 /2007 г.). Площ 9671.95 ха. Обхваща землищата на населени места в общините Бобов дол, Кюстендил, Радомир. На територията на община Кюстендил обхваща землищата на селата Горна Гращица, Таваличево и Цървеняно. В предмета и целите за опазване в защитената зона са посочени следните хабитати от Приложение I на Директива 92/43/ЕЕС: 4090 Ендемични оро-средиземноморски съобщества от ниски бодливи храстчета; 40A0* Субконтинентални пери-панонски храстови съобщества, 6110* Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*, 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху

варовик (*Festuco-Brometalia*) (* важни местообитания на орхидеи); 62A0 Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества; 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс; 6510 Низинни сенокосни ливади; 6520 Планински сенокосни ливади; 8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове, 8310 Неблагоустроени пещери, 9130 Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*, 9150 Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*); 9170 Дъбово-габърови гори от типа *Galio-Carpinetum*; 91AA * Източни гори от космат дъб, 91E0 *Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 91H0* Панонски гори с *Quercus pubescens*; 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори; 91W0 Мизийски букови гори, Предмет на опазване са и следните консервационно значими видове растения и животни от Приложение II към Директива 92/43/ЕЕС: Растения - *Centaurea immanuelis-loewii*, *Himantoglossum caprinum*, Безгръбначни - *Austropotamobius torrentium*, *Cerambyx cerdo*, *Lucanus cervus*, *Morimus funereus*, *Paracaloptenus caloptenoides*, *Rosalia alpina*; Земноводни - *Bombina variegata*, *Triturus karelinii*; Влечуги - *Emys orbicularis*, *Testudo graeca*, *Testudo hermanni*; Бозайници - *Barbastella barbastellus*; *Canis lupus*, *Lutra lutra*, *Lynx lynx*, *Miniopterus schreibersii*, *Myotis bechsteinii*, *Myotis blythii*, *Myotis capaccinii*, *Myotis emarginatus*, *Myotis myotis*, *Rhinolophus blasii*, *Rhinolophus euryale*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Rhinolophus hipposideros*, *Spermophilus citellus*, *Ursus arctos*, *Vormela peregusna*.

4. **BG0000295 „Долни Коритен“** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 122 /02.03.2007 г. на Министерския съвет (обн. ДВ, бр. 21 /2007 г.). Площ 461.69 ха. Обхваща землищата на населени места в общините Кюстендил и Трекляно. На територията на община Кюстендил обхваща землището на с. Горно Уйно. В предмета и целите за опазване в защитената зона са посочени следните хабитати от Приложение I на Директива 92/43/ЕЕС: 4090 Ендемични оросредиземноморски съобщества от ниски бодливи храстчета; 5130 Съобщества на *Juniperus communis* върху варовик; 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи); 62A0 Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества; 9170 Дъбово-габърови гори от типа *Galio-Carpinetum*; 91H0* Панонски гори с *Quercus pubescens*; Предмет на опазване са и следните консервационно значими видове растения и животни от Приложение II към Директива 92/43/ЕЕС: растения - *Himantoglossum caprinum*; Бозайници – *Canis lupus*, *Rhinolophus hipposideros*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Myotis blythii*; Земноводни и Влечуги – *Triturus karelinii*, *Bombina variegata*, *Testudo hermanni*; Безгръбначни – *Lucanus cervus*, *Morimus funereus*, *Rosalia alpina*;
5. **BG0000294 „Кършалево“** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 122

/02.03.2007 г. на Министерския съвет (обн. ДВ, бр. 21 /2007 г.). Площ 6307.08 ha. Обхваща землищата на населени места на територията на община Кюстендил - селата Горановци, Горно и Долно Уйно, Гюешево, Дождевица, Долно село, Драговищица, Каменичка Скакавица, Кутугерци, Кършалево, Леска, Мазарачево, Преколница, Раждавица, Раненци, Ръсово, Соголяно, Стенско, Церовица и Чудинци. В предмета и целите за опазване в защитената зона са посочени следните хабитати от Приложение I на Директива 92/43/ЕЕС: 5210 Храсталаци с *Juniperus* spp., 6110* Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*, 8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedo albi-Veronicion dillenii*; 9130 Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*; 9170 Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*; 9180 * Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове; 91CA Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори; 91E0 * Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*); 91H0* Панонски гори с *Quercus pubescens*; 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори; 91W0 Мизийски букови гори; Предмет на опазване са и следните консервационно значими видове растения и животни от Приложение II към Директива 92/43/ЕЕС: Безгръбначни - *Austropotamobius torrentium*, *Cerambyx cerdo*, *Lucanus cervus*, *Morimus funereus*, *Rosalia alpina*, Земноводни - *Bombina variegata*, *Triturus karelinii* p localities, Влечуги - *Emys orbicularis*, *Testudo graeca* p localities, *Testudo hermanni* p localities, Риби - *Barbus cyclolepis*, *Cobitis taenia*, Бозайници - *Barbastella barbastellus*, *Canis lupus*, *Lutra lutra*, *Lynx lynx*, *Myotis bechsteinii*, *Myotis blythii*, *Myotis emarginatus*, *Rhinolophus blasii*, *Rhinolophus euryale*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Rhinolophus hipposideros* *Ursus arctos*, *Vormela peregusna*.

6. **BG0000134 „Чокльово блато“** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 122 /02.03.2007 г. на Министерския съвет (обн. ДВ, бр. 21 /2007 г.). Обхваща землищата на населени места в общините Кюстендил и Радомир. На територията на община Кюстендил обхваща землището на с. Буново. Площ 280.86 ha. В предмета и целите за опазване в защитената зона са посочени следните хабитати от Приложение I на Директива 92/43/ЕЕС: 3150 Естествени еутрофни езера с растителност от типа *Magnopotamion* или *Hydrocharition*; 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс; 6510 Низинни сенокосни ливади; 7230 Алкални блата; 91E0*Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*); 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори; Предмет на опазване са и следните консервационно значими видове животни от Приложение II към Директива 92/43/ЕЕС: Бозайници – *Lutra lutra*; Земноводни и Влечуги – *Triturus karelinii*,

Bombina variegata, *Emys orbicularis*; Риби – *Misgurnus fossilis*, *Rhodeus amarus*; Безгръбначни – *Lucanus cervus*, *Rosalia alpina*, *Morimus funereus*.

Зони по Директива 79/409/ЕЕС за съхранение на дивите птици

7. **BG0002079 „Осогово“** за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-780 /29.10.2008 г. на Министъра на околната среда и водите (обн. ДВ, бр. 103 /2008 г.). Намира се в Осоговската планина и обхваща землищата на населени места в общините Кюстендил и Невестино. На територията на община Кюстендил обхваща землищата на селата Богослов, Вратца, Грамаждано, Гърляно, Гюешево, Жилenci, Каменичка Скакавица, Ново село, Преколница, Раненци, Савойски, Сажденик, Слокошица, Цървена ябълка. Площта на защитената зона е 24125.08 ха. Цели на опазване на зоната: Опазване и поддържане на местообитанията на следните видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние: голям ястреб (*Accipiter gentilis*), малък ястреб (*Accipiter nisus*), обикновен мишелов (*Buteo buteo*), черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*), обикновена ветрушка (*Falco tinnunculus*). Възстановяване на местообитания на описаните видове птици, за които е необходимо подобряване на природозащитното състояние. Предмет на опазване (видове и местообитания) са: бял щъркел (*Ciconia ciconia*), осояд (*Pernis apivorus*), скален орел (*Aquila chrysaetos*), белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*); сокол скитник (*Falco peregrinus*), планински кеклик (*Alectoris graeca*), лещарка (*Bonasa bonasia*), ливаден дърдавец (*Crex crex*), Бухал (*Bubo bubo*), козодой (*Caprimulgus europaeus*), сив кълвач (*Picus canus*), черен кълвач (*Dryocopus martius*), среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), горска чучулига (*Lullula arborea*), червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), голям ястреб (*Accipiter gentilis*), малък ястреб (*Accipiter nisus*), обикновен мишелов (*Buteo buteo*), черношипа ветрушка (керкенец) (*Falco tinnunculus*).

2.9. ПОДЗЕМНИ ПРИРОДНИ БОГАТСТВА

На територията на община Кюстендил са открити рудни и нерудни полезни изкопаеми. Кюстендилският въглищен басейн е разположен в северната част на Кюстендилската котловина. Лигнитни въглища се добиват в Катрищенския въглищен басейн, полиметални руди (Осоговски руден район), варовик (Конявска планина), гранит (планина Осогово), глини (с. Драговищица) и инертни материали (коритата и терасите на реките Струма, Драговищица и други). С промишлено значение са находищата на оловно-цинкови руди в Осогово, кафявите въглища до с. Катрище, глините до с. Драговищица, инертни и кариерни материали, както и разсипно злато.

2.10. ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНА КЮСТЕНДИЛ

Община Кюстендил включва 72 населени места, от които един град – Кюстендил и 71 села, организирани в 48 кметства: Багрени, Берсин, Блатец, Бобешино, Богослов, Буново, Вратца, Гирчевци, Горановци, Горна Брестница, Горна Гращица, Горно Уйно, Грамаждано, Граница, Гурбановци, Гърбино, Гърляно, Гюешево, Дворище, Дождевца, Долна Гращица, Долно село, Долно Уйно, Драговищица, Жабокрът, Жеравино, Жилени, Ивановци, Каменичка Скавица, Катрище, Коняво, Копиловци, Коприва, Кутугерци, Кършалево, Лелинци, Леска, Лисец, Лозно, Ломница, Мазарачево, Николичевци, Нови чифлик, Ново село, Пиперков чифлик, Полетинци, Полска Скавица, Преколница, Радловци, Раждавица, Ранени, Режинци, Ръсово, Савойски, Сажденик, Скриняно, Слокощица, Соволюно, Стенско, Таваличево, Търновлаг, Търсино, Церовица, Црешново, Цървена ябълка, Цървендол, Цървеняно, Чудинци, Шипочано, Шишковци, Ябълково.

За Кюстендилска област, както и за община Кюстендил е характерна концентрацията на население в градовете и обезлюдяване на малките села. Населението е концентрирано в града и в най-големите села – Багрени, Граница, Берсин, Жилени, Слокощица, Жабокрът, Коняво, Копиловци, Пиперков чифлик и Ябълково, докато в останалите села има малко на брой и предимно застаряващи жители.

Таблица 1 Общият брой на населението в общината и в отделните населени места през годините 2011, 2013, 2015, 2016, 2017, 2018 и 2019г.

№	Населено място	Брой жители						
		2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019
1	Багрени	667	649	627	597	578	561	553
2	Берсин	172	165	165	165	158	149	146
3	Блатец	23	22	21	16	16	13	13
4	Бобешино	32	27	23	22	21	20	17
5	Богослов	364	354	328	324	314	305	299
6	Буново	15	14	14	16	26	18	18
7	Вратца	218	205	209	202	198	190	191
8	Гирчевци	142	145	138	134	132	130	121
9	Горановци	91	82	72	70	64	63	54

№	Населено място	Брой жители						
		2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019
10	Горна Брестница	60	52	50	51	49	47	49
11	Горна Гращица	378	352	322	318	305	304	306
12	Горно Уйно	13	12	10	9	5	4	3
13	Грамаждано	296	285	271	264	259	248	245
14	Граница	567	545	544	532	519	516	501
15	Гурбановци	2	2	2	1	1	1	1
16	Гърбино	2	2	2	4	4	3	5
17	Гърляно	141	135	137	134	127	125	120
18	Гюешево	223	200	194	182	172	165	165
19	Дворище	157	161	159	149	147	142	138
20	Дожевица	10	7	7	7	7	4	7
21	Долна Гращица	100	98	99	96	88	80	77
22	Долно село	99	84	76	73	69	72	68
23	Долно Уйно	13	12	12	12	12	12	10
24	Драговищица	457	432	416	400	396	404	394
25	Жабокрът	675	641	598	592	581	580	572
26	Жеравино	3	3	0	0	0	0	0
27	Жиленци	1141	1097	1059	1031	1018	993	967
28	Ивановци	-	0	0	0	1	1	1
29	Каменичка Скакавица	86	83	73	69	60	56	55
30	Катрище	130	118	116	108	102	97	89
31	Коняво	810	773	749	731	706	697	687

№	Населено място	Брой жители						
		2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019
32	Копиловци	676	617	579	574	576	547	540
33	Коприва	4	3	2	2	2	1	1
34	Кутугерци	9	9	9	9	8	8	6
35	Кършалево	5	3	3	3	1	1	1
36	Кюстендил	44111	42936	41380	40682	40226	39881	39284
37	Лелинци	32	24	20	21	22	21	20
38	Леска	1	1	1	1	0	0	0
39	Лисец	7	7	5	5	5	5	5
40	Лозно	810	804	762	747	745	722	712
41	Ломница	7	6	4	3	3	41	42
42	Мазарачево	60	51	46	43	46	42	35
43	Николичевци	405	393	384	386	369	361	349
44	Нови Чифлик	183	166	166	158	151	172	173
45	Ново село	27	21	19	19	2	19	17
46	Пиперков Чифлик	942	905	878	853	835	818	794
47	Полетинци	16	15	11	9	9	7	8
48	Полска Скакавица	46	41	38	34	33	31	30
49	Преколница	119	107	98	96	89	83	72
50	Радловци	127	131	124	118	119	115	119
51	Раненци	136	122	103	92	85	93	88
52	Режинци	2	2	2	1	1	1	1
53	Раждавица	265	259	239	235	224	228	231
54	Ръсово	41	36	33	31	28	25	26

№	Населено място	Брой жители						
		2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019
55	Савойски	7	6	4	4	4	2	8
56	Сажденик	2	2	2	2	2	2	2
57	Скриняно	225	213	209	205	201	198	189
58	Слокощица	1651	1560	1488	1464	1443	1426	1415
59	Соволяно	673	646	604	600	586	565	572
60	Стенско	158	145	130	124	123	122	115
61	Таваличево	298	283	277	267	255	246	234
62	Търновлаг	127	119	112	110	105	99	100
63	Търсино	21	16	15	13	13	15	15
64	Церовица	28	25	23	21	16	16	13
65	Црешново	11	8	4	3	3	3	3
66	Цървена ябълка	6	4	4	4	4	8	7
67	Цървендол	2	1	1	1	1	1	1
68	Цървеняно	46	40	34	38	41	37	42
69	Чудинци	2	1	1	1	1	1	1
70	Шипочано	98	90	90	84	78	76	80
71	Шишковци	512	495	490	474	457	439	439
72	Ябълково	931	880	844	817	797	814	798
	Общо	59913	57950	55731	54663	53844	53292	52460

Източник: НСИ

От таблица 1 се вижда, че към 31.12.2019 година две села са без жители, 17 села (23.94%) от общия брой на селата са с едноцифрен брой жители, а 22 села (30.98%) от общия брой села в общината са с двуцифрен брой жители. За периода 2016 година-31.12.2019 година единствено в селата: Буново, Гърбино, Ломница, Нови чифлик,

Радловци, Савойски, Търсино, Цървена ябълка и Цървеняно се е увеличил незначително броят на жителите. Териториите в риск от обезлюдяване включват 41 села (57.74%).

От последното преброяване през 2011 година до 31.12.2019 година населението в община Кюстендил намалява, както следва: през 2012 година с 900, през 2013 година – с 1 063, през 2014 година – с 1 039, през 2015 година – с 1 205 и през 2016 година – с 1 061, през 2017 година – с 800, през 2018 година – с 572, през 2019 година – с 813 души в сравнение със съответната предходна година или общо със 7 453 души, което е намаление от 12.44% спрямо 2011 година. В град Кюстендил намалението на населението за разглеждания период е с 4 827 жители (10.94%) спрямо началото на разглеждания период, а в селата от общината – с 2 626 жители или с 16.62%.

Община Кюстендил включва 72 населени места, от които само един град и 71 села, тя е средно урбанизирана. В последните години в града живеят почти 3 пъти повече жители, отколкото общо в селата и махалите около тях. Изхождайки от реалната ситуация и големия брой на некоректно временно и постоянно адресно регистрирани жители и живеещи в общината, вероятното съотношение между градско-селското население е около 70:30, като съотношението търпи изменение в сезонен аспект. Голямата площ на общината, големият брой населени места и отдалечеността на значителен брой от тях от общинския център, затрудняват управлението и обслужването им.

За община Кюстендил, както за областта и цялата страна, е налице процес на демографско остаряване. По данни от НСИ броят на мъжете в община Кюстендил преобладава във възрастовия диапазон 0-54 години, а на жените – над 55-годишна възраст. Същевременно за периода 2016-2019 години броя на децата под 15 години е намалял с 265 души. От друга страна продължава процесът на застаряване на населението в общината и се наблюдава увеличаване на дела на населението на възраст 65 и повече години.

В регионален аспект делът на хората на 65 и повече навършени години в област Кюстендил (27.7%) е третият по големина в страната и данните на община Кюстендил са близки до тези на областта. Процесът на застаряване на населението е характерен както за селата, така и за града.

Броят на ражданията през периода 2011-2019 година постепенно намалява. Докато през 2011 година са родени общо 473 деца (235 момчета и 238 момичета), то през 2019 година живородените деца са 367 (170 момчета и 197 момичета). В периода 2011-2019 години в община Кюстендил са починали общо 9 156 души. Естественят прираст на населението в страната, област Кюстендил и община Кюстендил през 2011-2019 години е постоянно отрицателен. За страната през 2011 година е -5.11% и към 31.12.2019 година е -6.70% и това е най-ниската стойност за периода.

В област Кюстендил естественият прираст през 2011 година е -10.86, а към 31.12.2019 година е 13.37‰, т.е. почти два пъти по-малък от този за страната. Естественият прираст в община Кюстендил е малко по-висок от този за областта и през 2011 година е -9.55‰, постепенно намалява и най-ниската му стойност е през 2017 година (-12.94‰), през 2018 година леко се увеличава (-11.68‰), но през 2019 година отново намалява на -12.14‰, което може да се отчете като риск за развитието на общината.

Спадането на раждаемостта и отрицателния естествен прираст се отразяват изключително неблагоприятно върху възрастовата структура на населението – относителният дял на населението в подтрудоспособна и трудоспособна възраст намалява, докато по-възрастното население запазва броя си относително постоянен.

Таблица 2. Население към 31.12.2019г. по общини, местоживееене и пол.

Община	Общо			В градовете			В селата		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Общо за страната	6 951 482	3 369 646	3 581 836	5 125 407	2 461 774	2 663 633	1 826 075	907 872	918 203
Кюстендил	52 460	25 468	26 992	39 284	18 942	20 342	13 176	6 526	6 650

Източник: НСИ

По време на преброяването през 2011 година населението под трудоспособна възраст в община Кюстендил е 7 483 души, в трудоспособна – 35 431 души и над трудоспособна възраст – 16 999 души. Към 31.12.2019 година населението под трудоспособна възраст е 6255 души, в трудоспособна – 31 898 души и над трудоспособна възраст – 14 307 души. Данните показват, че населението под трудоспособна възраст през 2019 година е намаляло с 16.41% спрямо 2011 година, населението в трудоспособна възраст – с 10% и това над трудоспособна възраст – с 16%.

Развитието на пазара на труда през последните години е сред силните страни както на областта, така и на община Кюстендил. Наблюдава се спад на безработицата и в областта и в община Кюстендил. Безработицата в областта спада значително под средната за страната. В община Кюстендил от 2017 година нивото на безработица бавно спада, но остава по-високо от това за областта. Голям е средномесечният абсолютен брой на безработните в област Кюстендил – 4 213 души. Средномесечното равнище на безработица в област Кюстендил е 7.4%.

По данни на АЗ към края на 2019 година общо регистрираните безработни в общината са 3147 лица, като 1 768 или 56.2% от тях са жени. Делът на безработните с висше

образование е 6%, със средно образование – 32%, със средно професионално – 27%, с основно – 11% и с начално или по-ниско – 24%. Регистрираните безработни в рисковите групи за 2019 година са общо 359 лица, от които 269 (75% от тях са жени). От всички регистрирани в рисковите групи 180 или почти 50% са с намалена трудоспособност, 110 или 31% са самотни родители, 59 – майки на деца до 3-годишна възраст.

Коефициентът на трайна безработица в общината през 2019 година е 3.16% и е на трето място по големина и в областта след общините Невестино (8.44%) и Трекляно (5.56%).

Средният коефициент на безработица за областта е 2.67%. Ниската безработица до голяма степен се обяснява с относително ниския коефициент на икономическа активност. Регистрираните трайно безработни са общо 815 лица, от които 58% са жени, най-многобройни са лицата от възрастовите групи 35-44 години и над 50 години.

В община Кюстендил общият брой на заетите лица е 48.3% от населението на 15 и повече навършени години. Коефициентът на заетост на населението на възраст 15-64 години е 69.3%, като коефициентът на заетост за възрастовата група 25-34 навършени години намалява, както и този за възрастова група 35-44 навършени години. По степен на образование коефициентът на заетост е най-висок при лицата с висше образование, а при лицата със средно образование – тези, които имат придобита степен на професионална квалификация.

Изводи и прогнози

От направения анализ на демографските процеси в Община Кюстендил можем да направим следните изводи и прогнози:

- в краткосрочен и средносрочен план не се очакват съществени изменения в броя на населението;
- ще се запазят относително стабилните темпове на нарастване на дела на градското население (включително и чрез приобщаване на села като квартали на града в средно-и дългосрочен план);
- ще продължи намаляването на жителите на малките и отдалечени села.

2.11. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ ПО СЕКТОРИ (СЕЛСКО И ГОРСКО СТОПАНСТВО, ПРОМИШЛЕНОСТ, СЕКТОР ТУРИЗЪМ)

Икономическото състояние на област Кюстендил и община Кюстендил постепенно се подобрява в последните години, но и областта, и общината се развиват по-бавно от останалата част на страната. Развитието на инфраструктурата и качеството на административните услуги в общината са близки до средните за областта и страната.

2.11.1 СЕКТОРНА СТРУКТУРА

Град Кюстендил е общински център и заема водещо място в социално-икономическото развитие на област Кюстендил. Общата характеристика на общинската икономика може да се проследи чрез основните икономически показатели на общината за разглеждания период: измененията в броя на стопанските субекти, нетните приходи от продажби в общината, дела на предприятията според икономическите им резултати, както и структурата на предприятията спрямо броя на заетите в тях.

Наблюдава се тенденция за известно увеличаване на броя на предприятията от 2971 в края на 2018г на 3094 предприятия (4% увеличение) в края на 2019г. Увеличава се и произведената продукция от фирмите - докато през 2018 година е била 547 582 хил.лв. (вкл. произведената продукция от хотелите и ресторантите за 10 193 хил. лв.), през 2019 г се наблюдава увеличение от 7.2% или 589 939 хил. лв. (от които 11 474 хил. лв. са от хотелите и ресторантите, което е увеличение с 11.2%. спрямо предходната година). Увеличение със 7.4% има в приходите от дейностите на предприятията - към 31.12.2018 година възлизат общо на 765 153 хил. лв., а към 31.12.2019 година – 826 558 хил. лв.

В таблица 3 са дадени данни за броя фирми и генерираната продукция през разглеждания период.

Таблица 3 Генерирана продукция по сектори

Отрасъл	Към края на 2018		Към края на 2019	
	Брой фирми	Генерирана продукция	Брой фирми	Генерирана продукция
Преработващата промишленост	244	193 803 хил. лв	252	188 662 хил. лв.
Транспортни услуги	574	166 893 хил. лв	567	188 402 хил. Лв
Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети	1 022	213 169 хил. лв.	1 067	240 499 хил. лв.

От таблица 3 може да се види, че най-много на брой фирми има през двете години има в сектора „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“. Те генерират и най-големи приходи от дейността и представляват 28% (към края на 2018г) и 29.1% (към края на 2019г) от общите приходи на предприятията. Предприятията от преработващата промишленост са се увеличили през 2019г, спрямо 2018г, но бележат намаление на произведената продукция, спрямо предходната година, което се дължи на факта, че повече предприятия са произвели продукция за по-ниска стойност. В сектор

„Транспортни услуги“ предприятия намаляват със 7 броя, но произведената продукция е увеличена с 11.42% спрямо предходната година.

Заетите лица във фирмите в края на 2018 година са общо 12 000 души, а наетите – 9 746 души, докато в края на 2019 година са съответно 11 982 и 9 634 души, като намалението е с 0.15% и съответно 1.15%.

В края на 2018г броя на наетите лица в селското и горското стопанство е 169 души, като към края на 2019 година те са 188 човека, има увеличение от 10.11% спрямо 2018г. Наблюдава се тенденция за увеличение със 7.2% и в броя на заетите лица в този сектор, през 2019 г, като в края на 2018 година заетите са 256 души, а през 2019 - 276 души. Те са произвели продукция за 15 600 хил. лв с нетни приходи от продажби 16 936 хил. лв. през 2018г и продукция за 13 681 хил. лв. с нетни приходи от продажби 21 124 хил. лв за 2019г. Данните показват, че по-малко произведената през 2019 година продукция спрямо 2018 година (намаление с 12.3%) е генерирала по-големи нетни приходи от продажби (увеличение с 20%).

В строителството работят 161 фирми с 1 196 заети лица и 1 048 наети лица, произвели продукция за 71 973 хил. лв. към края на 2018 година, а след една година те са 177 (увеличение с 9%), произведената продукция е за 85 519 хил. лв. (увеличение с 16%), заетите лица са 1 108, а наетите – 1 000 (намаление съответно със 7.4% и 4.6%).

Структурата на общинската икономика не се променя в последните години и е типична за областта и страната. Развитието на икономиката на територията на общината зависи от наличните демографски фактори, ресурси и инвестиции. В анализирания период (2018-2019г.) по-адаптивни към новите условия се оказват някои отрасли от третичния сектор – „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“, „Транспорт, складиране и пощи“, „Хотелиерство и ресторантьорство“ и др.

С най-голямо значение в общинската икономика се открояват следните сектори - третичния сектор (дейности, свързани с прякото обслужване на населението) с 46.7%, делът на индустрията от вторичният сектор (добивна и преработваща промишленост, производство и разпределение на енергия, строителство и др.) е 57.4% от ДМА. Първичният сектор (селско, горско и рибно стопанство) има допълваща функция в общинската икономика. Този модел е преобладаващ в страната и има много малко изключения от него, предимно в някои чисто аграрни общини с необособен общински център.

Селско стопанство

Растениевъдство

Селското стопанство на територията на общината е представено от растениевъдство и животновъдство. Основен ресурс за развитие на селското стопанство и на неговия основен подотрасъл – растениевъдство, е наличната земеделска земя. Земеделските земи в баланса на територията на общината, са 456 454 дка., (48% от общата територия на общината). Обработваемите земи са 274 188 дка. или 60.1%.

Основните отглеждани зърнени култури през последните години са: жито, царевица за зърно, овес и други култури, сеитбооборотът е сравнително постоянен, независимо от сравнително ниските добиви, респективно приходи.

Зеленчукопроизводството е свързано с отглеждане на домати, фасул и картофи и е предимно за задоволяване на собствени семейни нужди, отглежда се в малки семейни ферми.

В последните пет години се забелязва тенденция на засаждане на нови насаждения от овощни култури - ябълки, череши и по-малко лозя, което се дължи и на европейските фондове за създаване на нови трайни насаждения. Постепенно навлиза и биопроизводството (дължащо се също на европейските фондове), като изградената градина от био череши в село Соголяно вече е сертифицирана.

В община Кюстендил са изградени и се използват напоителни системи, които използват води от река Струма, река Банщица и язовирите. В общината има изградени напоителни полета към „Напоителни системи Кюстендил“. Основните напоителни системи и полета в общината са с обща напоявана площ около 69 474 дка.

В Кюстендил функционира Институт по земеделие - структурно звено на Селскостопанска Академия към Министерство на земеделието и храните. В института се разработват технологии за биологично отглеждане на овощки, ефективно и устойчиво ябълково производство, подобряване на генетичните ресурси при черешите и вишните, нетрадиционни зеленчукови култури за полско производство, нови български сортове на зеленчукови култури и ябълки, контрол на вредителите, опазване на околната среда.

Животновъдство

Животновъдството е с по-слаби позиции в селското стопанство. Една от причините животновъдството да не е добре развито, са завишени санитарни изисквания към

животните и фермите. Съвременният профил на животновъдството в общината вече е представен не от животновъдни ферми, с голям брой животни, а от индивидуални собственици на животни, отглеждани в индивидуални стопанства и включва отглеждане на единични бройки животни. По своя характер сегашното състояние на животновъдството може да се характеризира като „лично стопанство“ предназначено основно за задоволяване на собствени нужди. Традиционно се отглеждат говеда, овце, кози, свине и птици. Тенденциите в развитието на животновъдството са с насока намаляване на броя на селскостопанските животни. С изключение на говедовъдството, което бележи лек ръст в последните години, другите отрасли са в застой или силен спад.

Добрите природо-климатични дадености предлагат условия за развитието на планинско и екологично чисто животновъдство.

Горски фонд

Горите на Община Кюстендил попадат в териториалният обхват на ТП ДГС “Кюстендил” и ТП ДЛС “Осогово”. Дейността им включва добив на дървесина от главни, огледни и санитарни сечи, както залесителни мероприятия и опазване и възпроизводство на дивечовото богатство. Важна стопанска дейност на ловното стопанство е развиване на ловния туризъм.

Общата площ на горския фонд в община Кюстендил е 431.163 ha (44% от общата площ на общината) и е значително по-висок от средния за страната – 33.5%. Горите са държавна, общинска и частна собственост, като преобладаващата е държавната, но горски територии с общинска собственост има във всички землища на общината.

Площта на общинските горски територии е 6 948.1 ha, от които:

- 4 091.2 ha горски територии (58.9 % от общата площ),
- 2854.8 ha земеделски територии, придобили характеристика на гора (41.1 % от площта) и
- 2.1 ha водни територии.

Общата залесена площ на горските територии и земеделските територии придобили характеристика на гора, собственост на Община Кюстендил е 6 829.0 ha (98.2 % от общата площ). Най-голям е дялът на естествените насаждения - основно иглолистни с обща площ от 2 008.1 ha (29.4 % от площта).

По вид гора преобладават иглолистните – 3 614.9 ha, издънкови за превръщане – 1 579.9 ha и широколистните високостволни – 1 466.6 ha. Изредените насаждения са с площ от 71.4 ha – 1.0 %. Общият запас на основните насаждения е 1 108 490 m³. Средната възраст на дъростоите е 51 години. Общото здравословно състояние на общинските гори е добро, като 5 083.5 ha (74.4 %) не са засегнати от повреди.

Горите собственост на община Кюстендил имат функции както следва: горски територии със защитни функции- 285.7 ha, горски територии със специални функции-2 501.7 ha, горски територии със стопански функции- 4 106.7 ha.

Общата площ на Защитените зони по Натура 2000, разположени върху горските територии и земеделските територии придобили характеристика на гора собственост на Община Кюстендил е 2005.5 ha, което представлява 58.9 % от площта общинските горски територии. С Решение №165/28.05.2020г. Общински съвет Кюстендил е определил със статут „гори във фаза на старост“ общински горски територии в землището на с. Дождевица, с.Жиленци и с.Гюешево, общ.Кюстендил, които са отразени в новия ГСП на Община Кюстендил на площ от 169 ha по смисъла на §1, т.43 от допълнителните разпоредби на Наредба №8 /5 август 2011г. за сечите в горите.

В селското и горското стопанство работят 109 микро предприятия, като Агроинвест ЕООД – град Кюстендил, Андея-93 ЕООД – село Богослов, Балдер-Дару ЕООД - град Кюстендил, Българско рибовъдство ООД – село Долно Уйно, Еколес ЕООД - град Кюстендил и др.

2.11.3. ВТОРИЧЕН СЕКТОР

Вторичният сектор в община Кюстендил е представен предимно от преработващата промишленост. Водещите производства и фирми са:

- производство на професионално кухненско оборудване - Торготерм АД – град Кюстендил и АБ Терм – село Гърляно;
- производство на трансформатори - Фирма Елпром Трафо;
- производство на кондензатори - Аркотроникс-България АД, Конис Къмпани ЕООД - електрически кондензатори - моторни, пускови, електролитни, лайтинг, силови и филтрови;
- производство на детски играчки - Фирма Детска радост в село Лозно;
- текстил и трикотаж и шивашка промишленост и ишлеме - Фирма Мони Петров ЕООД (дънкови облекла), ТПК Осогово (дамска и мъжка конфекция и спално бельо), Бонсиг ЕООД (трикотаж), ЕТ Валентин Златков (производство на мъжки ризи), Витал ЕООД (дамски и мъжки панталони), Велбъжд АД (прежди за машинно и ръчно плетиво), Светли Р И М ООД (детски и бебешки трикотажни облекла);
- производство на обувки и чанти - фирмите Дарис ЕООД, Дживал ООД и др;
- хранително-вкусова промишленост – месо и месни изделия, мляко и млечни продукти, плодове – пресни, сушени и замразени, хляб и хлебни изделия, сладкарски изделия и др. - работят много микропредприятия като Хлебозавод Кюстендил – производство на хляб, закуски, сандвичи, погачи, Хлебопроизводство и сладкарство АД – хляб и сладкарски изделия, Серена

ЕООД – 100% натурални и сушени плодове и зеленчуци, ЕТ Феста и Меком К АД – месопреработване, Петър Митов – Универсал ЕТ – мляко и млечни продукти, Балкан фрут село Николичевци – пресни, сушени и замразени плодове и др;

- производство на спиртни напитки - Избата на Винпром Кюстендил АД е в село Граница, обособена предимно в производство на плодови ракии;
- строителство - 161 фирми, като: Дарсас ЕООД, Билдинг строй ЕООД, Могилата – КН ЕООД и др.

През 2020 година германската фирма VolaPlast, която произвежда пластмасови компоненти основно за автомобилната индустрия, избира района на Кюстендил за първата си производствена база извън Германия. Компанията ще инвестира 4 млн. евро в проекта, който трябва да заработи по план през февруари 2021 година. Първоначално в предприятието ще работят 30 души, а дългосрочната перспектива е работниците да достигнат 100 - 120 души. В българския завод ще се произвеждат пластмасови компоненти за автомобилостроенето и ще се асемблират системи за измиване на автомобилни стъкла. Предприятието ще се намира край село Лозно, община Кюстендил, и ще бъде разположено на парцел над 17 дка. Проектът включва производствена сграда с площ 4300 кв.м, складова база и административна постройка.

2.11.4. ТРЕТИЧЕН СЕКТОР

Третичният сектор, включва отрасли от обслужващата сфера (услуги) и се очертава като най-адаптивен в съвременните пазарни условия.

Този сектор включва отрасли, свързани с т.нар. публични („бюджетни“) услуги и отрасли с обслужващ характер, които се развиват на пазарен принцип. От анализите и оценките на третичния сектор, е установено, че с по-голяма значимост в община Кюстендил са „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“, „Транспорт, складиране и пощи“ и „Хотелиерство и ресторантьорство“.

- ❖ Отрасъл „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“ е свързан със задоволяване на ежедневни и периодични потребности на населението. Негови инфраструктурни обекти (търговски обекти – магазини) са разкрити в част от населените места в общината.
- ❖ С положителна динамика са и показателите в отрасъл „Транспорт, складиране и пощи“. В общината функционират няколко транспортни фирми за пътнически и товарен транспорт. Телекомуникациите и съобщенията са представени от обекти на фиксираната и на мобилната телефония. Територията на общината е покрита със сигнал и на трите мобилни оператора. Пощенски станции и пощенски агентства има в по-големите населени места на общината.

- ❖ Туристическият сектор и по-специално отрасъл „Хотелиерство и ресторантьорство“ показва възходящи икономически резултати за анализирания период 2018-2019г, което е един от индикаторите за превръщането му в стратегически приоритет през следващия програмен период за развитие в община Кюстендил. Параметрите на туристическия сектор показват, че наличната туристическа инфраструктура (легловата база, заведенията за хранене и развлечения) са се увеличили и се използват все по-рационално, изграждат се къщи за гости, условията се подобряват. В края на 2018 година по данни на НСИ в община Кюстендил има 20 места за настаняване, от които 11 хотела; 382 самостоятелни стаи, от които 320 в хотели, със 732 легла, от които 598 в хотели. Реализираните нощувки са 58 157, които са генерирали приходи от 3 053 421 лева, от които 2 886 000 лева в хотелите. Туризмът трябва да се разглежда и като един от приоритетите за социално-икономическо развитие на община Кюстендил. Кюстендил има като природни дадености богатството на минералните води и планината Осогово. Общината има потенциал за развитие и като зимен център от регионално значение. Празниците свързани с плодородието на „овощната градина на България“, възможностите на религиозен и селски туризъм допълват културния календар на общината. Община Кюстендил има разработена „Стратегия и план за развитие на туризма в Кюстендил 2010-2015 година“, която ежегодно разписва с дейности за изпълнение. Перспективите за туристическия сектор се състоят в максималното използване на природния и антропогенния потенциал на територията, и на наличните обучени кадри в специализираната гимназия по туризъм и в частния професионален колеж „Бизнес“.

Изводи и препоръки

- ❖ *Като най-голяма община в областта, и с подходящи икономически показатели, община Кюстендил има водещо място в икономиката на област Кюстендил.*
- ❖ *В икономическия профил на община Кюстендил са представени сектори и икономически дейности (отрасли), за които са налице определени ресурси и традиции в развитието им.*
- ❖ *В секторната структура на икономиката водещо място по анализирания икономически показатели има вторичният сектор, а останалите два – допълват икономическото развитие.*
- ❖ *В аграрния сектор се наблюдава тенденция за възстановяване на традиционни за общината дейности особено в сферата на трайните насаждения. Животновъдството е в упадък.*
- ❖ *Във вторичния сектор (промишлеността) очертаните тенденции в развитието на промишлените отрасли също са засегнати от икономическата криза. Производствените структури са предимно от типа „малки“ и „средни“.*

- ❖ *Важно място в икономическия профил на община Кюстендил имат няколко отрасли от третичния сектор (нефинансови дейности). Три от тях – „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“, „Транспорт, складиране и пощи“ и „Хотелиерство и ресторантьорство“ („Туризъм“) са с водещи позиции не само в третичния сектор, и имат голям принос в социалноикономическия комплекс на общината.*

3. АНАЛИЗИ НА СЪСТОЯНИЕТО НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ. ОСНОВНИ ИЗВОДИ.

Актуалната информация за количествата и състава на отпадъците има голямо значение при вземането на дългосрочни решения за управлението им. С цел опазване на околната среда и осигуряване на здравословни условия за живот на населението е необходимо проследяване състоянието на системите за събиране, инсталации и съоръжения за третиране на отпадъците. Развитието на производството, селското стопанство и търговията в населените места допринася за непрекъснато увеличаване на количеството отпадъци, образувани от жизнената дейност на хората. Това налага прилагането на мерки за предотвратяване образуването, намаляване на количеството образувани отпадъци, повторната им употреба и увеличаване на дела на рециклираните и оползотворявани отпадъци спрямо депонираните. Същевременно продължаващото развитие на технологиите за третиране на отпадъци, позволява все повече възможности за повторна употреба и използване на отпадъците като алтернативни източници за суровини и енергия и намаляване на количеството, предназначено за депониране.

3.1. АНАЛИЗ НА ОТПАДЪЦИТЕ (БИТОВИ, СТРОИТЕЛНИ, ПРОИЗВОДСТВЕНИ, ОПАСНИ, СПЕЦИФИЧНИ ОТПАДЪЧНИ ПОТОЦИ).

Анализът на съществуващото състояние е направен на база наличната информация за отпадъците в общината, която се събира от определените за това длъжностни лица на общинската администрация. Използвани са също данни от НСИ и натрупания практически опит през последните години и резултатите от конкретни изследвания и проучвания.

Анализът на битовите отпадъци е един от най - важните за разработването на общинската програма и дава отговор на следните въпроси:

- Какви са количествата и тенденциите на различните потоци отпадъци образувани в общината?
- Каква е нормата на натрупване?
- Какъв е морфологичният състав на образуваните битови отпадъци в общината?
- Какви са количествата повторно използвани, рециклирани, оползотворени и обезвредени битови отпадъци за разглеждания период и какви са тенденциите в третирането им?

- Каква е степента на изпълнение на целите, които са поставени пред общината в съответствие с националното и европейското законодателство?

3.1.1. ГЕНЕРИРАНИ БИТОВИ ОТПАДЪЦИ

Допълнителните разпоредби на ЗУО регламентират, че „битови отпадъци“ са смесени отпадъци или разделно събирани отпадъци от домакинства, включително хартия и картон, стъкло, метали, пластмаса, биоотпадъци, дървесина, текстил, опаковки, отпадъци от електрическо и електронно оборудване, отпадъци от батерии и акумулатори, както и едрогабаритни отпадъци, включително дюшеци и мебели. Към битовите отпадъци се отнасят и смесени отпадъци или разделно събирани отпадъци от други източници, когато тези отпадъци са сходни по естество и състав с отпадъците от домакинства. Битовите отпадъци не включват отпадъците от производството, селското стопанство, горското стопанство, рибарството, септичните ями и канализационната система и от третирането на отпадъчните води, включително утайки от пречистване на отпадъчни води, излезли от употреба моторни превозни средства или отпадъци от строителство и разрушаване.

На територията на община Кюстендил се генерират основните отпадъчни потоци, дефинирани в ЗУО. Законът за управление на отпадъците ги разделя на следните видове:

- ✓ Битови;
- ✓ Производствени;
- ✓ Опасни отпадъци;
- ✓ Строителни отпадъци;
- ✓ Биоразградими отпадъци;
- ✓ Масово разпространени отпадъци.

Общинските власти има важна роля за прилагане на политиката на общината по отношение на отпадъците. Община Кюстендил е разработила „Наредба за управление на отпадъците на територията на община Кюстендил“, приета с решение от № 208 от 30.06.2016 г. на Общински съвет Кюстендил. Наредбата регламентира дейностите и законовите изисквания по отношение на управление на отпадъците.

Кметът на общината организира управлението на битовите и строителните отпадъци, образувани на нейна територия, съобразно изискванията на ЗУО и наредбата по чл. 22 от ЗУО. Кметът на общината осигурява условия, при които всеки притежател на битови отпадъци се обслужва от лица по чл. 35, на които е предоставено право да извършват дейности по тяхното събиране, транспортиране, оползотворяване и/или обезвреждане. Кметът на общината отговаря за:

- осигуряването на съдове за събиране на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
- събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждането им;
- почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;
- избора на площадка, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации или съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждане на битови отпадъци;
- организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община;
- разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината най-малко за следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло;
- организирането на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци;
- изпълнението на решенията на общото събрание на регионалните сдружения за управление на отпадъците на регионален принцип и съдейства за създаване на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба;
- организирането на разделно събиране на опасните битови отпадъци извън обхвата на наредбите на Министерския съвет за МРО и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане;
- разделното събиране и съхраняването на битови биоразградими отпадъци, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на отпадъците и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане;
- осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни

отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места;

- почистването от отпадъци на общинските пътища, земното платно, пътните съоръжения, обслужващите зони, крайпътните обслужващи комплекси, както и осигуряване на съдове за събиране на отпадъците и транспортирането им до съоръжения за тяхното третиране;
- осигуряването на информация на обществеността по всички въпроси и ангажименти, вменени от закона чрез интернет страницата на съответната община, както и по друг подходящ начин;
- поддържането на регистър на площадките за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон на територията на съответната община;
- предотвратяването на изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища и организиране на почистването им.

Битовите отпадъци се формират от жизнената дейност на хората. Количеството и съставът им зависят от мястото на образуване, от стандарта на живот на населението и неговата култура, степента на благоустроеност на населените места, начина на отопление и много други фактори.

В община Кюстендил е изградена добре функционираща система за сметосъбиране и сметоизвозване. В системата е обхванато 98.8% от населението. Обхванати в организираното сметоизвозване в момента, освен гр. Кюстендил, са и селата: Багреници, Берсин, Богослов, Гирчевци, Грамаждано, Граница, Гюшево, Горна Гращица, Горановци, Дворище, Долна Гращица, Драговищица, Долно село, Вратца, Жабокрът, Гърляно, Жиленици, Катрище, Коняво, Копиловци, Лозно, Мазарачево, Николичевци, Нови Чифлик, Пиперков Чифлик, Слокощица, Радловци, Раждавица, Скриняно, Соголяно, Стенско, Таваличево, Ябълково, Търновлаг, Търсино, Шипочано и Шишковци.

Изграждането на регионална система за третиране на неопасни отпадъци в гр.Дупница - Регионален център за третиране на неопасни отпадъци /РЦТНО/, който ще обхваща област Кюстендил, без общините Рила, Кочериново и Бобошево.

Все още не е изградена регионална система за управление на битовите отпадъци в регион Дупница, но общината активно работи съвместно с другите общини от РСУО „Рила Еко“ за изграждане на регионален център за третиране на неопасни отпадъци. Към момента на разработване на Програмата са изготвени инвестиционните проекти на Община Кюстендил и Община Дупница-за изграждане на претоварна станция с инсталация за предварително третиране на битови отпадъци и на инсталация за

компостиране на разделно събрани зелени отпадъци, на територията на община Кюстендил и на регионално депо, на територията на община Дупница.

Реализирането на инвестиционното предложение за изграждане на Регионален център за третиране на неопасни отпадъци в землищата на с. Грамаде и с. Джерман, Община Дупница включва Инсталация за сепариране с ръчно сортиране на смесени битови и разделно събрани отпадъци от населението и от общинските пунктове за отпадъци за обслужване на общините Дупница, Сапарева баня, Бобов дол и Невестино; Инсталация за открито компостиране на разделно събрани зелени отпадъци; Депо за неопасни отпадъци (ДНО) състоящо се от 3 клетки за депониране; Инсталация за рециклиране на строителни отпадъци; Депо за инертни отпадъци; Посетителски център за доставка на едрогабаритни, опасни и други отпадъци от населението. За разполагане на горните инсталациите и съоръжения ще бъдат обособени 3 основни площадки разположени в съседство една с друга.

Общината има сключен договор с организация за извършване на предварително третиране на отпадъците.

Основният поток отпадък е смесеният битов отпадък с код 20 03 01. По данни от НСИ през последните години в община Кюстендил са събрани следните количества битови отпадъци:

Таблица 4 Количества битови отпадъци в община Кюстендил за периода 2014-2018г

Период (година)	Общо количество генериран отпадък, т	Количество на глава от населението, кг/жител
2014	19 644	326
2015	18 475	332
2016	20 775	380
2017	24 997	464
2018	22 581	424

Важен показател за управление на отпадъците е нормата на натрупване на отпадъците, представена като количество на образуваните битови отпадъци за година на човек от населението. Образуваните битови отпадъци на човек от населението в България за 2018 г. са 408 кг/човек/година, за община Кюстендил – 424 кг/човек/година, тоест малко по-високо от средната норма за страната.

Може да се направи извода, че въпреки, че населението на общината е намаляло с 10.71% през 2018 г спрямо 2014 година, количеството генерирани смесени битови отпадъци се е увеличило с около 15% за същия период. Цитираните количества битови отпадъци са образувани не само в домакинствата, но също и в обществените сгради, търговски обекти, предприятия и други обекти.

3.1.1.1 . МОРФОЛОГИЧЕН АНАЛИЗ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Общият поток битови отпадъци съдържа различни компоненти, които ако не се третират екологосъобразно могат да имат вредно въздействие върху човешкото здраве и околната среда. Същевременно в битовите отпадъци се включват редица подходящи за оползотворяване материали като хартия, метали, стъкло, пластмаса, биоразградими отпадъци и други. Това води до необходимостта от въвеждането или оптимизиране на практиките за разделно събиране на масово разпространените отпадъци, като отпадъците от опаковки, отпадъците от електрическото и електронно оборудване, биоразградимите отпадъци и др.

Отделянето на веществата, които могат да бъдат рециклирани и оползотворени, от общия поток битови отпадъци ще предотврати замърсяването на околната среда, също така води до пестене на суровини и в значителна степен намалява количествата на отпадъците постъпващи за обезвреждане, което от своя страна намалява разходите, които се изразходват от общините за обезвреждане на тези отпадъци.

В различните общини количеството и морфологичният състав на образуваните битови отпадъци варира в зависимост от функционалния тип на населените места, социалния статус на населението и други.

Наличието на актуални данни за морфологичния състав на битовите отпадъци дава възможност за използването им при планиране на инфраструктурата за управление на отпадъците – инсталации за компостиране, инсталации за сепариране, инсталация за рециклиране на строителни отпадъци, както и оценка на експлоатационния период на депата за неопасни отпадъци. В последните години множество градове и общини започнаха да оценяват както морфологичния състав, така и количеството на образуваните отпадъци.

Изискванията за предоставяне на информация за битови отпадъци са определени в закона за управление на отпадъците (обн. ДВ, бр.53 от 13.07.2012 г) и Наредба № 1 от 04.07.2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри. (обн. ДВ. бр.51 от 20 Юни 2014г.).

Морфологичният състав е характеристика, изразяваща количеството на отделните фракции (хартия, хранителни отпадъци, пластмаси, текстил, стъкло, метали и др.), изразено в процент, спрямо общото количество на отпадъците.

Морфологичният анализ на състава и количеството на битовите отпадъци, образувани на територията на община Кюстендил се извършва съгласно Методика за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци, утвърдена със Заповед № РД-744/29.09.2012г. на министъра на околната среда и водите.

За да се обхване цялостно населението на община Кюстендил и да се направи действащ морфологичен анализ на отпадъците, направените изследвания обхващат четирите годишни сезона (зима, пролет лято и есен). Отчетен е и факта, че потребителските навици на населението през различните сезони варират, което влияе върху състава на генерираните отпадъци и резултатите от анализите зависят от годишния сезон. Целта е да се отчете спецификата и колебанията в състава на генерираните отпадъци през различните сезони.

Характеристиката на отделните фракции общо за четирите сезона за община Кюстендил е както следва:

- Хранителни отпадъци;
- Хартия;
- Картон;
- Пластмаси;
- Текстил;
- Гуми - всички видови продукти от гума, с изключение на автомобилни гуми;
- Кожи;
- Градински отпадъци;
- Дървесни отпадъци;
- Инертни отпадъци;
- Стъкло;
- Метали;
- Опасни отпадъци от бита, в т.ч. – перилни и почистващи препарати, празни опаковки замърсени с опасни вещества, препарати за растителна защита, лекарства с изтекъл срок на годност, бои, лакове, разтворители, мастила,

предпазни средства – маски, ръкавици, филтри и др. използвани за боядисване, кърпи, парцали за избърсване, замърсени с опасни препарати, луминесцентни и флуоресцентни лампи, електрически и електронни устройства, и др.;

- Други - неопределими.

Последният актуален анализ на морфологичния състав на отпадъците, генерирани на територията на община Кюстендил е извършен през 2019 г. по проект: „Определяне на морфологичния състав на отпадъците в България“, финансиран от Българо-Швейцарската програма за сътрудничество, чрез ПУДООС. Приблизителният състав на генерираните в община Кюстендил отпадъци в тегловни проценти е: хранителни – 13.73%; хартия – 6.14%; картон – 6.31%, пластмаса – 11.42%; текстил-6.14%; гума – 2.69%; кожа – 2.00%; градински – 11.10%; дървесни отпадъци – 2.76%; стъкло – 9.01%; метали – 6.68%; инертни материали – 8.20%, опасни отпадъци – 2.47%, други – 3.05% и ситна фракция – 8.30%

Данните от Доклада за морфологичния анализ за състава на отпадъците на територията на община Кюстендил са дадени в таблици 5 и 6

Таблица 5: Морфологичен състав на образуваните количества смесени битови отпадъци по фракции за четири сезона в процент

Вид на отпадъка	Средни стойности в % Пролет	Средни стойности в % Лято	Средни стойности в % Есен	Средни стойности в % Зима
Хранителни	15%	12%	12%	21%
Хартия	6%	5%	6%	7%
Картон	6%	5%	6%	7%
Пластмаса	12%	11%	11%	15%
Текстил	5%	9%	5%	7%
Гума	2%	5%	3%	1%
Кожа	1%	4%	3%	1%
Градински	10%	11%	12%	4%
Дървесни	3%	5%	3%	1%

Вид на отпадъка	Средни стойности в % Пролет	Средни стойности в % Лято	Средни стойности в % Есен	Средни стойности в % Зима
Стъкло	11%	7%	10%	11%
Метали	4%	3%	4%	3%
Инертни (над 4см)	10%	7%	10%	8%
Опасни	3%	2%	3%	3%
Други	3%	3%	3%	4%
Ситна фракция (под 4см)	9%	9%	9%	9%

Източник: Окончателен доклад за извършен през 2019 г. четирисезонен морфологичен анализ на състава на битовите отпадъци, генерирани на територията на община Кюстендил

През четирите сезона се запазва относително постоянен делът на пластмасовите отпадъци, като най-високи нива на пластмасовите отпадъци се наблюдават в сезон зима, а най-нисък през лятото и есента. Получените резултати показват подобна сезонна зависимост в генерирането на хартия и картон, каквато има при пластмасите. Процентното съдържание на стъклото е относително равномерно разпределено през четирите годишни сезона, но най-висок е през сезон зима и пролет и най-ниско през лятото.

Таблица 6 Морфологичен състав на образуваните количества смесен, разделно събран и общ отпадък по фракции в тона и средногодишен процент

Вид на отпадъка	Количество смесен отпадък на година (тон)	Разделно събран отпадък на година (тон)	Общ отпадък на година (тон)	Общ отпадък на година %
Хранителни	3 702.56	0.00	3 702.56	13.73
Хартия	1 502.33	155.00	1 657.34	6.14
Картон	1 550.48	151.26	1 701.74	6.31
Пластмаса	3 061.90	19.66	3 081.56	11.42
Текстил	1 656.61	0.00	1 656.61	6.14
Гума	726.36	0.00	726.36	2.69

Вид на отпадъка	Количество смесен отпадък на година (тон)	Разделно събран отпадък на година (тон)	Общ отпадък на година (тон)	Общ отпадък на година %
Кожа	539.80	0.00	539.80	2.00
Градински	2 277.70	715.82	2 993.52	11.10
Дървесни	743.30	0.00	743.30	2.76
Стъкло	2 422.38	8.28	2 430.66	9.01
Метали	875.52	926.54	1 802.06	6.68
Инертни (над 4см)	2 210.95	0.00	2 210.95	8.20
Опасни	665.99	0.00	665.99	2.47
Други	822.34	0.00	822.34	3.05
Ситна фракция (под 4см)	2 238.41	0.00	2 238.41	8.30%
Общо	24 996.63	1 976.56	26 973.19	100.00

Източник: Окончателен доклад за извършен през 2019 г. четирисезонен морфологичен анализ на състава на битовите отпадъци, генерирани на територията на община Кюстендил

Данните от морфологичния анализ показват, че фракционният състав на отпадъците благоприятства, както ръчните, така и механичните техники за сепариране. Фракцията над 150 мм има доста голямо съдържание в общия отпадък, което е характерно за урбанизираните градове. Това позволява въвеждането на механично сепариране на битовите отпадъци в сепарираща инсталация. При това сепариране ще бъдат отделени рециклируемите материали като хартия, стъкло, пластмаси, метали и др. от битовите отпадъци, което е задължение за всяка община съгласно чл.31, ал.1, т.1 на ЗУО. От друга страна ще даде възможност хартията и пластмасите, отделени при сепарирането, които са негодни за рециклиране, да бъдат използвани като RDF за изгаряне, например в циментови пещи или в други инсталации, притежаващи съответните разрешителни документи съгласно действащото законодателство. По този начин ще се постигне значително намаляване на количествата на отпадъците, постъпващи за депониране, което ще доведе до спестяване на средства на общината от отчисленията по чл.64 на ЗУО.

В осреднения резултат от изследването на смесените битови отпадъци на Община Кюстендил може да се види доста висок процент на хранителните – 13.73 % и висок на градинските – 11.10 % отпадъци. Това е факт, на който община Кюстендил е обърнала

сериозно внимание и участва в изграждащия се Регионален център за третиране на неопасни отпадъци на територията на Община Дупница. Регионалният център включва сепарираща и компостираща инсталации, които при експлоатацията си ще доведат до ефективно работеща система за разделно събиране и намаляване количеството на депонираните биоразградими отпадъци.

3.1.1.2 ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ПО ЧЛ.31, АЛ.1, Т.1 ОТ ЗАКОНА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Съгласно чл.19, ал.3, т.6 на Закона за управление на отпадъците (обн. ДВ бр. 53/2012г.) кметът на общината има задължение за разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината най-малко за следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло. С чл.31, ал.1, т.1 на ЗУО се определя изискването за постигане не по-късно от 1 януари 2020 г. на целта за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци.“ С § 15 на ЗУО са посочени сроковете за поетапно постигане на целта от 50 на сто рециклиране в периода 2016- 2020г.

- до 1 януари 2016 г. - най-малко 25 % от общото им тегло.
- до 1 януари 2018 г. - най-малко 40 % от общото им тегло.
- до 1 януари 2020 г. - най-малко 50 % от общото им тегло.

За всеки от регионите, включващи общините, които ползват общо регионално депо и/или други съоръжения за третиране на отпадъци (в частност Регион Дупница) целите по разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци се изпълняват съвместно от всички общини в региона, в съответствие с решението по чл. 26, ал. 1, т. 6 ЗУО. Целите по разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци се постигат поетапно съгласно сроковете, определени в § 15 от преходните и заключителните разпоредби на ЗУО и Наредба за разделно събиране на биоотпадъци.

Предвид задълженията на общините за изпълнение на целите по чл.31 от Закона за управление на отпадъците бяха извършени допълнителни изчисления, които да подпомогнат Община Кюстендил при планиране на бъдещите съоръжения за третиране на отпадъците в Регион Дупница. Община Кюстендил е най-голямата община в Регион Дупница и ще доставя значително количество отпадъци в регионалната система. Поради това Община Кюстендил следва да притежава точна оценка на количествата на отпадъците, които могат да постъпят в бъдещата регионална система и съответно те са били взети предвид при планиране на капацитета на регионалните съоръжения, и ще бъдат приложени в етапите на проектирането, строителство и въвеждането в експлоатация.

3.1.2. ОТПАДЪЦИ ОТ ОПАКОВКИ

През последните години се засилва процесът на синхронизиране на Българското законодателство и европейското законодателство в областта на отпадъците. Като законов механизъм се прилага въвеждането на системи за разделно събиране с нормативно регламентирани количества отпадъци, които трябва да бъдат рециклирани и оползотворени.

Разделното събиране, транспортирането, съхранението, сортирането и оползотворяването на отпадъци от опаковки и приравнените на тях отпадъци от хартия, пластмаса и стъкло, образувани от домакинства, административни учреждения, училища, туристически, търговски и други обекти на територията на Община Кюстендил се извършва от „ЕКОПАК“ АД.

Към началото на 2020г. системата за разделно събиране на отпадъци в община Кюстендил е изградена със сини, жълти и зелени пластмасови контейнери тип „Иглу“, както следва:

- 91 сини контейнера от 1100 литра (град Кюстендил);
- 32 сини контейнера от 1500 литра (град Кюстендил);
- 97 жълти контейнера от 1100 литра (град Кюстендил);
- 27 жълти контейнера от 1500 литра (град Кюстендил);
- 93 зелени контейнера от 1100 литра (град Кюстендил);
- 28 зелени контейнера от 1500 литра (град Кюстендил);
- 2 сини, 2 жълти, 3 зелени контейнера от 1500 литра (с. Жиленци);
- 2 сини, 2 жълти, 1 зелен контейнер от 1500 литра (с. Коняво);
- 2 сини, 2 жълти, 2 зелени контейнера от 1500 литра (с. Лозно);
- 2 сини, 2 жълти, 2 зелени контейнера от 1500 литра (с. Пиперков чифлик);
- 3 сини, 3 жълти, 4 зелени контейнера от 1500 литра (с. Слокощица);
- 2 сини, 2 жълти, 2 зелени контейнера от 1500 литра (с. Ябълково);

Така създадената система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, организирани от организациите по оползотворяване, съответно от кметовете на общини, отговаря на изискванията на чл. 24. и чл. 25 от Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки. Изпълнено е и изискването за населени места с под 50 000 жители, за всеки 350 жители да има съдове с минимален общ обем 3300 л;

Площадките са разположени по начин, осигуряващ максимално удобство за използването им от гражданите. В непосредствена близост до всички училища и някои детски градини също са разположени съдове за разделно събиране, а в самите сгради на учебните заведения са монтирани кошчета за разделно събиране. Проведени са лекции

и беседи с деца от различни възрасти за ползите от разделното събиране и положителното му въздействие върху околната среда като цяло.

През годините на сътрудничество с ЕКОПАК част от контейнерите за разделно събиране са били унищожени. Същите са подменени с нови.

Основните цели, заложи в Програмата за разделно събиране на отпадъци от опаковки, са за опазване и защита на околната среда, оптимално и екологосъобразно събиране, транспортиране и предаване за оползотворяване на отпадъци от опаковки, по-пълно ангажиране на обществеността, събиране на актуални данни за образуваните отпадъци от опаковки.

Основният проблем за общинското ръководство по отношение на разделното събиране, са клошарите които събират от съдовете разделно събрания отпадък и го предават на фирми, изкупуващи вторични суровини.

Отчетените от „ЕКОПАК“ АД сортирани разделно събрани отпадъци от населението на Община Кюстендил през последните пет години са дадени на таблица 7:

Таблица 7 Количества сортирани разделно събрани отпадъци по години

Година	Хартия (сини контейнери)	Пластмасови и метални (жълти контейнери)	Съкло (зелени контейнери)	ОБЩО
2015	14 612 кг	11 792 кг	11 865 кг	38 269кг
2016	4 797 кг	2 621 кг	18 904 кг	26 322кг
2017	3 747 кг	2 051 кг	8 280 кг	14 078кг
2018	3 953 кг	3 630 кг	32 320кг	39 903кг
2019	8 193 кг	5 911 кг	18 000 кг	32 104кг
2020	15 089 кг	8 347 кг	40 820 кг	56кг

3.1.3. БИОРАЗГРАДИМИ ОТПАДЪЦИ

В съответствие с Националния стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020г, общината трябва да предвиди конкретни мерки за третиране на биоразградимите

отпадъци, с оглед намаляване количествата за депониране. Съгласно плана, разделното събиране на подходящите за компостиране биоразградими битови отпадъци следва да се осъществява от общините. В общините, в които има изградени компостиращи инсталации, в процеса на разделното събиране участват населението, собствениците на търговски обекти, ресторанти, пазари и предприятия от хранително вкусовата промишленост, които генерират отпадъци подходящи за компостиране и трябва да ги събират разделно.

Разделното събиране на биоразградимите битови отпадъци се осъществява по различен начин, в зависимост от типа на населеното място и броя на жителите.

При райони с население над 25 000 души (град Кюстендил), общините организират системи за разделно събиране на биоразградимите отпадъци от хранителни магазини, пазари и ресторанти, тъй като от една страна се генерират големи количества “чисти” биоразградими отпадъци, а от друга може да се осъществи контрол на смесването им с други отпадъчни потоци. Биоразградимите битови отпадъци от големи търговски обекти трябва да се събират в отделни контейнери, различаващи се по цвят от контейнерите за битови отпадъци или от тези за отпадъците от опаковки (например с кафяв цвят). В тези райони общините организират и системи за разделно събиране на отпадъците от паркове и градини. При въвеждането на системите за разделно събиране на биоразградимите отпадъци в такъв тип населени места се постига голяма степен на разделно събиране на зелените, хранителните отпадъци, хартиени и картонени отпадъци и в известна степен разделно събиране на биоразградими отпадъци с цел компостиране.

В районите с население до 3 000 жители (всички села в община Кюстендил, без общинския център, град Кюстендил), количеството на биоразградимата фракция, достигаща до контейнерите в селските райони е малко поради съществуващите традиционни практики за компостиране и други дейности за оползотворяване на отпадъците в селските райони (изгаряне на зелени отпадъци, хартия и картон за отплене или хранене на селскостопански животни). Съгласно плана за тези райони е икономически неефективно създаването на разделно събиране за биоразградимите отпадъци и няма да има значим ефект за допълнително намаляване на биоразградимите битови отпадъци.

Изискванията за събиране и третиране на биоразградими отпадъци са регламентирани в Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци (обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г). Приблизително две трети от отпадъците, генерирани в домовете и офисите, се състоят от биоразградими материали. Биоразградими отпадъци се генерират при селскостопанската дейност в растениевъдството, животновъдството и от дейността на домакинствата. Имат предимно

органичен състав и е необходимо да се третират в зависимост от условията на генерирането им по подходящ начин.

Съгласно ЗУО, кметът на общината отговаря за разделното събиране и съхраняването на битови биоразградими отпадъци, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на отпадъците и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане.

3.1.3.1. ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ПО ЧЛ.31, АЛ.1, Т.2 ОТ ЗАКОНА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ ЗА ОБЩИНА КЮСТЕНДИЛ

С чл. 31, ал.1, т.2 на ЗУО се определя, че най-късно до 31 декември, 2020 г. трябва да се ограничи количеството на депонираните биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани през 1995г.

Съгласно § 1 от ЗУО *"Биоразградими отпадъци" са всички отпадъци, които имат способността да се разграждат анаеробно или аеробно, като хранителни и растителни отпадъци, хартия, картон и други.*

"Биоотпадъци" са биоразградими отпадъци от парковете и градините, хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите, заведенията за обществено хранене и търговските обекти, както и подобни отпадъци от предприятията на хранително-вкусовата промишленост.

Обобщената информация за Община Кюстендил по данни на НСИ от 1995г. показва:

- Население към 31.12.1995 г. на Община Кюстендил – 76 433 жители;
- Норма на натрупване за 1995г. - 563 кг/жител/г.;
- Общо депонирани отпадъци към 31.12.1995 г. - 43 040 тона.

Въз основа на тези данни може да се заключи, че за постигането към 2020 г. на целта за ограничаване на количеството на депонираните биоразградими битови отпадъци (до 35 на сто) е необходимо да се ограничи количеството до 15 064 т./г. Данните от морфологичния анализ на отпадъците показват, че в отпадъците на Община Кюстендил се съдържат следните видове отпадъци, подлежащи на компостиране:

- Хранителни отпадъци – 13.73%;
- Градински отпадъци – 11.10%;
- Дървесни отпадъци – 2.76%.
- Хартия – 6.14%
- Картон – 6.31%

Общото количество на тези отпадъци възлиза на 40.04 %, което се равнява на 10 798.46 т/г. Поради намаляване на количеството на образуваните отпадъци през 2015 г. на

практика Община Кюстендил вече е изпълнила изискването за ограничаване на количествата на депонираните биоразградими битови отпадъци спрямо 1995г. Независимо от това няма осигурена устойчива практика, която да води до третиране на образуваните биоразградими битови отпадъци.

Въз основа на данните по-горе може да се заключи, че съществува потенциал за осигуряване на необходимите количества отпадъци, обезпечаваша функционирането на бъдещата инсталация за компостиране, функционираща на регионален принцип. За да се осигури функционирането на бъдещата инсталация обаче, е необходимо въвеждане на система за разделно събиране на биоотпадъци.

Община Кюстендил е част от Регионален Център за третиране на неопасни отпадъци (РЦТНО) в землищата на с. Грамаде и с. Джерман, Община Дупница. В РЦТНО за оползотворяване на биоразградимите отпадъци е предвидено прилагане на разделно събиране на зелени и биоразградими отпадъци и изграждане на съоръжение за открито компостиране на зелени отпадъци и разделно събрани биоотпадъци.

Събирането на зелените отпадъци от поддръжката на зелени площи може лесно да се осъществи като се приложат някои административни мерки, например да се инструктират фирмите, които поддържат зелените площи, стриктно да разделят зелените отпадъци от отпадъците от кошчетата за боклук и др., да се забрани приемът на зелени отпадъци на депото, насочвайки отпадъка към инсталацията за компостиране на зелени отпадъци.

Предвижда се система за разделно събиране на градински отпадъци да се въведе в общините Кюстендил и Невестино, при използване на един автомобил за всяка от двете общини. Събирането на градински отпадъци ще се извършва в райони на общините със застрояване от фамилни къщи с дворове и селата. За районите със застрояване с блокове не се предвижда система за разделно събиране на градински отпадъци. Събирането на градински отпадъци предвижда събиране и извозване по график на материалите от купове в близост до наличните контейнери за смесени битови отпадъци. За град Кюстендил честотата на събиране за градинските отпадъци е не по-малко от веднъж седмично през активните месеци. Събирането ще се извършва с бордови автомобили с обем 15 m³ (с надградени канати – поради ниската плътност на материалите), оборудвани с кран с грайферна кофа и ръчно събиране и почистване.

Разделното събиране на биоотпадъци следва да включва само хранителни отпадъци от растителен произход (пазари, тържища, търговски обекти, кухни и др). Системата за разделно събиране на хранителни включва съдове за събиране и автомобили за извозване на отпадъците до инсталацията. Предвидените съдове са с обем 1100 литра, кафяви, със затваряне. Автомобилите за събиране са с надстройка с обем 5 m³ и без система за уплътняване на отпадъците и със система за автоматично изсипване, разположена отзад.

Предвижда се система за разделно събиране на хранителни отпадъци да се въведе в община Кюстендил, а за останалите общини Невестино и Трекляно не се предвижда, поради малките количества на отпадъците и невъзможността за натоварване на техниката за събиране. За община Кюстендил се предвиждат 40 броя съдове с обем 1100 литра и един автомобил. Честотата на извозване на хранителните отпадъци е три пъти седмично с оглед бързото ферментиране на материалите особено през топлите месеци на годината.

Разполагането на контейнерите ще бъде на обекти, концентрирани източници и с възможност за управление на изходящите материали по произход (растителен и животински) - пазари, тържища, търговси обекти, кухни и др.

За компостиране на разделно събраните зелени и биоразградими отпадъци е предвидена технология за компостиране в открити клетки с навес, чрез автоматична система за поддържането на условия, подходящи за правилно протичане на процеса на компостиране. Технологията и времепрестоят на отпадъците в инсталацията позволява реализиране на активната фаза и узряването на компоста от момента на зареждане на отпадъците на вход на улея до достигане края на улея. Механизацията, необходима за извършване на процесите, се състои от дробилка, сито/сита за пресяване на компоста, челен товарач и камион.

3.1.4. СТРОИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ

Съгласно ЗУО, кметът на общината отговаря за организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община.

С Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали (обн. ДВ. бр.98 от 8 Декември 2017 г.) се регламентира създаването на система за управление и контрол на дейностите по събиране, транспортиране и третиране на строителните отпадъци (СО), изискванията за влагане на рециклирани строителни материали в строителството и изискванията за управление на СО в процеса на строителство и премахване на строежи. Целта на наредбата е да се предотврати и ограничи замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и да се ограничи рискът за човешкото здраве и околната среда в резултат на събирането, третирането и транспортирането на СО, както и да се насърчи рециклирането и оползотворяването на СО за постигане на целите по чл. 32 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО).

Постигането на целите на наредбата за община Кюстендил ще доведе до предотвратяване или минимизиране на количеството генерирани строителни отпадъци, насърчаване рециклирането и оползотворяването на СО, увеличаване употребата на рециклирани строителни материали и намаляване количеството на СО за депониране. Член 6 от Наредбата забранява нерегламентираното изхвърляне, изгаряне, както и всяка друга форма на нерегламентирано третиране на СО, в т. ч. изхвърлянето им в

контейнерите за събиране на битови отпадъци или разделно събиране на отпадъци от опаковки.

Деятелностите по събиране, транспортиране, подготовка преди оползотворяване и/или обезвреждане, материално оползотворяване, както и по обезвреждане на СО се извършват от лица, притежаващи документ по чл.35 от Закона за управление на отпадъците. Възложителите на СМР и/или на премахването на строежи отговарят за изготвянето на план за управление на строителните отпадъци (ПУСО). Контролът по изпълнение на ПУСО се осъществява от кмета на общината, на чиято територия се извършват СМР/премахването на строеж, или от оправомощено от него длъжностно лице. За строежи, чийто възложител е кметът на общината, контролът по изпълнение на ПУСО се осъществява от директора на РИОСВ, на чиято територия е строежът. Кметът на общината изпраща информацията до директора на РИОСВ, на чиято територия ще се извършват СМР или премахване на строежи, за издадените през предходния месец разрешения за строеж или заповеди за премахване на строеж. Кметът на общината отговаря за предаването на отделените строителни отпадъци по време на принудителното премахване на строежи, за оползотворяване на материалите и за влагане на рециклирани строителни материали, включително за покриването на разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране. Разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране на строителни отпадъци, получени в резултат на принудително премахване на строеж, са за сметка на извършителя на незаконния строеж или на собственика на сградата или съоръжението.

При всички строителни и строително-ремонтни дейности на територията на община Кюстендил се отделят строителни отпадъци. Прилага се процедура, при която строителните фирми да се обръщат към общината за посочване на място и условия за депонирането на строителните отпадъци. Основните проблеми, свързани със строителните отпадъци са неконтролираното изхвърляне на строителни отпадъци от гражданите и фирмите, което води до формирането на нерегламентирани сметища. Друг проблем е изхвърлянето на строителни отпадъци в контейнерите за твърди битови отпадъци, което води до тяхното повреждане.

Площадката на депото за строителни отпадъци, разположена в местността „Решетка“, землището на гр. Кюстендил е определена още през 2001 година, по реда на тогава действащия ЗОВВОС. Депото не отговаря на изискванията за такъв тип депо и е с изчерпан капацитет. Преди рекултивацията на сметището, с оглед провеждането на мероприятия за подобряване състоянието на околната среда, негодните за повторна употреба земни маси и по-дребни строителни отпадъци се депонират на сметището при с. Радловци, където се използват за запръстяване. Строителните отпадъци, които са минимални количества извън ПУСО-тата продължават да се депонират на старото депо за строителни отпадъци в м. Решетка, и тече процедура по промяна на ОУП на Община Кюстендил, с цел определяне на площадка за ново депо и/или инсталация за преработка на СО.

Приблизителните количества депонирани строителни отпадъци на депото за строителни отпадъци в местността „Решетка“, землище на град Кюстендил са както следва:

- За 2017 година – около 1 500 куб. м;
- За 2018 година – около 1315 куб.м
- За 2019 година – около 810 куб. м
- За 2020 година – около 800 куб. м

Община Кюстендил участва в РСУО „Рила Еко“ и след изграждане на РЦТНО ще транспортира строителните си отпадъци към Инсталацията за рециклиране на строителни отпадъци и Депото за инертни отпадъци. Депото за строителни отпадъци ще се разположи в землището на с. Джерман, с площ 14 дка. В съседство на депото се намира площадката на инсталацията за рециклиране на строителни отпадъци. В обособена за целта зона ще се ситиуира трошачно-сортировъчната инсталация (ТСИ) предназначена за предварително донатрошаване и смилане на строителните отпадъци и тяхното последващо сортиране на няколко фракции.

3.1.5. ПРОИЗВОДСТВЕНИ И ОПАСНИ ОТПАДЪЦИ

Дейностите по управление и контрол на производствените и опасните отпадъци се извършват съгласно изискванията на ЗУО и Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци (обн. ДВ. бр.29 от 30 Март 1999 г.), както и общинските наредби, приети на местно ниво.

Основните генератори на производствен отпадък в община Кюстендил са действащите промишлени предприятия. За 2012 г. са генерирани 3 410 т неопасни отпадъци. По-голямата част от производствените отпадъци подлежат на рециклиране. Съгласно изискванията на ЗУО предприятията, генериращи отпадъците трябва да ги предават за последващо третиране и транспортиране на лицензирана фирма на базата на договор, да водят отчетни книги и подават годишни отчети. Болничните отпадъци с неопасен характер, след съответната предварителна обработка, се затварят в полиетиленови чували и също се депонират на градското сметище. За последната година са отчетени 1 810 тона отпадъци с неопасен характер, генерирани от здравните заведения.

Опасни са отпадъците, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в приложение № 3 към ЗУО. Този вид отпадъци се образуват основно в промишлените предприятия, болници и здравни практики, както в битовия сектор. Лицата, чиято дейност е свързана с генериране, събиране, транспортиране, съхраняване, оползотворяване или обезвреждане водят отчетни книги и представят годишни отчети. Опасните отпадъци от фирмите се събират и съхраняват разделно в закрити помещения с ограничен достъп и се предават за третиране на лица притежаващи съответното

разрешение по ЗУО или Комплексно разрешително, на базата на договор. Разделното събиране на опасните битови отпадъци все още не е системно, а кампанийно. Поради това голяма част от тях все още се изхвърлят в контейнерите съвместно с неопасните битови и се извозват с тях за последващо третиране.

В община Кюстендил се генерират видове опасни отпадъци, които са характерни за страната - пестициди, отработени масла, негодни за употреба батерии и акумулатори, бои и лакове, болнични отпадъци и др. Те се образуват обикновено в малки количества, но от голям брой източници. Основен проблем по отношение управлението на опасни отпадъци до скоро са били 136 тона пестициди с изтекъл срок на годност, съхранявани в общинския склад в м. "Коилица", землище на с. Драговищица, община Кюстендил. Община Кюстендил е предприела действия по обезопасяване на склада и опазване на околната среда. Извършен е ремонт на сградата, пестицидите са преупаковани, като са разделени по химичен състав и агрегатно състояние. Обезопасени са срещу намокряне, осигурена е защита срещу изтичане на замърсени води от склада и замърсяване на почвените и повърхностни води. По проект, реализиран от МОСВ пестицидите са изнесени от склада за обезвреждане. Складът е почистен и дезинфекциран.

РИОСВ – София извършва системни проверки за спазване изискванията на ЗУО за управление на производствените и опасни отпадъци на територията на общината. РИОСВ извършва планови комплексни проверки на Община Кюстендил, дава необходимите предписания, които се изпълняват и това показва добрата комуникация с контролните органи с оглед опазване на околната среда и човешкото здраве.

3.1.6. СПЕЦИФИЧНИ ОТПАДЪЧНИ ПОТОЦИ

Съгласно ЗУО, кметът на общината отговаря за организирането на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци.

Общината е сключила договори с лицензирани дружества за предаване на масово разпространени отпадъци, различни от опаковките – договор от м.юни, 2014 г. за организиране на дейности по събиране, съхраняване, разкомплектоване на излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС) и по повторна употреба, рециклиране и/или оползотворяване на отпадъци от МПС с организация по оползотворяване на такива отпадъци - „Българска рециклираща компания“ АД, гр.София; договор от м.април, 2011 г. за организиране на система за разделно събиране от крайни потребители, съхраняване и транспортиране на отпадъци от негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА) с организация по оползотворяване на такива отпадъци - "НУБА Рециклиране" АД, гр.София, към договора е сключено допълнително

споразумение от м.май, 2013 г.; договор от м.август, 2014 г. за изграждане на система за събиране на отпадъци от излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) с организация по оползотворяване на такива отпадъци – „Елтехресурс“ АД, гр.София. От организациите по оползотворяване на НУБА и ИУЕЕО в Община Кюстендил са представени отчети за изпълнение на дейностите за 2018 г. По сведения на Община Кюстендил договорът с „Българска рециклираща компания“ АД не се обслужва. Към момента общината е в процес на търсене за сключване на договор с лицензирани фирми за третиране на ИУГ.

Кметът на общината отговаря за осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места.

Град Кюстендил е единственото населено място в общината с население по-голямо от 10 000 жители (население към 2019г. - 39284 жители). В община Кюстендил няма регистрирани площадки за дейности с отпадъци от ИУМПС, ИУЕЕО, НУБА, отработени масла и отпадъчни нефтепродукти и излезли от употреба гуми. Общината не е изградила площадка за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и др. Община Кюстендил има сключен договор от края на м.септември, 2018 г. с лице, притежаващо документ по чл.35 от ЗУО с площадка в гр.Кюстендил, чрез който да се изпълняват тези задължения.

На етап изготвяне на актуализираната общинска програма за управление на отпадъците на община Кюстендил 2021-2028г, няма данни за количествата на разделно събрани други масово разпространени отпадъци - отработени моторни масла, както и за излезли от употреба автомобилни гуми. Към момента не функционира система за получаване на данни за точното количество образувани болнични отпадъци в общината. Отговорността за управлението на болничните отпадъци е на медицинските заведения, в които се образуват.

3.1.7. УТАЙКИ ОТ ПСОВ

Едни от големите потоци производствени отпадъци се генерира от пречиствателната станция за отпадъчни води (ПСОВ) на гр. Кюстендил, към „Кюстендилска вода“ ЕООД, гр.Кюстендил. ПСОВ се намира в местност „Решетката“, община Кюстендил и е собственост на Общината. Пречиствателната станция е пусната в редовна експлоатация през 2010г, след реконструкция по „Интегриран проект за подобряване на водния цикъл на гр. Кюстендил“ по Програма ИСПА. Проектният и реален капацитет на станцията след реконструкцията е 69 750 е.ж. Пречиствателната станция за отпадъчни води на гр.Кюстендил осигурява пречистване на смесен поток отпадъчни води – битови и дъждовни.

Технологичната схема на ПСОВ е тристъпална, като пречистването на отпадъчните води и обработката на утайките в ПСОВ - Кюстендил включва следните технологични процеси:

- а) механично пречистване на отпадъчната вода с компримиране, аериране и отделяне на пясък;
- б) биологично пречистване на отпадъчната вода - отстраняване на азот и фосфор;
- в) третиране на утайки.

Процесите се контролират чрез химични и биологични анализи. Технологичната схема включва съответната машинна техника и експлоатационното ѝ управление.

В технологията за третиране на утайките са включени съоръженията:

- Утайкоуплътнител - уплътнява излишната активна утайка;
- Аеробен стабилизатор - за аеробна стабилизация на излишната активна утайка;
- Центрофуги - за обезводняване на излишната утайка.

Използваните реагенти в ПСОВ са:

- В процеса на механичната обработка на отпадъчните води се използва хлорна вар;
- При необходимост от допълнителна химическа коагулация за доотстраняване на фосфора се използва FeCl_3 (железен трихлорид), дозиран на вход биобасейни;
- Тъй като FeCl_3 е с кисела активна реакция, неблагоприятна за биологичния процес, е предвидена корекция на рН с разтвор на варно мляко, получен от хидратна вар.

Последователността на основните елементи в технологичната схема за формиране и третиране на утайките в ПСОВ гр. Кюстендил е следната:

Входните решетки задържат неразтворени вещества с по-голяма едрина от 4 мм, с което защитават монтираните в пясъкозадържателя помпи от попадане в тях на едри неразтворени вещества. Почистването на решетките се задейства автоматично.

Времепрестоят в аерирания пясъкозадържател е приблизително 15 мин, на базата на пиковия сух отток. Предвиждат се два отделни коридора, като към всеки пясъкозадържател има маслозадържателна камера.

Биологично пречистване става в биобасейн със суспендирана биомаса.

Отделянето на биологично активните твърди вещества от крайния отток става във вторични утайтели. Те представляват кръгли басейни, като третираните отпадъчни води

преминават радиално от централно разположения входен отвор към периферния събирателен отвор. От тук активната утайка непрекъснато се изважда към **помпената станция за рециркулираща активна утайка**.

Излишната активна утайка се уплътнява гравитачно в кръгъл резервоар - **утайкоуплътнител**. Времепрестоя в него е около 1 ден.

Технологичната схема на ПСОВ включва и аеробен стабилизатор за допълнително стабилизиране на излишната утайка преди нейното обезводняване с центрофуги.

За обезводняване на стабилизирани утайки се ползват два броя центрофуги.

Основните отпадъци, които се генерират по време на експлоатацията на ПСОВ са:

- **Битови отпадъци** - Генерират се от обслужващия персонал - 14 души. Очакваното количество на тези отпадъци е около 0.5m³ /работник/ година.
- **Производствени отпадъци**

„Кюстендилска вода“ ЕООД има издадено Разрешително за извършване на дейности по третиране на отпадъци, в което са включени:

- Видът, количеството, произходът и дейностите по третиране;
- Местоположението и големината на площадката за третиране;
- Методите и технологията на третиране на отпадъците по видове дейности и видовете съоръжения;
- Условиата, при които се извършват дейностите по третиране.

Основният отпадък, който се формира при работа на ГПСОВ са утайките. За определянето на количеството на отделените утайките се използват данни от експлоатацията на ПСОВ - гр. Кюстендил.

Утайките от дейността на ПСОВ са класифицирани съгласно Наредба № 2 от 23.07.2014 г. за класификацията на отпадъците (обн. ДВ. бр. 66 от 08.08.2014г), а именно:

- код 190801 - отпадъци от решетки и сита:

Количеството на материалите, задържани на входните решетки, варира в зависимост от използвания тип решетки, от разстоянието между прътите, от типа на канализационната система и от географското местоположение. Наклоните на канализационните колектори могат значително да повлияят върху естеството на задържаните в решетките материали. На базата на данни от експлоатацията на ПСОВ. количеството на отпадъците задържани от решетките е 19.38 т./год

- код 190802 - отпадъци от пясъкоуловители

Количествата на задържания пясък варират значително в зависимост от мястото. Към факторите, които оказват влияние върху количеството пясък, спадат вида на колекторната система, топографията, видът на пътната настилка, състоянието и наклона на канализационните колектори, вида на промишлените отпадъци, климата, типа на почвата и др. Стойностите обичайно варират от 5 до 200m³/10⁶m³, при средна стойност от 60m³/10⁶m³, а плътността на задържания пясък е 2,4т/м³. На базата на данни отексплоатацията на ПСОВ, количеството на пясък е 27.63 т./год .

- код 190805 - утайки от пречистване на отпадъчни води от населени места

Уплътнената утайка се обезводнява на 28 броя изсушителни полета, с обща площ 6720 m² и се депонира в земно-насипни ями, наречени "чаши" на площ около 700 m²

Количеството утайки от ПСОВ, налични към момента са 145.2т сухо вещество. Понастоящем те се съхраняват на територията на станцията. За тяхното категоризиране като безопасни производствени или опасни отпадъци, следва да се извършват анализи и при необходимост да се отреди площадка за съхраняването им като опасни отпадъци.

Ако утайките отговарят на изискванията на Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (приета с ПМС № 201 от 04.08.2016 г., обн. ДВ. бр.63 от 12 Август 2016г.), могат да бъдат оползотворени като естествен тор. За да се осъществи това, е необходимо да се изпълни условието по чл. 6, чл. 7 и чл. 8 от същата наредба.

Използването на утайките в селското и горско стопанство е най-добрият начин за рециклирането им, и е за предпочитане в екологичната практика пред депонирането им. Направените проучвания в страните от Европейския съюз, показват, че е и най-евтиния.

Най-общите изисквания за използване на утайките са:

- Предварителна обработка за намаляване на органичните вещества и намаляване на болестотворните бактерии;
- Ограничаване на количеството на тежките метали;
- Ограничаване на избора на селскостопанските култури, които ще се отглеждат на наторяваните площи.

Използването на утайките се извършва, като се изпълняват изискванията на Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (приета с ПМС № 201 от 04.08.2016 г., обн. ДВ. бр.63 от 12 Август 2016г.).

Програмата предвижда решения, касаещи третиране на утайките на и извън площадката на ПСОВ.

- Временно решение - смесено депониране на утайките на депо за ТБО - гр. Кюстендил.
- Други възможни варианти за оползотворяване на утайките от ПСОВ
- Други възможни варианти за временно депониране
- За опазване на околната среда особено важно е утайката да не съдържа органични вещества.

Транспортът става по маршрути извън населените места. Извършва се в ненатоварените часове по пътищата.

Загрижеността за човешкото здраве изисква да се следи наличие на тежки метали в утайките на ПСОВ, което се осъществява чрез контрол на проби в акредитирана лаборатория. Събирането на всички отпадъци и утайки става на площадката на ПСОВ. Събирането се прави разделно.

Местата за временно съхранение на маслата и отпадъчните нефтопродукти е съобразено с Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти (обн. ДВ. бр.2 от 08.01.2013г.)

Изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръженията за третиране на отпадъци, са посочени в Наредба №7 от 24.08.2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци. (обн. ДВ 81 от 17.09. 2004г). Върху площадката на ПСОВ има съоръжения за третиране на утайките.

Площадката на ПСОВ отговаря на следните изисквания , а именно:

- теренът не е свлачище, срутище, блатиста местност, карстов район, няма подземни богатства, не е застрашен от наводнения (при правилно избрана кота на съоръженията).
- на площадката се предвиждат съоръжения за намаляване на обема на утайките, центрофуги и пр.
- Условието за удобни комуникационни връзки за извозване на утайките са налице
- дейностите по третиране на утайките са на мястото на образуването им - ПСОВ, те са включени в инфраструктурата на цялото производствено предприятие.

Пренасянето на утайките от едно съоръжение в друго в границите на площадките става автоматизирано и чрез тръбопроводи. Утайката се обезводнява, така че водното съдържание на уплътнената утайка да не създава проблеми при съхранението. Обезводняването се осъществява с предварително уплътняване и/или използване на центрофуга и изсушителни полета.

Събирането и извозването на производствените отпадъци е в съответствие с ПМС 53/19.03.99 - Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци. В съответствие с чл. 9 на същата наредба дейността по събирането се извършва така, че да се запази възможността за оползотворяване на полезните компоненти или свойства на отпадъка. Събирателните пунктове се съобразяват и проектират в съответствие с чл 12 на горепосочената наредба.

Съобразяването с нормативната уредба предотвратява замърсяване от отпадъците на площадката на ПСОВ и в околната среда.

3.1.7.1. СЪБИРАНЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Събирането и извозването на отпадъчните материали, включително и помощни средства за складиране, които може да бъдат необходими се осъществява, както следва:

Битови отпадъци

Събирането на битовите отпадъци, генерирани на площадката на ГПСОВ, става в контейнер. Извозването им се осъществява със специализирани автомобили до депото за битови отпадъци.

Производствени отпадъци

Материали, задържани от решетките - Събирането на отпадъците се извършва посредством транспортна лента в контейнери. Извозването им става ежедневно със специализиран превоз.

Пясък от пясъкозадържателите - Събира се в контейнери и се извозва със съответни товарни автомобили. Използва се за насипване на отделни пластове в депото за отпадъци и като насипен материал при пътното строителство.

Обезводнени утайки - По принцип утайките от градските пречиствателни станции са годни за наторяване в селското стопанство, за рекултивация на открити рудници, за горски площи, ниви, слабо продуктивни площи, рекултивация на други видове нарушени терени. Ако утайките се окажат неподходящи за целта или при необосновано високи икономически разходи, същите ще се извозват на депо за отпадъци. Съществуващите изсушителни полета служат за естествено обезводняване на излишната утайка като част от тях се използват за временно депониране. Извозването на утайките ще се извършва със специализирани товарни автомобили.

Опаковъчни материали - събират се на определено място за предаване на лицензирана фирма за преработка и рециклиране на базата на договор.

3.1.7.2. ПЕРЕРАБОТКА НА ОТПАДЪЦИТЕ ПРЕДИ ДЕПОНИРАНЕ

Преработката на отпадъците от грубите решетки и пясъкозадържателите преди депонирането им се състои в обеззаразяване (напр. с хлорна вар) и обезводняване. Този начин на преработка се осъществява и след реконструкцията на ПСОВ, като обезводняването се осъществява с преси, които намаляват до максимална степен съдържанието на вода и неприятни миризми. Депонирането на утайките е основен въпрос при експлоатацията на една пречиствателна станция за отпадъчни води. От особена важност е практическото приложение на добро управление на утайките. Вариантът за управление на утайките включва механично пречистване, биологично пречистване на утайките и аеробно стабилизиране и механично обезводняване. Аеробното стабилизиране на утайките е подобно на процеса с активна утайка и може да се прилага за третиране само на излишна активна утайка или на смеси от първична утайка и излишна активна утайка.

Преимствата на аеробното стабилизиране спрямо анаеробното изгниване, са както следва:

- намаляването на летливите субстанции е приблизително като това при анаеробния процес;
- по-ниската концентрация на БПК в утаената вода;
- получаване на краен продукт без мирис, хумусоподобен и биологично стабилен;
- извличане на повечето от основните торови съставки от утайката;
- сравнително лесна експлоатация;
- по-ниски капитални разходи.

Основните недостатъци на процеса на биологичното изгниване са:

- доставянето на необходимото количество кислород се свързва с по-големи експлоатационни разходи;
- се получава изгнила утайка с лоши механични свойства за обезводняване;
- процесът се влияе чувствително от температурата;
- не се извлича полезен вторичен продукт, например метан.

Стабилизираната утайка се уплътнява гравитачно, след което се обезводнява механично и или с центрофуги.

Начин на транспортиране на утайките

Транспортирането на утайки от пречиствателната станция за отпадъчни води до места за отстраняване извън площадката обикновено се налага при всички случаи.

В допълнение към превоза на утайки извън пречиствателната станция, ще възникнат и движения на химикали отвън навътре, например на полиелектролити за кондициониране на утайките преди уплътняването и обезводняването, а и което е по-съществено - движение на добавки за стабилизиране на утайката в случай, че се прилагат алкални методи за стабилизиране.

Естеството на утайката, която ще бъде превозвана, нейният обем, характеристиките за обработка, степента на стабилност и дестинацията във връзка с разстоянието до съществуващата транспортна инфраструктура, са важни фактори при определянето на осъществимите и икономически изгодни начини за транспортиране. Изграждането на нова инфраструктура като път или ж.п. линия е много скъпо и включва обемни проектни разработки и консултации с обществеността. Поради тези причини се използват съществуващите транспортни съоръжения и схеми.

При сравнително малкото количество утайка, произвеждана всеки ден, превозът по шосе е най-практичната и икономически изгодна алтернатива. Конструкцията на превозните средства трябва да бъде такава, че да не допуска течове, разливи или проблеми с миризми. Това е от особена важност, защото се налага превозните средства да преминават и през градски райони.

След реализираната реконструкция на ПСОВ новоизградените съоръжения за дозиране на хидратна вар към получавания кек след обезводняването с центрофуга дават възможност за допълнително обеззаразяване на генерираната утайка. Като алтернатива се предвижда и използването на биологични технологии за обезвреждане на утайката.

Съгласно доклад от извършена комплекса проверка на „Кюстендилска вода“ ЕООД-ПСОВ-Кюстендил от РИОСВ Перник на 07 април 2017г., пречистените отпадъчни води след ПСОВ се заустват в р.Банщица, поречие на р. Струма. За този обект има издадено Разрешително за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води (РЗОВ) № 431100114/12.12.2012 г. от БД „ЗБР“ със срок на действие до 2022 г. Титуляр на РЗОВ е Община Кюстендил. С Решение на Общински съвет - Кюстендил е сключен договор за стопанисване, управление и експлоатация на ПСОВ-Кюстендил на фирма „Кюстендилска вода“ ЕООД. Дружеството извършва собствен мониторинг на отпадъчните води, съгласно договор с акредитирана лаборатория ЛИК към ВиК ООД, гр.Перник. Протоколите се представят ежемесечно в РИОСВ-Перник съгласно плана за собствен мониторинг. Няма превишения на индивидуалните емисионни ограничения (ИЕО) по показателите определени в РЗОВ. Пунктовете за собствен мониторинг са обозначени и

обезопасени. Аварийната байпасна връзка на вход ПСОВ е пломбирана с пломба на РИОСВ-Перник с цел недопускане на заустване на непречистени води в р.Банщица, поречие Струма. Пломбите са с ненарушена цялост.

РИОСВ-Перник осъществява емисионен контрол на обекта два пъти годишно съгласно Заповед № 733/15.12.2016 г. на Министъра на околната среда и водите за обекти включени в Информационната система за разрешителни и мониторинг при управление на водите. Последно проведен емисионен контрол на състоянието на отпадъчните води от обекта на 31.01.2017 г. Резултатите не показват превишения на ИЕО.

Основни изводи и препоръки

- Приетата наредба за управление на отпадъците на община Кюстендил е в съответствие с изискванията на Закон за управление на отпадъците;
- 38 населени места са включени в организирана система за сметосъбиране и транспортиране на битовите отпадъци в общината;
- Общинската администрация се справя добре с процесите на управление на отпадъците, но трябва да предприеме съответните мерки за ограничаване на образуването им и да намали регистрирания ръст през последните години, чрез участие в изграждащият се Регионален център за третиране на неопасни отпадъци на територията на Община Дупница със сепарираща и компостираща инсталации, разширяване на съществуващата системата за разделно събиране на рециклируемите отпадъци от опаковки, разделно събиране на строителните отпадъци при ремонт и други мерки.
- Най-голям относителен дял в битовите отпадъци на общината имат фракциите – „хранителни отпадъци“ – 13.73%, „пластмаса“ – 11.42%; „градински“ – 11.10%.
- Относителният дял на „биоразградимите отпадъци“ за община Кюстендил е значителен 40.04 %, в това число - хранителни – 13.73%, градински – 11.10%, дървесни отпадъци – 2.76%, хартия – 6.14% и картон – 6.31%.
- Рециклируемите отпадъци имат 50.39% относителен дял, в това число – пластмаса (11.42%), стъкло (9.01%), метали (6.68%), картон (6.31%), хартия (6.14%), текстил (6.14%), гума (2.69%), кожа (2.00%).
- Процентът на отпадъците от фракция „други“ е средно – 3.05% (главно хигиенни и композитни материали), което показва че в контейнерите за битов отпадък се изхвърля отпадък, който има неясен произход и това води до невъзможност да се идентифицира произхода на отпадъка;

- Препоръчва се да се развие разделно събиране на градински отпадъци и тяхното компостиране. Растителните отпадъци са в значими количества, и в градските и селските райони през сезоните пролет, лято и есен и по процентното съдържание на градинските отпадъци (11.10%) може да се види, че голяма част от отпадъците от почистване на улиците и парковете площи се поставят в контейнерите за битов отпадък.;
- Необходимо е да се работи в посока подобряване ефективността от развитата система за разделно събиране на отпадъци от опаковки от “Екопак България” АД. Населението не е информирано достатъчно и не използва по предназначение разположените цветни контейнери. Анализите от пробите показват значителни количества рециклируеми отпадъци от пластмаса (11.42%), метали (6.68%) и хартия (6.14%).
- Количеството на хранителните отпадъци, които се генерират от общината е 13.73%, което дава възможност на община Кюстендил да предприеме мерки (напр. биологично третиране) за намаляване на този вид отпадъци в търговските обекти, магазинната мрежа, ресторантите където се генерират хранителни отпадъци. Успоредно с това в тези обекти следва да се приложат мерки за намаляване на отпадъците от опаковки – пластмасови и хартиени и тяхното отделяне при източника, за да се избегне попадането им в контейнерите за битови отпадъци.
- Поради използването на твърдо гориво за отопление през зимата, особено в зоните с ниско строителство и селската част, Община Кюстендил е необходимо да се подобри системата за изхвърляне на пепелта от печките. Този отпадък, особено в града, попада в контейнерите за битови отпадъци и ще затруднява всеки процес на сепарация.
- В община Кюстендил е въведена система за разделно събиране на отпадъците от опаковки, но високият дял на наличните опаковки от хартия, картон, метали, стъкло и пластмаса в морфологичния състав показва неспазването на наредбата за изхвърлянето на тези отпадъци в контейнерите със смесени отпадъци.
- Необходимо е изграждането на регионална система за третиране на неопасни отпадъци в гр.Дупница, което все още не е стартирало
- Не е въведена система за събиране на биоразградими битови отпадъци. Предвижда се въвеждане на система за разделно събиране на биоразградими битови отпадъци, система за разделно събиране на биоотпадъци и разделно събиране на хранителни отпадъци след

изграждането и пускането в експлоатация на регионална система за третиране на неопасни отпадъци в гр.Дупница;

- Необходимо е отреждане на площадка за изграждане на ново депо за строителни отпадъци. Предвижда се в РЦТНО изграждане на инсталация за рециклиране на строителни отпадъци и депото за инертни отпадъци.
- По отношение на масово разпространените отпадъци с изпълнители са сключени договори за следните видове отпадъци: негодни батерии, ИУМПС и ИУЕЕО.

3.2 АНАЛИЗ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ

Анализът на инфраструктурата за управление на отпадъците включва съществуващата система за събиране, транспортиране и депониране на битови отпадъци, строителни отпадъци, претоварни станции, инсталации за сепариране и компостиране, системи за разделно събиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки, оплозотворяване на отпадъците – биологично третиране, обезвреждане на отпадъците.

Управлението на отпадъците е важен и многостранен процес, включващ интегриран подход, прилагане на екологични технологии и нормативна база, и обществена ангажираност. Основните два компонента на инфраструктурата са:

- Съдове и техника за събиране и транспортиране на битовите отпадъци.
- Площадки, съоръжения и инсталации за третиране на битовите отпадъци.

В община Кюстендил дейностите по управление на отпадъците се извършват от кмета, кметовете на населени места, кметските наместници, един главен експерт „Екология” и един старши специалист „Екология” към отдел „Капиталово строителство и екология”, ОП „Чистота“

Организираното сметосъбиране и извозване на територията на община Кюстендил се извършва от Общинско предприятие “Чистота”. Основни дейности в ОП “Чистота”, свързани с отпадъците са:

- Сметосъбиране и сметоизвозване;
- Поддържане на общинско сметище;
- Почистване на улици, площади и паркове;
- Озеленяване и поддържане на зелените площи, градини и паркове;
- Зимно поддържане;

В община Кюстендил е изградена добре функционираща система за сметосъбиране и сметоизвозване. В системата е обхванато 98.8% от населението. Обхванати в организираното сметоизвозване в момента, освен гр. Кюстендил, са и селата: Багрени,

Берсин, Богослов, Гирчевци, Грамаждано, Граница, Гюешево, Горна Гращица, Горановци, Дворище, Долна Гращица, Драговищица, Долно село, Вратца, Жабокрът, Гърляно, Жиленци, Катрище, Коняво, Копиловци, Лозно, Мазарачево, Николичевци, Нови Чифлик, Пиперков Чифлик, Слокощица, Радловци, Раждавица, Скриняно, Соголяно, Стенско, Таваличево, Ябълково, Търновлаг, Търсино, Шипочано и Шишковци.

Съгласно решение на общинския съвет сметоизвозването в град Кюстендил се извършва ежедневно за централната градска част, веднъж или два пъти седмично за останалата част от града и ежесечно за селата. Извозването на контейнерите се извършва след напълването им. Наличната документация в общината – протоколи от проверки и писма на кметове показват, че като правило графичите за сметоизвозване се изпълняват стриктно.

За сметосъбиране и сметоизвозването се използва следната техника:

- сметосъбирачки – 9 броя,
- контейнеровози - 6 броя,
- самосвали до 12 тона - 3 броя,
- самосвали над 12 т - 3 броя,
- фадрома – 1 брой,
- багер-товарач – 4 броя и
- булдозер – 1 брой.

Сметоизвозващата техника е на газ и метан, с което се постига положителен екологичен ефект, особено през зимните месеци. Използват се следните съдове за сметосъбиране:

- 23 броя контейнери с вместимост 4 куб.м, разположени в град Кюстендил и 67 броя контейнери в селата;
- 474 броя кофи за смет тип “Бобър” с вместимост 1.1 куб.м разположени в град Кюстендил и 362 броя кофи тип “Бобър” и по селата, включени в организираното сметоизвозване. Тези съдове поетапно са заменили и продължават да заменят 4 куб.м контейнери, които постепенно се изтеглят от употреба. Контейнерите от този тип ще останат в употреба само за районите недостъпни за сметоизвозващата техника, обслужваща кофите тип “МЕВА” и тип “Бобър”.
- 7845 броя кофи за смет тип “МЕВА” с вместимост 110 л. са разположени в град Кюстендил и 8178 броя по селата.
- 68 броя вани с вместимост 4 куб.м за пепел/сгурия през зимния полусезон, разположени в град Кюстендил и 15 броя разположени в селата.

Въпреки наличието на ваните за пепел продължава практиката за изхвърлянето на неизгасена сгурия в съдовете за битови отпадъци през зимния период. Този факт и дългогодишната употреба води до не много доброто състояние на съдовете за смет. ОП “Чистота” периодично заменя амортизираните съдове с нови.

Община Кюстендил не разполага със съдове за фамилно компостиране на градински отпадъци. В община Кюстендил няма определен терен за временно съхранение на биоразградими отпадъци, система за разделно събиране на биоотпадъци и разделно събиране на хранителни отпадъци. Контейнери и транспортни средства за събиране на зелени биоотпадъци в община Кюстендил няма. Предстои закупуване на нужните контейнери и автомобили, при въвеждането в експлоатация на регионална система за третиране на неопасни отпадъци в гр.Дупница, което все още не е стартирало.

С оглед ликвидиране на практиката в много села да се изхвърлят отпадъци напълно неорганизирано на входните пътни артерии на населените места, а също и в реките и деретата, се провеждат регулярни комисии за установяване броя и площта на нерегламентираните сметища, тяхното почистване и последващ мониторинг. Основно почистване на всички села, дори и на тези, които не са включени в системата на организираното сметосъбиране и сметоизвозване се прави всяка пролет.

Със Заповеди на кмета на община Кюстендил, РД-00-1285/ 22.11.2019г и РД-00-1286/ 22.11.2019г всички кметове и кметски наместници на населени места са упълномощени по смисъла на Закона за управление на отпадъците, за длъжностни лица, които да контролират дейностите, свързани с образуване, събиране, включително разделно, съхраняване, транспортиране, третиране на битови и строителни отпадъци на територията на съответните населени места. Упълномощените длъжностни лица установяват нарушения по ЗУО, и съставят актове при спазване и по реда на Закона за административните нарушения и наказания (ЗАНН), по Наредбата за поддържане и опазване чистотата на територията на община Кюстендил и Наредбата за управление на отпадъците на територията на община Кюстендил. След влизане на заповедите в сила се прави почистване на незаконните сметища на територията на всички населени места в община Кюстендил. На почистените терени са поставени предупредителни табели. Приемането на почистените терени се извършва с протокол, подписан от кмета или кметския наместник от една страна, и служителите на ОП "Чистота" от друга. След подписването на протокола, съгласно заповедите на кмета и дадените писмени указания, кметовете и кметските наместници са лицата отговорни за опазване на чистотата на населените места и провеждането на последващ мониторинг

Депониране на отпадъците

До 2017 година битовите и неопасните производствените отпадъци на територията на община Кюстендил са депонирани на специално отредена за това площадка, разположена в местността "Гладни рид", землище на с. Радловци, което се намира на 5 км северозападно от гр. Кюстендил.

Сметището за отпадъци край с. Радловци се е стопанисвало от ОП „Чистота“, съгласно сключен договор. Съществуващото общинско депо за неопасни отпадъци, община

Кюстендил е изградено през 1968г. Обемът на депонираните отпадъци за 2017 година е изчислен на 18 607 m³ (без месец ноември и декември), а за 2016 година на 20 775m³ . Не се е допускало депонирането на опасни отпадъци, отпадъци с неустановен произход и загробването на животински трупове и други органични отпадъци.

Депото е спряно от експлоатация през 2017 година със заповед на Директора на РИОСВ Перник. Техническата рекултивация е извършена през 2019 година. Към момента на разработване на Програмата тече втората година от тригодишната биологична рекултивация.

Площадката на депо за строителни отпадъци, разположена в местността „Решетка“, землището на гр. Кюстендил е определена още през 2001 година, по реда на тогава действащия ЗОВВОС. Депото не отговаря на изискванията за такъв тип депо и е с изчерпан капацитет. С оглед провеждането на мероприятия за подобряване състоянието на околната среда, негодните за повторна употреба земни маси и по-дребни строителни отпадъци се депонират на сметището при с. Радловци, където се използват за запръстване. Строителните отпадъци, които са минимални количества извън ПУСО-тата продължават да се депонират на старото депо за строителни отпадъци в м. Решетка, и тече процедура по промяна на ОУП на Община Кюстендил, с цел определяне на площадка за ново депо и/или инсталация за преработка на СО.

Община Кюстендил е една от общините-членове на Сдружение „Рила Еко“, които участват в реализирането на инвестиционното намерение за изграждане на Регионален център за третиране на неопасни отпадъци на територията на Община Дупница.

В разглеждания регион са включени шест от общините от Област Кюстендил - Община Дупница, Община Кюстендил, Община Сапарева баня, Община Бобов дол, Община Невестино и Община Трекляно.

Предвижда се регионалният център за управление на отпадъците да обслужва жителите на тези шест общини. Това е необходимо, тъй като депата, които се използват към момента за обезвреждане на отпадъците в проектния регион не отговарят на нормативните изисквания – при тях не са спазени изискванията за защита на земните недра, водите и чистотата на атмосферния въздух.

Съществуващото състояние по събиране, транспортиране и обезвреждане на отпадъците в шестте общини не отговаря напълно на изискванията на Закона за управление на отпадъците. Освен въведената практика по разделно събиране, на територията на община Кюстендил не се прилагат други методи за предварително третиране, водещи до намаляване на обема или опасните свойства на отпадъците, подлежащи на окончателно обезвреждане.

Изграждането на Регионалния Център за Третиране на Неопасни отпадъци ще доведе до създаването на условия за изпълнение на изискванията на националното и законодателството на ЕС, като ще подпомогне изброените по-горе шест общини при установяването на интегрирана система от съоръжения и инсталации, осигуряващи екологосъобразното управление на отпадъците.

В рамките на бъдещата система за третиране и обезвреждане на отпадъците от региона се предвижда изграждане на:

❖ **Регионален Център за третиране на неопасни отпадъци (РЦТНО)** в землищата нас. Грамаде и с. Джерман, Община Дупница, включващ следните инсталации и съоръжения:

- 1) Инсталация за сепариране с ръчно сортиране на смесени битови и разделно събрани отпадъци от населението и от общинските пунктове за отпадъци за обслужване на общините Дупница, Сапарева баня, Бобов дол
- 2) Инсталация за открито компостиране на разделно събрани зелени отпадъци;
- 3) Депо за неопасни отпадъци (ДНО) състоящо се от 3 клетки за депониране;
- 4) Инсталация за рециклиране на строителни отпадъци;
- 5) Депо за инертни отпадъци;
- 6) Посетителски център за доставка на едрогабаритни, опасни и други отпадъци от населението;

За разполагане на горните инсталации и съоръжения ще бъдат обособени 3 основни площадки разположени в съседство една с друга:

- ✓ Площадка, предназначена за инсталациите, оборудването и съоръженията за предварително третиране на отпадъци.
- ✓ Площадка, предназначена за съоръженията за обезвреждане на битовите неопасни отпадъци (ДНО).
- ✓ Площ, предназначена за депо за строителни отпадъци.

❖ **Претоварна станция в землището на с. Радловци, Община Кюстендил** за обслужване на общините Кюстендил, Невестино и Трекляно (ПС – Кюстендил), включваща следните инсталации:

- 1) Инсталация за сепариране с ръчно сортиране на битови отпадъци от населението и от общински пунктове за приемане на отпадъци за обслужване на общините Кюстендил, Невестино и Трекляно;

2) Инсталация за открито компостиране на разделносъбрани зелени отпадъци;

3) Претоварна станция с компактиране на доставяните смесени битови отпадъци и на остатъците от сепарирането;

4) Посетителски център за доставка на едрогабаритни, опасни и други отпадъци от населението;

Имотът, в който се предвижда разполагането на претоварната станция към момента има изготвен и одобрен Подробен устройствен план – План за застрояване (ПУП-ПЗ) за предвижданото функционално предназначение. Теренът е общинска собственост, с площ 24 дка. Намира се непосредствено над съществуващото сметище. Към площадката води обслужващ областен път. Има възможност за електрифициране и водоснабдяване на обекта, не се засягат частни терени. Към момента се използва за складова база на Община Кюстендил. Съгласно Заповед на кмета на Община Кюстендил функционалното предназначение на поземления имот се определя като „Претоварна станция за битови отпадъци“. Съгласно Решение на РИОСВ Перник не е необходимо извършването на отделни процедури по реда на Закона за опазване на околната среда и Закона за биологичното разнообразие. Проектът предвижда нискоетажно свободно застрояване на обслужващи сгради с кота корниз до 10 м. Площадката отстои на около 180 м /по въздух/ южно от регулационните граница на с. Радловци. и на около 3 км /по въздух/ северозападно от гр. Кюстендил. На площадката не се предвижда съхраняване на отпадъци. Предвижда се отпадъците да се третират чрез инсталация за предварително третиране на битови отпадъци.

Останалото количество отпадък, който не подлежи на повторна употреба, рециклиране или друго оползотворяване ще се депонира на регионално депо за битови отпадъци, отговарящо на нормативните изисквания. По този начин се удовлетворява изискването РСУО да се обслужва от изграждащо се регионално депо, което да отговаря на нормативните изисквания.

Реализирането на проекта за Регионален център ще доведе до създаването на условия за изпълнение изискванията на националното и законодателството на ЕС, като ще подпомогне установяването на интегрирана система от съоръжения и инсталации, осигуряващи екологосъобразно управление на отпадъците.

Изводи:

- ❖ В община Кюстендил има добре изградена система за събиране, транспортиране и депониране на отпадъците, която обхваща 98.8% от населението;
- ❖ Прилага се текущ контрол и периодично се закриват нерегламентирани сметища в населените места на територията на община Кюстендил;

- ❖ Няма причина да се очаква, че генерирането на битови отпадъци в Община Кюстендил през следващите години ще се различава от общите за страната тенденции.
- ❖ Очакванията са да се промени и морфологичния състав на образуваните отпадъци в резултат на:
 - Масово използване в бита на пластмасови и комбинирани опаковки за еднократна употреба, които ще излязат от употреба през 2021 г.;
 - Провеждане на много разяснителни и обучителни мероприятия от страна на общинска администрация съвместно с фирми по оползотворяване по отношение
 - Отчитане на факта, че отпадъкът, събран разделно е много ценен ресурс.

3.3 АНАЛИЗ НА ЗАМЪРСЕНИ В МИНАЛОТО ПЛОЩАДКИ ЗА ОБЕЗВРЕЖДАНЕ НА ОТПАДЪЦИ И ПРЕДОТВРЯВАНЕ НА РИСКА ОТ СТАРИ ЗАМЪРСЯВАНИЯ. ОПИСАНИЕ НА ОБЩИНСКИТЕ ДЕПА В ОБХВАТА НА АНАЛИЗА.

Този анализ включва общинските депа за битови и строителни отпадъци с прекратена експлоатация или чиято експлоатация предстои да се преустанови до края на периода на действие на програмата.

Общинското депо за ТБО в м. „Гладни рид“, землище на с. Радловци е влязло в експлоатация през 1968 г. Площта заета с отпадъци е около 70 дка. Имотът, отреден за сметище има площ 41,226 дка. Депото е с две тераси, едната от които изцяло запрястена. На площадката освен битови, се депонират неопасни производствени и неопасни болнични отпадъци. Депото не отговаря на изискванията на нормативната уредба, има поставена бариера, входящ контрол и денонощна охрана. В района на депото не се извършва мониторинг на подземните води и въздуха. Липсват системи за събиране и третиране на инфилтратата, управление на повърхностните води, улавяне и третиране на биогаз, мониторинг на замърсяването на околната среда и др.

Депото не отговаря на изискванията на Наредба № 6 от 27 август 2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци, оползотворяване и обезвреждане на отпадъци и не е възможно да бъде приведено в съответствие с изискванията на наредбата. Предвидено е депото да бъде закрито и да бъде извършена техническа и биологична рекултивация, съгласно плана за привеждане в съответствие с

нормативната уредба, утвърден с решение № Б-27/2005 година, писмо с изх. № 08-00-2432- РИОСВ София и Националната програма за управление на дейностите по отпадъците (2009 – 2013г.) и (2004-2020г.). За депото има изготвен Аварийен план, април, 2005г. София.

Депото е рекултивирано през 2019 г. През септември 2019 г. е сключен договор с ПУДООС за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за „Закриване и рекултивация на депо за БО“. Община Кюстендил е сключила договор с изпълнител /ДЗЗД „Радловци 2019“/ за реализирането на строително–монтажни работи, съгласно документация по обществена поръчка с предмет „Закриване и рекултивация на депо за БО имот 000105, землище на с. Радловци, община Кюстендил. Стойността на финансовата помощ е 1 974 895, 90 лв.

Техническата рекултивация е извършена в периода септември – декември 2019 г. На 18.12.2019 г. е назначена със Заповед на кмета на общината и е проведена комисия, съставен и подписан е протокол, с който комисията приема извършената техническа рекултивация без забележки. По договор срокът за изпълнение на биологичната рекултивация и свързаните с нея СМР е 36 (тридесет и шест) месеца. При подходящи атмосферни условия (февруари-март 2020г) е започнала биологичната рекултивация, която ще се извършва три години. Цялостната рекултивацията ще приключи с приемането на биологичната рекултивация, която се изразява в затревяване на терена с подходящи тревни смеси и поддържането му.

Съгласно проекта за рекултивация, строителните дейности започват със отлагане на всички главни и помощни точки, дадени в проекта с координатите си. Отлагането на точките става от професионалист геодезист, по координати от геодезиста и се контролира допълнително с мрежа от точки за бърз контрол от страна на Изпълнителя и Надзора. С цел намаляване на площта, предвидена за рекултивация, се предвижда прибутване и преместване на отпадъците и оформяне на тяло на депото, подлежащо на рекултивация. Посредством тези дейности, площта на съществуващото депо, подлежащо на рекултивация се намалява от 69,751 дка на 41,226дка. Осигурява се освободена от отпадъци площ, възлизаща на 28,525дка

Съгласно проектното решение е предвидено: отпадъците от Зона 2 да бъдат прибутани с булдозер, а отпадъците от Зона 3 да бъдат разрити, натоварени и транспортирани до тялото на депото в Зона 1.

Прибутването на масите (отпадъците) се извършва с булдозер среден тип. С него се осъществява и първичното уплътняване на отпадъците. Допълнителното уплътняване се извършва със среден тип валеж, за предпочитане тип “кози крак” (шиповиден) до достигане приблизително на обемно тегло 0.9-1.0 t/m³.

Изпълнението започва с напречно прибутване на масите, след което се преминава към надлъжно (диагонално) прибутване и геометричното оформяне на отпадъците, съгласно приложените чертежи.

Прибутването на масите в насипните зони става на пластове не по-големи от 50 -100см. и същите се уплътняват до достигане на посочените по-горе показатели. Последното окончателно оформяне на откосите и уплътнението става само с булдозер.

Следва изпълнението на газовите дренажи с баластрени ребра положени в най-горната част на уплътнените вече и оформени отпадъци, съгласно приложените графични материали, както и на дренажа за инфилтрат в периферната странична и долната най-ниска част на така оформеното тяло на депото. Газовия дренаж се изгражда чрез изпълнението на 4 броя ребра с размери 50/50 см с дължина 30м от промита баластра, която се полага под глинения запечатващ слой към всеки от трите газови кладенци.

След достигане на проектната коти на преоткосираните отпадъци, започва изграждането на горния изолиращ екран на депото. Горният изолиращ екран включва изграждането на слоеве, както следва: върху уплътнените отпадъци, към всеки ГК ще се изпълнят четири дренажни ребра от баластра с широчина 50см. и дебелина 50см. (газов дренаж), дължина 30м, както е показано в приложените чертежи. В най-високата част на газовите ребра ще бъдат монтирани перфорирани тръби DN 100, които ще отвеждат уловеният биогаз към съответния газов кладенец. Върху така оформеното депо, ще се положат глина 50 см, обикновени почви 30см. и 20 см стабилизирана утайка от ПСОВ Кюстендил (хумус) в съотношение 80:20 (утайка : почви). Почвите ще бъдат доставени от площадка за земни маси, определена от общината на разстояние от 10 км. Извършен е микробиологичен анализ на една проба почвена утайка от ПСОВ Кюстендил съгласно Наредба за реда и начина на оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието. Анализът е извършен от акредитирана лаборатория на Национален център по общественото здраве и анализи. Заключение е, че изпитваната проба отговаря на Нормативната уредба. Тя е с неопасно съдържание и годна за употреба в земеделието. По тази причина не се налага полагане на бентонитова мембрана, съгласно Минималните изисквания за рекултивация на съществуващи депа.

Съгласно Приложение №2 на Наредба №6 за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци т.4.7. проектните наклони на билото и на откосите на депото се определят с оглед очакваните слягания и недопускане на заблзяване, ерозионни или свлачищни процеси. Наклонът на откосите се определя въз основа на стабилитетни изчисления за обща устойчивост и свличане (хлъзгане), като наклонът не може да бъде по-стръмен от 1:2,5. Проектният наклон на откосите е 1:3.

Средната дебелина на отпадъците е 10-15м, като разликата между най-ниската кота на съществуващия терен и най-високата кота на рекултивираното депо е 30 м.

Минералният запечатващ пласт трябва да осигурява защита срещу просмукване и дифузия на вредни вещества; да има висока степен на водоплътност; да е устойчив срещу излужване; да притежава способност за задържане на тежки метали; да сляга в определените с проекта граници и да притежава способност за самозаздравяване чрез подходящ избор на материалите по пластичност и зърнометричен състав; при изменение на хидрогеоложките условия деформациите да остават в определените с проекта граници.

За изграждане на минералния запечатващ пласт от глина, е предвидено да се използват естествени хомогенни минерални материали. Направено е изследване на запасите от глини и маргелни глини в находище „Багреници“, Софийска област (Кюстендилски окръг). Изследванията показват, че съдържанието на органични примеси е не повече от 5% (тегловни), съдържанието на соли е слабо проявено- не повече от 2 %, а съдържанието на плаващи чакълени зърна с диаметър от 2 mm до 10 mm е не повече от 10 % (тегловни); Коефициентът на уплътняване е > от 0.95%. Глината отговаря на изискванията на Приложение 2 към чл. 1, т. 4 и чл. 22 към Наредба 6 от 27.08.2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци

Покриващите пластове се изпълняват последователно, съгласно проекта за рекултивация. Пластовете се разстилат и уплътняват ръчно или с булдозер, като се прибавят с движение от горе на долу и странично, като особено внимателно се следи да не се повреди изолационния пласт.

Препоръчва се всеки следващ пласт да се полага след завършване на предишния и с особено внимание за запазване чистотата на материалите и геометрията на конструкцията на депото.

След завършване на техническата рекултивация се предвижда биологична рекултивация, част от проекта за рекултивация.

Заклучителните работи са озеленителните, укрепителните и направата на предпазните отводнителни канавки. Улавянето на повърхностните дъждовни води след рекултивацията на депото ще става чрез повърхностната канавка, проектирана около рекултивираното тяло на депото.

Необходимо е също изграждането на мониторингова система – за подземните води /кладенци/, повърхностните води и нивелачни репери за контрол на топографията на депото;

Площадката на депо за строителни отпадъци, разположена в местността „Решетка“, землището на гр. Кюстендил е определена още през 2001 година, по реда на тогава действащия ЗОВВОС. Депото не отговаря на изискванията за такъв тип депо и е с изчерпан капацитет. С оглед провеждането на мероприятия за подобряване състоянието на околната среда, негодните за повторна употреба земни маси и по-дребни строителни отпадъци се депонират на сметището при с. Радловци, където се използват за запръстване. Строителните отпадъци, които са минимални количества извън ПУСО-тата продължават да се депонират на старото депо за строителни отпадъци в м. Решетка, и тече процедура по промяна на ОУП на Община Кюстендил, с цел определяне на площадка за ново депо и/или инсталация за преработка на СО.

На територията на община Кюстендил периодично се почистват и закриват нерегламентирани сметища в населените места на територията на Община Кюстендил;

3.4 АНАЛИЗ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНИЯ КАПАЦИТЕТ И ФОРМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ, ПЛАНИРАНЕ, ФИНАНСИРАНЕ И ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЦЕНИ И ТАКСИ НА УСЛУГИТЕ.

За изготвяне на анализа на институционалния капацитет са използвани нормативни документи, регламентиращи правомощията и функциите за управлението на отпадъците; отчетни документи и статистически данни за дейностите по отпадъци и за персонала, ангажиран с функции за управление на отпадъците; анкетно проучване на експертите с възложени функции за отпадъци в общината.

Този анализ има за цел да установи евентуални недостатъци и несъответствия в капацитета на общината, в сферата на управление на отпадъците и да издаде препоръки за оптимизиране и подобряване на институционалния капацитет в съответствие с общинските правомощия и функции.

Планирането, регулирането и налагането на законодателството по управление на отпадъците зависи от наличните човешки ресурси в общината. За да се подпомогне изпълнението на законодателството, компетентните органи на национално, регионално и общинско ниво се нуждаят от достатъчен и добре обучен персонал, ангажиран с:

- разработване и прилагане на законодателството, технически стандарти и ръководства за дейностите по управление на отпадъците;
- разработване на политиката за управление на отпадъците, планиране и прилагане на местно ниво;

- съгласуване на разрешения за дейности с отпадъци и за изграждане и експлоатация на инсталации за оползотворяване и обезвреждане;
- упражняване на контрол, извършване на проверки и мониторинг на дейностите и инсталациите, образуващи и/или третиращи отпадъци;
- инициране и налагане на мерките по прилагане на законодателството;
- събиране, обработка, анализиране и докладване на данни;
- подготовка, разработване, оценка, прилагане и надзор на проекти за изграждане на общинската инфраструктура за отпадъци.

3.7.1. Отговорни звена и длъжностни лица по управление на отпадъците

В дейностите по управление на отпадъците са ангажирани следните институции: Община Кюстендил; Общински съвет - Кюстендил; Регионално сдружение за управление на отпадъците - регион Дупница, което обхваща общините Дупница, Кюстендил, Бобов дол, Сапарева баня, Невестино и Трекляно, оператор на РЦТНО - Дупница.

Контролните функции по дейностите за управление на отпадъците в рамките на общината имат кмета на общината, специалистите от общинската администрация, а конкретно по населени места кметовете на населените места и кметските наместници. Със Заповеди № РД-00-1285/22.11.2019 г. и № РД-00-1286/22.11.2019 г. са определени кметовете и кметските наместници на села от община Кюстендил, които длъжностни лица извършват контрол на дейностите по управление на отпадъците по смисъла на ЗУО. Кметовете и кметските наместници имат задължение в края на всеки два месеца да внасят писмени доклади до кмета на общината за извършеното за периода по отношение управлението на отпадъците. Отделно от това се правят проверки по места от служителите на общинска администрация за изпълнение на задълженията им. След влизане в сила на двете заповеди е извършено основно почистване на незаконните сметища на територията на всички населени места в община Кюстендил. На почистените терени са поставени предупредителни табели. С оглед ликвидиране на практиката в много села да се изхвърлят отпадъци неорганизирано на входните пътни артерии, а също и в реки и дерета, се провеждат регулярни комисии за установяване броя и площта на неререгламентираните сметища, тяхното почистване и последващ мониторинг.

Контролната дейност, свързана с налагането на санкции се извършва от длъжностни лица в общинска администрация и инспекторите от РИОСВ.

Съгласно доклад от 16.03.2020 г. за извършена комплексна проверка на община Кюстендил от РИОСВ, проверяващите не намират информация за наложени глоби и съставени актове от страна на общинската администрация на нарушители за нерегламентирано изхвърляне на отпадъци през 2018 и 2019 г. От друга страна, е направено основно почистване на незаконните сметища на основание изпълнение на Заповеди № РД-00-1285/22.11.2019 г. и № РД-00-1286/22.11.2019 г., което показва, че контролните органи следва да бъдат по-ефективни при изпълнение на задълженията си по осъществяване на контрол и съставяне на актове за извършени нарушения.

В община Кюстендил управлението на отпадъците е съсредоточено в общинска администрация, основно от отдел „Капиталово строителство и екология“ към дирекция „Строителство, устройство и инвестиционно планиране“. Дирекцията е в ресора на зам.-кмета по „Инвестиционна политика“. Отдел „Капиталово строителство и екология“ към дирекция „Строителство, устройство и инвестиционно планиране“ отговаря за административните дейности, свързани с управлението на отпадъците, Дирекция "Здравеопазване, социални дейности и жилищна политика", Отдел "Местни приходи", дава информация на данъчно задължените лица относно размера на техните задължения за такса битови отпадъци, събира и отчита касовите плащания по данъчните задължения и задълженията за такса битови отпадъци, изготвя отчети за събираемостта на такса битови отпадъци, изпраща съобщения за вземания до лица със задължения за такса битови отпадъци, които не са платени в сроковете за доброволно плащане.

ОП „Чистота“ отговаря за сметосъбирането и сметоизвозването, метене и миене на улици, площади и паркове, озеленяване и поддържане на зелените площи, градини и паркове, зимно поддържане.

В община Кюстендил 1 главен експерт „Екология“ и 1 старши специалист „Екология“ в отдел „Капиталово строителство и екология“ към дирекция „Строителство, устройство и инвестиционно планиране“ отговарят за управлението и координирането на дейностите по отпадъците. При анализ на длъжностните характеристики на експертите отговарящи за дейностите по отпадъците, става ясно, че те имат множество ангажименти и отговорности свързани с различни под-сектори от екологията, в това число мероприятия по подобряване качеството на атмосферния въздух, издаване на разрешения за бране на билки, контрол по Наредбите за зелената система, отглеждането на домашни кучета, опазване на чистотата, участие в разработване и изпълнение на проекти с широка обществена насоченост и др. Контролът по отношение на дейностите, свързани с управление на отпадъците е само една малка част от трудовите им задължения.

Основната експертна длъжност, главен експерт „Екология“, е подчинена на началника на отдела, директора на дирекцията, ресорния заместник-кмет и кмета на общината –

4- степенно ниво на подчинение от една страна, от друга – една единствена експертна длъжност с много широк обхват на компетентност, касаеща всички екологични аспекти.

Описаното по-горе ни дава основание да направим извода, че *наличните кадри в Община Кюстендил са недостатъчни. Липсата на тясна профилираност и допълнителни експерти създава затруднения при изпълнение на служебните им задължения.*

Предвид на все по-големите изисквания към общините, вменявани от българското законодателство, е необходимо да се *предприемат мерки за увеличаване броя на експертите, които се занимават с опазване на околната среда, така че да е възможно по-тясно профилиране, задълбочаване на познанията и компетенциите.*

През последните години с изключение на 2020 г. отговорните служители от община Кюстендил са обучавани по управление на околната среда, включително по управление на отпадъците. Предвид непрекъснато променящото се екологично законодателство, обширните задълженията на община Кюстендил и предизвикателствата, пред които отговорните служители се изправят ежедневно, има нужда от повишаване на качествените характеристики на служителите, ангажирани с управлението на отпадъците. Препоръчва се осигуряване на посещения от служителите на обучения, семинари и специализирани курсове .

Материално-техническата обезпеченост на персонала, пряко ангажиран с изпълнение на функциите по управление на отпадъците, е достатъчна и не е необходимо да се предвиждат мерки в тази насока. Отговорните за управление на отпадъците лица нямат служебни автомобили, обслужващи само тяхната дейност, но използват автомобилите на общината, които са достатъчни.

Изводи и Препоръки

- ❖ *Ясно са разграничени функциите на отделните звена в община Кюстендил, ангажирани с управление на отпадъците;*
- ❖ *Периодично се почистват и закриват нерегламентирани сметища в населените места на територията на Община Кюстендил;*
- ❖ *Община Кюстендил има натрупан опит и изграден капацитет в разработване на програмни документи в областта на управление на отпадъците;*
- ❖ *Въпреки, че в общината функционира добре изградена система за събиране на отпадъците и ясно делегирани правомощия и задължения за контрол и съставяне на актове за извършени нарушения по ЗУО, ЗАНН, Наредбата за*

опазване на чистотата на територията на община Кюстендил, препоръчваме засилване на контролните функции за спазване на нормативните разпоредби, с цел намаляване на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци, както и съставяне на актове за същото;

- ❖ При наличие на финансови средства, е препоръчително създаване на общински инспекторат, който пряко и в пълен обхват да отговаря за дейностите, свързани с управление на отпадъците и техния контрол;
- ❖ Препоръчва се за изпълнение на основните и спомагателни функции по управление на отпадъците да се определи и утвърди допълнителен щат (2 бр.) за служители на общинската администрация, пряко отговорни за управлението на отпадъците и в частност дейностите по контрол;
- ❖ Необходими са допълнителни действия, като участия в образователни курсове и семинари в сферата на управление на отпадъците и промени в нормативната уредба, с цел подпомагане на професионалното развитие на отговорните служители;
- ❖ Препоръчително е контролната дейност по управление на отпадъците се публикуват на интернет-страницата за осведомяване на обществеността;
- ❖ Община Кюстендил няма специално осигурен „зелен телефон“ за подаване на сигнали от граждани за замърсяване на околната среда и за нарушения на екологичното законодателство. Община Кюстендил има „горещ телефон“, а РИОСВ – София има „зелен телефон“ за област Кюстендил, което прави нецелесъобразно отваряне на още една телефонна линия. С цел улесняване и подпомагане на гражданското участие в опазване на околната среда, е необходимо на уеб страницата на общината на видно място да е поместена информация, че сигнали за замърсяване на околната среда и за нарушения на екологичното законодателство могат да се подават на зеления телефон на РИОСВ - София и на горещия телефон на община Кюстендил.
- ❖ Материално-техническата обезпеченост на персонала, пряко ангажиран с изпълнение на функциите по управление на отпадъците, е достатъчна.

3.5 АНАЛИЗ НА ОРГАНИЗАЦИОННИТЕ СХЕМИ И ФОРМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ, ПЛАНИРАНЕ, ФИНАНСИРАНЕ И ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЦЕНИ И ТАКСИ НА УСЛУГИТЕ.

Този анализ може условно да се раздели на две подгрупи:

- Анализ на съществуващите схеми за събиране на отпадъци и прилагане на принципите „Разширена отговорност на производителя“ и „Замърсителят плаща“.

- Анализ на икономическите инструменти, стимули и финансиране в сектора „Управление на отпадъците“ на територията на общината.

Събирането на битовите отпадъци от територията на общината се осъществява от ОП „Чистота“.

Предмет на дейността е събиране на всички отпадъци от домакинствата, събиране на битови отпадъци на територията на цялата община, събиране на отпадъците от административните, търговски, културни и други обществени сгради.

Редът за определяне и плащане на такса „Битови отпадъци“ е регламентиран с Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Кюстендил (Приета с Решение No765/31.01.2011 г. на ОБС-Кюстендил; посл. изм. и доп. с Решение № 367/25.02.2021 г. на ОБС – Кюстендил). Финансирането на дейностите по управление на отпадъците на територията на Община Кюстендил става със средства от такса „Битови отпадъци“ и ежегодно, на основание чл.66 от Закона за местните данъци и такси, разходите се планират в План – сметка, включваща необходимите разходи по следните дейности:

- Осигуряване на съдове за съхранение на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други.
- Събиране на битовите отпадъци, включително разделно, и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им;
- Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и чл. 64 от Закона за управление на отпадъците;
- Почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Други източници на приходи за управление на отпадъците са:

- Държавен бюджет

Целевото финансиране на общински проекти от страна на държавния бюджет не е пряко обвързано с целите и приоритетите в областта на управление на отпадъците. Необходимо е подобряване на координацията между институциите при определянето на проектите, в т.ч. разработване на ясни критерии за финансиране и процедури за контрол.

- Външно финансиране – Оперативна програма „Околна среда 2021-2027“, Приоритет 2 Отпадъци.

Анализът на разходите показва плавно увеличение на заложените разходи в план-сметката за управление на отпадъците. Причините за това са:

1. Разширяване обхвата на предоставяните услуги на населението, което е свързано с повишаване на разходите;
2. Растящ размер на отчисленият по чл.60 от ЗУО, които се залагат като разход всяка година.

Анализът на приходите на Община Кюстендил от такса „Битови отпадъци“ показва, че в последните години събраните средства са по-малко от необходимите за покриване на разходите. В този случай общината доплаща със собствени средства на изпълнителите на съответните услуги и осигурява средства за отчисленията по чл.60 и чл.64 от ЗУО.

Практиката показва, че начинът по който се изчислява такса „Битови отпадъци“ далеч не стимулира населението да участва в системите за разделно събиране на рециклируемите отпадъци, както и не води до пълно финансово покритие на нуждите и разходите за управление на битовите отпадъци. Това обуславя значителния финансов ресурс, който е непосилен за общинския бюджет, не се осигурява от такса „Битови отпадъци“ и за изпълнението на част от дейностите по управление на отпадъците Общината търси алтернативни решения за финансиране от други финансови организации.

От направените анализи можем да изведем *следните изводи*:

- ❖ *Предлагането на услугите по сметосъбиране и сметоизвозване обхваща почти 100% от територията на Община Кюстендил, в т.ч. е намерен правилен подход за поставяне на контейнери и в т.нар. вилна зона, попадаща извън обхвата на организираната система по събиране и извозване на битовите отпадъци.*
- ❖ *Подходът за определяне размера на таксата е стандартен за страната като цяло. Само за ползвателите на услугите, които заявят самостоятелни съдове за битови отпадъци, е спазен принципа „Замърсителя плаща“.*
- ❖ *Приходите от такса „Битови отпадъци“ са недостатъчни за покриване на заложените в годишната план-сметка разходи.*
- ❖ *Необходимо е изграждане на системата за разделно събиране и оползотворяване на растителни, хранителни и други биоотпадъци.*
- ❖ *Необходимо е публикуване на интернет страницата на общината на детайлните план- сметки за разходите, на основата, на които се определя такса „Битови отпадъци“, по елементи на разходите и видове дейности и услуги.*

3.6. ИЗТОЧНИЦИ НА ПРИХОДИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

По-долу е представена информация за бюджет 2020, средствата за опазване на околната среда, информация за източниците на финансиране, държавния бюджет, външното финансиране и бюджетните средства от общината.

Съгласно приетия бюджет за 2020 г. в приход на бюджета на Община Кюстендил са разпределени общо 49 812 000 лева, както следва:

1. Приходите за делегирани от държавата дейности: 28 545 373 лв.

в т.ч.

- Обща субсидия за делегирани от държавата дейности 26 250 154 лв.
- Временно съхранявани средства 154 937 лв.
- Друго финансиране 432 164 лв.
- Преходен остатък от 2019 г. 2 017 992 лв.

2. Приходите за местни дейности от 21 266 627 лв.

в т.ч.

- Данъчни приходи 5 540 200 лв.
- Неданъчни приходи 9 317 780 лв.
- Трансфери за местни дейности 3 602 000 лв.
- в т.ч. трансфер за зимно поддържане и снегочистване 657 200 лв.
- Обща изравнителна субсидия 2 944 800
- Целеви субсидии за капиталови разходи 2 052 000 лв.
- Възстановени суми по безвъзмездна финансова помощ 3 500 лв.

- Временни безлихвени заеми между бюджетни и сметки за средства от ЕС - 568 580 лв.
- Погасяване по заеми от ФЛАГ 348 956 лв.
- Погасяване по дългосрочни общински ценни книжа - 860 000 лв.
- Събрани средства и извършени плащания от/за сметки за средствата от Европейския съюз - 68 951 лв.
- Друго финансиране -932 164 лв.
- Преходен остатък от 2019 г. 2 857 076 лв.
- Остатък от валутни сметки по проекти и програми на ЕС 94 141 лв.
- Наличност в легова равностойност по валутни сметки в края на периода -25 190 лв.

План-сметката за разходите за чистота през 2021 г. е както следва:

1.Приходи:	2 385 000 лв.
1.1. Приходи от такса за битови отпадъци и лихви	2 985 000 лв.
1.2. Отчисления по Закона за управление на отпадъците	-600 000 лв.
2.Разходи:	2 385 000 лв.
2.1. За осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци – контейнери, кофи и други	180 000 лв.
2.2. За събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им, в това число:	1 535 000 лв.

2.3. За проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци	580 000 лв.
2.4. За почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и други територии от населените места, предназначени за обществено ползване	90 000 лв.

3.7. АНАЛИЗ НА ИНФОРМИРАНЕ НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА ПО ВЪПРОСИТЕ НА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Предмет на този анализ е информационната политика на общината във връзка с управление на отпадъците. Необходимо е да се прецени дали общината прилага стратегически и интегриран подход за работа с обществеността и бизнеса по въпросите, свързани с образуване и управление на отпадъците. Информирането на обществеността и бизнеса относно необходимостта и ползите от намаляване на количеството генерирани отпадъци и тяхното оползотворяване има ключово значение за успеха и постигането на резултати от прилагането на системите за управление на отпадъците, съобразно йерархията за тяхното управление.

Съгласно ЗУО, чл. 19 (3), т.13, кметът на общината отговаря за осигуряването на информация на обществеността по т.1 - 12, 14 и 15 от същия член, както и информация относно мерките за предотвратяване образуването на отпадъци и предотвратяването на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци. Това става чрез интернет страницата на съответната община, както и по друг подходящ начин.

Съгласно ЗУО, чл. 20 (1), кметът на общината организира изпълнението на задълженията си за участие в системите за разделно събиране на битови отпадъци по чл. 19, ал. 3, т. 6, като сключва договори за това с организации и лица по чл. 20 (1), т.1 и т.2. Съгласно ЗУО, чл. 20 (4), т.4 с тези договори следва да се определят и задължения на кмета за предоставяне на информация на гражданите по прилагане на системата за разделно събиране, провеждане на образователни и информационни кампании и работа с обществеността.

Други документи регламентиращи информационните дейности по управление на отпадъците са Наредба № 1 от 04.07.2014 г. (посл. изм. и доп. ДВ. бр.30 от 31 Март 2020 г.) за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците и реда за водене на публични регистри, както и наредбите по чл.43, алинеи 3, 4, 5 и 6 от ЗУО.

Информационното обезпечаване следва да покрива основните направления на дейностите по управление на отпадъците в общината, които могат да се групират по следния начин:

- Предварително планиране
- Последващо планиране
- Договори и управление на договорите
- Събиране и транспортиране на отпадъците
- Поддържане на чистотата на територията на общината
- Третиране и обезвреждане на отпадъците
- Разделно събиране на масово разпространени отпадъци
- Контрол по изпълнение на дейностите
- Проучване, проектиране и изграждане на нови съоръжения
- Рекултивация на депа

В Община Кюстендил няма комуникационна стратегия или друга вътрешноведомствена уредба за информационното обезпечаване на управлението на отпадъците с ясно разписани задължения на структурните звена за събиране, обработка и предоставяне на информация в информационната система на общината, както и сроковете, съобразно специфичните нормативни и оперативни изисквания.

В Планът за интегрирано развитие на община Кюстендил за периода 2021-2027 г. е предвидено разработване на Комуникационна стратегия, която да стимулира съпричастността и участието на населението на община Кюстендил и структурите на гражданското общество, с цел постигане на ефективно и прозрачно управление на отпадъците в общината. Независимо то факта, че информация за управление на отпадъците не се предвижда да бъде включено в Комуникационната стратегия или Плана за изпълнение към нея, тя съдържа Приоритет 3: „Кюстендил зелена община,” в който е желателно да се добави текст относно информирането на населението за дейностите по управление на отпадъците.

В съответствие с изискванията на ЗООС и ЗУО ежегодно, до 31-ви март Кметът на общината внася отчет пред Общинския съвет за изпълнение на дейностите, заложи в общинската програма за опазване на околната среда, респективно в програмата за управление на отпадъците, в качеството ѝ на секторна програма. Докладните записки с отчетите на програмата и съответните решения на Общинския съвет се оповестяват чрез сайта на общината. При проявен интерес от страна на местните медии отделни моменти от този отчет се оповестяват и коментират чрез местните медии.

Кметът на общината отговаря за осигуряване информирането на обществеността чрез интернет страницата на съответната община, както и по друг подходящ начин.

Общината обявява своите инициативи на сайта, чрез обяви на обществени места в населените места и чрез местните медии.

На интернет страницата на община Кюстендил няма единна секция в която се качват всички документи, имащи отношение към управлението на отпадъците. Въпреки това на страницата могат да бъдат намерени:

- В секция *Информационен център -> Устройство на територията -> Екология* се намира информация за публични и частни инвестиционни проекти и за проекти с финансиране от ЕС. Един от тях е „ЕКОПАК - Информираността – ключов фактор в управлението на отпадъците“, с който Община Кюстендил печели награда за „Най-зелена община“ за 2017 г. ;
- В секция *Общински съвет -> Наредби* се намират достъпни за обществеността наредби, включително актуалните общински Наредба за поддържане и опазване на чистотата на територията на Община Кюстендил, Програма за управление на отпадъците за периода 2017 – 2020 г., Наредба за управление на отпадъците на територията на община Кюстендил и др.;
- В секция *Актуално* е поместен електронен регистър на площадките за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон. В него са отбелязани дружества с площадки на територията на общината, които имат издаден документ по чл.35 от ЗУО от директора на РИОСВ-Перник, включително за дейности с отпадъци като ИУМПС, ИУЕЕО, НУБА, метали и др.

Служителят, назначен на длъжност гл. експерт „Екология“ има основна функция в общината за:

- Събиране, систематизиране и анализ на информация, свързана с дейности по отпадъците;
- Обработка и обобщаване на данните, свързани с изпълнението на договорите с фирми, извършващи дейности с отпадъци
- Събиране и отчитане на данни от контролната дейност;
- Изготвяне на информационни справки, доклади, становища и др.

Документооборотът и обменът на информация в Община Кюстендил се съществява по два начина – по електронен път и на хартия. Основните документи, в това число:

- Планове и програми;
- Документи във връзка с определяне на цени на такси и услуги и заплащане на такса „БО“;
- Решения на общинския съвет;
- Договори;

- Отчети и др.

са достъпни в локалната мрежа и достъп до тях имат всички служители на общината.

Заседанията на Общински съвет – Кюстендил са отворени за гражданите; те могат да присъстват на тях и да зададат конкретните си въпроси (в т.ч. и такива, свързани с управлението на отпадъците) към Кмета на общината.

Ежегодно през пролетта се провеждат кампании за почистване на града, които са съчетани с образователни кампании и инициативи имащи по-скоро епизодичен характер.

От повече от 14 години в Община Кюстендил има работеща специална телефонна линия – „Горещ телефон“, за връзка с гражданите, на който те имат възможност да подават сигнали и да получават информация по всички въпроси, включително свързани с опазване на околната среда, в т.ч. и такива, свързани с управлението на отпадъците.

От казаното по-горе можем да направим извода, че Община Кюстендил има добри практики за информиране на гражданите относно дейностите по управление на отпадъците, но те биха могли да бъдат подобрени в бъдеще.

Необходимо е да бъде събрана, систематизирана и анализирана цялата информация, касаеща управлението на отпадъците на местно ниво, като се разработят и внедрят и други нива на информационно обезпечаване.

В електронната страница на общината има информация за дейностите по управление на отпадъците, но тя е в различни секции и за да бъде открита е необходимо гражданите да са запознати конкретно с това какъв документ или информация търсят. За тази цел е препоръчително информацията за управление на отпадъците да бъде публикувана на едно място, за да достига по-лесно и в пълен обем до гражданите.

Необходимо е община Кюстендил да има комуникационна стратегия (към ПИРО 2021-2027 г. или отделна) или друга вътрешноведомствена уредба за информационното обезпечаване на управлението на отпадъците с ясно разписани задължения на структурните звена за събиране, обработка и предоставяне на информация в информационната система на общината, както и сроковете съобразно специфичните нормативни и оперативни изисквания.

4. ПРОГНОЗИ ЗА ОБРАЗУВАНИТЕ ОТПАДЪЦИ

4.1. ПРОГНОЗА ЗА ОБРАЗУВАНИТЕ БИТОВИ ОТПАДЪЦИ

Прогнозата за количествата образувани битови отпадъци в община Кюстендил за периода 2021-2028 г. е изготвена въз основа на два компонента:

- Брой на населението и демографска прогноза за периода 2020-2028 г.
- Норма на натрупване на отпадъци на 1 жител/кг/г и прогноза за нарастването ѝ.

Използваните при изготвяне на прогнозата източници на информация са:

- Официална демографска прогноза на НСИ за периода - I вариант (при хипотеза за конвергентност) Този вариант е определен от НСИ като най-реалистичен. Прогнозата на НСИ по този вариант включва както прогноза за населението общо за страната, така и за всяка една от 28-те области.
- Нормата на натрупване представлява средното годишно количество образувани битови отпадъци, на един жител.

Важен показател за управление на отпадъците е нормата на натрупване на отпадъците, представена като количеството на образувани битови отпадъци за година на човек от населението. С цел осигуряване на единен и съпоставим подход при осъществяването на прогнозите за битови отпадъци през 2012 г. МОСВ утвърждава „Методика за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци“.

На уебсайта на НСИ има прогнозни данни за населението за периода 2020-2080 г., но те са до ниво област. От анализа на демографската характеристика на община Кюстендил се вижда, че от последното преброяване през 2011 година до 31.12.2019 година населението в община Кюстендил намалява, като тази тенденция се запазва както за общината, така и за област Кюстендил. Затова за изготвяне на прогнозата е използвана информацията за намаляване на населението, на ниво област, като е запазен темпа на намаляване на населението за община Кюстендил за периода 2020 - 2028г по години.

Община Кюстендил има изготвен морфологичен анализ на битовите си отпадъци, от 2019 г. Определената при морфологичния анализ за 2019 г. норма на натрупване е 488 кг/ж/г, което е по-високо от заложената в методиката за определяне на морфологичния състав на БО норма на натрупване 349.6 кг/ж/г. Това се дължи на променящите се потребителски навици и начин на живот на домакинствата и на дейността на промишлени предприятия, търговски обекти и заведения. Значение има и увеличаването на населението през летните месеци с почиващи от съседните големи градове, както и съседни държави, както и тенденцията за регистриране по местоживее в общината на лица, работещи дистанционно или извън Р България.

Нормата на натрупване е изчислена на базата на данните от морфологичния анализ за количеството на всички генерирани битови отпадъци на територията на общината към 2019 г., включително разделно събраните рециклируеми отпадъци. При отределяне на нормата на натрупване са използвани данни от морфологичния анализ за количеството на отпадъка, актуални към 2019 г.

При прогнозиране на развитието на нормата на натрупване в бъдеще, следва да се анализират и историческите данни, да се приложи някоя от съществуващите теории по отношение на връзката между развитие и образуване на отпадъци. Зависимостта на нарастването на количествата отпадъци от brutния вътрешен продукт/brutната добавена стойност (доходите/разходите) се оценява на база на тяхното "разделяне" (decoupling) с посочените величини като индикатор за икономическо развитие. Концепцията за „разделяне" се изразява със следните сценарии:

- негативно разделяне: нормата на натрупване расте по-бързо от БВП/доходите;
- паралелно развитие (без разделяне): нормата на натрупване расте наравно с БВП/доходите;
- относително разделяне: нормата на натрупване расте по-бавно от БВП/доходите;
- абсолютно разделяне: нормата на натрупване намалява, въпреки растежа на БВП/доходите;
- устойчивост: нормата на натрупване е относително постоянна, като нарастването на доходите се компенсира от подобряването на технологиите и материалите.

Извършените проучвания в България показват, че ръстът на образуването на отпадъци е по-бавен от този на БВП (Относително разделяне). Тенденциите, които могат да се предположат за нашата страна, предполагат увеличаване на нормата на натрупване, като дял от ръста на БВП, постига се постепенно намаляване на този дял във времето и като резултат се получава постоянно нарастване на отпадъците, но с постепенно затихващ ръст. В случая е предположено средно нарастване на НН с 1,0% на година за периода 2019-2025, и 0,5% на година за периода 2026-2035, след което нормата на натрупване остава без изменение. С тези стойности за НН са получени количествата на отпадъците за прогнозния период до 2028 година.

Таблица 8 Прогноза на битовите отпадъци и норма на натрупване за община Кюстендил за периода 2020-2028 г.(кг/ж/г/.)

	мярка	2020	2021	2022	2023	2024
битови отпадъци	т/г	25508.958	25166.103	24827.856	24494.155	24164.939
население	бр.	51755	51059	50373	49696	49028

Норма на натрупване	кг/ж/г	493	498	503	508	513
---------------------	--------	-----	-----	-----	-----	-----

Таблица 8 - продължение

	мярка	2025	2026	2027	2028
битови отпадъци	т/г	23840.148	23519.722	23203.604	22891.734
население	бр.	48369	47719	47078	46445
Норма на натрупване	кг/ж/г	518	521	523	526

Нарастващият темп в нормата на натрупване и съответно запазващото се стабилно ниво на количеството на генерирания отпадък на територията на общината при тенденция за намаляване на населението се дължи на обстоятелството, че независимо от официалните данни за броя на населението, които показват спад на населението с темпове, сходни със средните за страната, на практика е налице аномалия, касаеща потоци от население, свързани с трудова мобилност от съседните общини и области.

Изпълнението на целите за рециклиране съгласно чл.31, ал.1, т.1 от ЗУО ще се реализира на регионален принцип, съвместно от всички общини на територията на РСУО, като разпределението на участието на всяка от тях е посочено Изпълнение на целите за рециклиране съгласно чл.31, ал.1, т.1 от ЗУО

4.2. ПРОГНОЗИ ЗА ОБРАЗУВАНИЕТО НА ОТПАДЪЦИ ОТ СТРОИТЕЛСТВО И РАЗРУШАВАНЕ (ОСР)

Прогнозите за ОСР за очакваните генерирани отпадъци по области, са на основата на експертните оценки в Националния стратегически план за управление на строителни отпадъци 2011- 2020 г., одобрен от Министерския съвет. Съгласно този програмен документ най-големи количества отпадъци от строителство и разрушаване на сгради се очаква да се образуват и съответно третират в следните пет области: София, Варна, Бургас, Благоевград и Пловдив. Основна причина за това е, че според данни на НСИ в тези области се извършва най-мощно строителство на жилища, административни и други сгради. Също така тези области са индустриални центрове, което допринася за генериране на отпадъци от ОСР от индустрията. Друг важен фактор е, че тези области са с развита пътна инфраструктура, което налага извършването на мащабни строително-ремонтни дейности, което води до образуване на строителни отпадъци. Тъй като община Кюстендил е генерирала сравнително малко количество строителни отпадъци за последните години, не се очакват съществени промени в количеството на образуване на строителни отпадъци и за периода 2021-2028 г.

5. SWOT АНАЛИЗ (АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ)

SWOT анализът изхожда от идеята за разделянето на обекта на стратегическия анализ от средата, в която той функционира. Обектът на стратегически анализ се разглежда откъм неговите “силни страни” и “слаби страни”. Средата, в която функционира обектът на стратегически анализ, се диференцира на “възможности” и “заплахи”.

Силни страни. Силните страни са ресурс, умение или друго преимущество, което притежава секторът. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство.

Слаби страни. Слабите страни представляват ограниченията или недостигът на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на сектора.

Възможности. Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда. Това са благоприятни външни фактори, от които секторът се възползва или би могъл да се възползва.

Заплахи. Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда. Те поставят най- големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние.

Силни страни:

- По-голямата част от територията на Община Кюстендил влиза в обхвата на предоставяните услуги, свързани със сметосъбиране и сметоизвозване на битови отпадъци, разделно събиране на масово разпространените отпадъци.
- Община Кюстендил предвижда изграждането на площадка за безвъзмездно предаване на отпадъци от домакинствата, в съответствие с изискванията на чл.19, т.11 от ЗУО.
- Община Кюстендил има добре подготвени и компетентни кадри, работещи в сферата на управление на отпадъците.
- Община Кюстендил има действащ „Горещ телефон“ за приемане на сигнали на граждани в т.ч. и по проблеми, свързани с отпадъците.
- Община Кюстендил има разработени местни нормативни документи, свързани с управление на отпадъците.

Слаби страни:

- Ниска ефективност на въведените системи за разделно събиране на масово разпространените отпадъци.

- Забавяне изграждането на центъра за управление на битовите отпадъци на територията на община Дупница.
- Недостатъчен е броят на експертите, които работят в сферата на управление на отпадъците.
- На местно ниво липсват мерки и стимули, които да допринесат за намаляване количеството на образуваните отпадъци.

Възможности:

- Използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с ефективно управление на отпадъците на местно ниво.
- Промяна на обществените нагласи в полза на намаляване количеството на образуваните отпадъци и тяхното ефективно управление.
- Висок процент на разделно събраните масово разпространени отпадъци на територията на общината.
- Висока ефективност на предварително третиране на отпадъците, постъпващи на общинското депо край с. Радловци.
- Повишен административен капацитет по отношение на дейностите, свързани с управление на отпадъците.
- Осигуряване на прозрачност при определяне на такса „Битови отпадъци“ за гражданите и бизнеса и въвеждане на принципа „заплащане според количеството на образуваните отпадъци“.

Заплахи:

- Обедняване на населението – невъзможност за плащане на дължимата такса, която покрива разходите по услугите, свързани с управление на отпадъците.
- Значително увеличение на разходите за управление на битовите отпадъци и необходимост от повишаване на такса „Битови отпадъци“.
- Промяна в законодателството на европейско и/или на национално ниво.
- Ниска ефективност на предварително третиране на отпадъците, постъпващи на общинското депо за твърди битови отпадъци край с. Радловци.
- Непостигнати цели на раздела събиране и рециклиране за съответните референтни години, заложиени в ЗУО.

6. СТРАТЕГИЧЕСКИ И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ .

Съгласно чл.54 (4) от Законът за управление на отпадъците, общинските програми за управление на отпадъците се разработват в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците.

Настоящата програма предвижда стратегически цели и подпрограми, като последните ще подпомогнат изпълнението на стратегическите цели чрез предлагане на мерки, подходи и дейности за постигането им, което да улесни администрацията.

Цели и подпрограми в ПУО 2021-2028 г. на община Кюстендил:

Цели	Подпрограми
Цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване. Стратегическа цел 1: Прекъсване на връзката между икономическия растеж и подобряване благосъстоянието на хората, от една страна и от друга страна - нарастването на образуването на отпадъци и свързаното с това вредно влияние върху здравето на хората и околната среда. Оперативна цел 1: Намаляване на количеството на образуваните отпадъци и на количествата на вредни вещества, съдържащи се в отпадъците Оперативна цел 2: Намаляване на количеството на образуваните хранителни отпадъци	ПОДПРОГРАМА за предотвратяване образуването на отпадъци. ПОДПРОГРАМА за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци
Цел 2: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци Стратегическа цел 2: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци	ПОДПРОГРАМА за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци ПОДПРОГРАМА за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради

	ПОДПРОГРАМА за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци ПОДПРОГРАМА за управление на опаковките и отпадъците от опаковки.
Цел 3: Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци Стратегическа цел 3: Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови и други отпадъци	ПОДПРОГРАМА за намаляване на риска от депонираните битови отпадъци

7. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ, ПОДПРОГРАМИ С МЕРКИ ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗМЕРВАНЕ НА НАПРЕДЪКА

Подпрограмите представляват на практика конкретни планове за действие, представени по-долу в табличен вид.

Планът за действие включва описание на дейностите и необходимите мероприятия за изпълнение на националното законодателство на местно ниво, както и краткосрочни и дългосрочни мерки и инвестиции, които Общината следва предприеме за правилното изграждане и управление на политиката, свързана с отпадъците.

Планът за действие включва всички разходи, свързани с изпълнението, мероприятия и дейности, както и отговорните лица за изпълнението им.

Включените мерки и дейности са възможно най-обобщени с цел да обхванат всички съпътстващи мероприятия, които следва да извърши Общината до приключването на периода на действие на програмата.

В подпрограмите и плановете към тях са включени и обобщени различните законодателни задължения на местната власт, както и конкретните предложения за тяхното изпълнение.

Конкретизирането на сроковете в плановете цели улесняване на местната администрация при изготвянето на годишните мерки, планове, финансови разчети и други дейности във връзка с управлението на отпадъците.

Съобразно принципите и политиките на Община Кюстендил, подпрограмите и плановете за действие могат да бъдат допълнени и/или променени от органът, който приема програмата, при смяна на възгледите и приоритетните цели за изграждане на политиката за управление на отпадъците в Общината и при смяна на законодателната рамка, която ги определя.

ЦЕЛ 1: НАМАЛЯВАНЕ НА ВРЕДНОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ ЧРЕЗ ПРЕДОТВРЯВАНЕ ОБРАЗУВАНЕТО ИМ И НАСЪРЧАВАНЕ НА ПОВТОРНОТО ИМ ИЗПОЛЗВАНЕ

7.1. ПОДПРОГРАМА ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИ

7.1.1. ВЪВЕДЕНИЕ И ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ

Рамковата директива за отпадъците (Директива 2008/98/ЕО) и Директива (ЕС) 2018/851 от 30 май 2018 година за изменението на РДО, отделят специално приоритетно място на политиките по предотвратяване на отпадъците, като включват следните основни аспекти:

- Предотвратяването на отпадъци е най-ефикасният начин за подобряване на ресурсната ефективност и за намаляване на въздействието на отпадъците върху околната среда.
- Насърчаването на устойчивостта при производството и потреблението може да допринесе съществено за предотвратяването на образуването на отпадъци (ПОО) чрез предприемане на мерки, за осведомяване на потребителите за този принос и насърчаването им да допринасят по-активно за подобряване на ресурсната ефективност. Мерки за намаляване на образуването на отпадъци, могат да бъдат провеждани на комуникационни и образователни инициативи за повишаване на осведомеността по въпросите на предотвратяването на образуването на отпадъци и нерегламентираното изхвърляне на отпадъци, поставянето на количествени цели и, по целесъобразност, предоставянето на подходящи икономически стимули за производителите.
- Някои суровини са от голямо значение за икономиката. С оглед на сигурността на доставките на тези суровини следва да се предприемат мерки за насърчаване на повторната употреба на продукти, съдържащи значително количество суровини от изключителна важност, с цел предотвратяване на превръщането на тези материали в отпадъци.

Рамковата директива за отпадъците задължава страните членки да разработят програми за предотвратяване на образуването на отпадъци. За първи път в България такава програма е разработена в рамките на Националния план за управление на отпадъците (НПУО) 2014-2020.

Целта на тази подпрограма е насърчаване на населението, фирмите и институциите на територията на община Кюстендил да прилагат различни мерки и методи, които да доведат до предотвратяване образуването на отпадъците, т.е. предприемане на

конкретни действия, от които би могло да се намали образуването на отпадъците, там където е възможно.

Предотвратяването на образуването на отпадъците цели да допринесе за намаляване на негативното влияние върху компонентите на околната среда, както и върху намаляване използването на природни ресурси, неминуемо свързани с третирането и обезвреждането на отпадъци.

Като цяло, тази цел се изпълнява на национално ниво, тъй като тези мерки основно са насочени към производителите на продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци. Въпреки това мерките на местно ниво също са с голямо значение за постигане на изпълнението им.

7.1.2. МЯСТО НА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕТО НА ОБРАЗУВАНЕ НА ОТПАДЪЦИ В ЙЕРАРХИЯТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Рамковата директива за отпадъците 2008/98/ЕО въвежда йерархия на управлението на отпадъците. Тази последователност определя приоритетния ред на това какво представлява най-добрата възможност за околната среда в законодателството и в политиката относно отпадъците. Спазването на йерархията на управление на отпадъците гарантира най-високо ниво на съответствие с европейските документи за ефективно използване на ресурсите и кръгова икономика, поради което следва да се насърчава по всякакъв начин.

Предотвратяването на образуване на отпадъци е определено в Член 3, точка 12 от РДО, респективно в §1, точка 28 от ДР на ЗУО, като:

“Мерките, взети преди веществото, материалът или продуктът да стане отпадък, с което се намалява:

- количеството отпадъци, включително чрез повторната употреба на продуктите или удължаването на жизнения им цикъл;
- вредното въздействие от образуваните отпадъци върху околната среда и човешкото здраве; или
- съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите”.

Предотвратяването на образуването на отпадъци има най-висок приоритет в йерархията на управление на отпадъците. Най-общо, предотвратяване на образуването на отпадъци означава да не възникват отпадъци, тъй като веднъж възникнал, отпадъкът не изчезва, а само се променя като вещество чрез депонирането, изгарянето, рециклирането.

7.1.3. ЦЕЛ НА ПОДПРОГРАМАТА ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ НА ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИ –

Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване.

Стратегическа цел - Прекъсване на връзката между икономическия растеж и подобряване благосъстоянието на хората, от една страна и от друга страна - нарастването на образуването на отпадъци и свързаното с това вредно влияние върху здравето на хората и околната среда.

Оперативна цел - Намаляване на количеството на образуваните отпадъци и на количествата на вредни вещества, съдържащи се в отпадъците.

За да бъдат постигнати целите за ПОО, Общината е отговорна за събирането на отпадъците на територията ѝ, като извършва тази дейност самостоятелно или чрез регионални сдружения. По силата на чл. 52 от ЗУО общината е длъжна да изготвя програма за управление на отпадъците, чиято структура, цели и предвиждания отговарят на НПУО, включително за ПОО. Освен екологични, има и икономически ползи от активни дейности по ПОО, тъй като съвременното управление и третиране на отпадъците изисква сериозни финансови ресурси и всеки тон предотвратени битови отпадъци е равностоен на спестени разходи от бюджета на общината за един тон третиране на битовите отпадъци.

Всеки потребител може да ограничи купуването на стоки, които водят до образуване на много отпадъци и по този начин да принуди производителите да спрат или поне да намалят производството на такива стоки, например стоки, които имат няколко опаковки. Домакинствата могат да удължат живота на редица продукти, които ползват в ежедневието си чрез ремонтирането им. На сегашния етап това означава потребителят да има такова съзнание, че дори да е готов да понесе ограничения в своите „удобства“, да вложи повече усилия и време за намаляване на отпадъците. Освен екологичните ползи, домакинствата могат да имат и икономически ползи чрез спестени разходи за нови продукти.

7.1.4. ОПИСАНИЕ НА СЪЩЕСТВУВАЩОТО СЪСТОЯНИЕ И БЪДЕЩИ МЕРКИ

Важна мярка за предотвратяване образуването на отпадъци е изпълнението на мерките, заложили в Плана за действие към ПУО на Община Кюстендил. Съгласно данните от годишните отчети за последните три години, голяма част от мерките се изпълняват.

При изготвяна на актуализираната ПУО на община Кюстендил са спазени препоръките относно предотвратяване образуването на отпадъци дадени в указанията на МОСВ за

изработване на общински и регионални програми за управление на отпадъците и указанията за разработване на подпрограма за предотвратяване на образуването на отпадъци.

На общинско ниво се спазват и изискванията на Наредба за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса, която транспонира Директива (ЕС) 2015/720 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2015 година за изменение на Директива 94/62/ЕО по отношение на намаляване на потреблението на тънки пластмасови торбички за пазаруване, в т.ч. въвеждане на изискване същите да не бъдат предлагани безплатно.

Стартиран е процес на преустановяване на хартиения обмен на документи в общинската администрация и преминаване към електронен документооборот към други отдели на българската администрация, което е основна мярка за предотвратяване на отпадъците. Тази мярка цели както увеличение на ефективността на административния обмен, така и намаляване на разходите за закупуване на хартия за печатни консумативи, куриерски услуги и др., намалява се административната тежест за гражданите, бизнеса и за самите администрации.

Предвижда се целите на подпрограмата да бъдат постигнати чрез конкретни мерки. За всяка мярка са посочени срок за реализация, стойност и възможни източници на финансиране, очакван резултат от изпълнението на мярката, индикатори за проследяване на напредъка и изпълнението на мярката, отговорни институции (водеща и партньор/и).

Подпрограма за предотвратяване образуването на отпадъци								
Стратегическа цел: 1	Намаляване на вредното въздействие на отпадъците, чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	целеви	Водеща	Партньор
Изготвяне и прилагане на план от общината за ПО в общински социални, здравни, образователни и други общински звена и предприятия	10 000	Общински бюджет, програми	12/2022 – 12/2027	Предотвратени битови отпадъци от общински звена като пример за останалите организации в общината	Брой изпълнени мерки за ПО	Изготвен план за ПО и приложени мерки в него	Община Кюстендил	Общински звена
Финансиране на мерки за предотвратяване образуването на отпадъци	150 370	"Програма за околна среда 2021-2027"	01/2021 - 12/2028	Финансово подпомагане на общината за реализация на проекти за ПОО като част от финансирани мерки за подобряване	брой сключени договори с бенефициенти	Всички одобрени проекти са изпълнени в срок	МОСВ	Община Кюстендил

Подпрограма за предотвратяване образуването на отпадъци								
Стратегическа цел: 1	Намаляване на вредното въздействие на отпадъците, чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
				управлението на отпадъците				
Изпълнение на кампании за разясняване и предоставяне на информация за политиките по ПО	300 000	ПОС 2021-2027; общински бюджети ²	01/2021-12/2028	Гражданите са запознати с ползите от ПО и възможните действия от страна на домакинствата за прилагане на мерки за ПО в ежедневието	Брой реализирани кампании на общинско ниво	1 - До края на програмата са проведени поне 2 кампании на общинско ниво	Община Кюстендил	НПО, медии и други
Включване в информационните кампании на организациите за	3000	В рамките на ежегодните бюджети за информационни	Ежегодно до 2028	Проведени информационни кампании от ОО с включена тематика за ПО	Брой реализирани информационни кампании с включени темите за ПУО от всяка от	Всички организации за МРО ежегодно за периода на програмата	Организации за МРО	МОСВ, училища, община Кюстендил,

² Общински бюджети – 4 млн, лв.; Програма за околна среда 2021-2027 – 4 млн. лв.

Подпрограма за предотвратяване образуването на отпадъци								
Стратегическа цел: 1	Намаляване на вредното въздействие на отпадъците, чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
МРО по схемата за разширена отговорност на производителя на въпросите за ПО		кампании на организациите			организациите за МРО	включват в информационните си кампании въпросите за ПО		медии
Участие на община Кюстендил, НПО, училища, централни и регионални институции и бизнес организации в Европейската седмица за намаляване на	7500	ПУДООС, бюджет на общините ³	Ежегодно до 2028	Разширяване познанията на гражданите и на обществото като цяло за ползите от ПО и начините за прилагане на действия в ежедневието в дома и на работното място	Брой организации, участвали в ежегодно в Европейската седмица за намаляване на отпадъците	Брой организации, участвали в ежегодно в Европейската седмица за намаляване на отпадъците	МОСВ	РИОСВ, Община Кюстендил, други администрации, НПО, бизнес организации

³ Общински бюджети – 1 млн.лв.;; ПУДООС – 1 млн.лв.

Подпрограма за предотвратяване образуването на отпадъци								
Стратегическа цел: 1	Намаляване на вредното въздействие на отпадъците, чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	целеви	Водеща	Партньор
отпадъците								
Подобряване на базата от знания относно кръговата икономика, мониторинга на отпадъците и потоците от материали	37600	ПОС 2021-2027	01/2022-12-2028	Населението и бизнеса имат необходимите знания относно кръговата икономика, мониторинга на отпадъците и потоците от материали	0	Изпълнение проекти в срок	МОСВ	Община Кюстендил, НСОРБ, юридически лица с нестопанска цел

7.2. ПОДПРОГРАМА ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ НА ОБРАЗУВАНЕТО НА ХРАНИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ

7.2.1. ВЪВЕДЕНИЕ И ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ

Програмата за устойчиво развитие до 2030 г., приета на 25 септември 2015 г. от Общото събрание на Организацията на Обединените Нации поставя цел за намаляване наполовина на хранителните отпадъци на глава от населението в световен мащаб при търговията на дребно и потребителите, както и за намаляване на загубите на храни по веригите на производство и доставки до 2030 г.

Предвид поставените цели на глобално ниво и значителното разхищение на храни в европейските страни, в Директива(ЕС)2018/851 от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците е заложено постигане на целта за намаляване на хранителните отпадъци на територията на целия ЕС с 30 % до 2025 г. и с 50 % до 2030 г. Конкретните мерки за предотвратяване на хранителните отпадъци включват информационни и образователни кампании, които показват начините за предотвратяване на хранителните отпадъци, предвидени са механизми за измерване на напредъка в намаляването на хранителните отпадъци, както и предвиждане на стимули за събиране на непродадените хранителни продукти на всички етапи от веригата на доставка на храни, както и за тяхното безопасно преразпределяне, включително на благотворителни организации. С цел намаляване на хранителните отпадъци от особено значение е да се повиши информираността на потребителите относно значението на датата на трайност („годно до“ и „най-добър до“).

За да помогне страните членки на ЕС в постигането на целите за намаляване наполовина на хранителните отпадъци с Директива 2018/851 от 2018 г, ЕК е приложила следното:

- През 2017 г., Комисията е изготвила Насоки на ЕС за улесняване даряването на храни. В тези насоки са определени ролята и задълженията на участниците при преразпределянето на храни; дейности на организациите за преразпределяне и благотворителност; определяне на основната и юридическата отговорност при възникване на проблеми с безопасността на храните; последици за преразпределянето на хранителни излишъци, изисквания за информация за предварително опаковани храни и др.
- Създадена е Платформа на ЕС относно загубите и разхищението на храни и в края на 2019 г. са издадени „Препоръки за действие за предотвратяване на разхищението на храни“, които включват хоризонтални или „междусекторни“ препоръки, общи за различните етапи по веригата, приложими за множество участници и необходими за постигане на глобалните цели по отношение на загубите и разхищението на храни. Препоръките са отправени както към

публични, така и към частни организации, предлагат подходящи действия за конкретни участници и призовават за сътрудничество между различните заинтересовани участници.

- ЕК създава и мрежа на Фонд за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица (FEAD) за обмен на опит и добри практики между заинтересованите страни по линия на FEAD. Това е форум, в който партньорските организации могат да споделят своя опит с дарените храни.
- С цел измерване на напредъка по намаляване на хранителните отпадъци и улесняване обмена на добри практики ЕК установява обща методика (Решение за изпълнение на Комисията от 2019 г. за установяване на обща методика за докладване относно повторната употреба на продуктите, както и формат за докладване на данни за хранителните отпадъци и за представяне на доклада за проверка на качеството в съответствие с Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета). Въз основа на тази методика докладването на данните за равнищата на хранителните отпадъци трябва да се осъществява от всяка страна членка на ЕС на годишна основа.

ЕК има задача до края на 2023 г. да проучва данните за разхищаването на храни, предоставяни от държавите членки в съответствие с приетата единна методика, с цел да прецени дали е удачно да се определи цел за намаляване на хранителните отпадъци, която да бъде постигната до 2030 г. и се очаква ЕК да предостави на Европейския парламент и на Съвета доклад, придружен, ако е целесъобразно, от законодателно предложение.

Политиката на България по отношение на хранителните отпадъци е отразена в следните стратегически и нормативни документи:

- Закон за управление на отпадъците (посл изм. ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) – регламентира изискването Министърът на околната среда и водите да разработва и внася в Министерския съвет програма за предотвратяване образуването на отпадъци (чл. 50.) С мерките за предотвратяване образуването на отпадъци се намалява образуването на хранителни отпадъци в първичното производство, преработването и промишленото производство, при търговията на дребно и разпространението по друг начин на храни, в ресторантите и заведенията за хранене, както и в домакинствата като принос към Целта за устойчиво развитие на Организацията на обединените нации за намаляване с 50 на сто на разхищението на храни на глава от населението в световен мащаб при търговията на дребно и потреблението, както и намаляване на загубите на храни по веригите за

производство и доставки до 2030 г (т.7ал.5 към чл. 50) и се насърчава даряването на храни и други форми на преразпределение на продукти за консумация от човека, като се дава приоритет на храните за употреба от хората пред фуражните продукти и преработката в нехранителни продукти (т.8). Изпълнителната агенция по околна среда извършва мониторинга и оценката на прилагането на мерките относно предотвратяване на хранителните отпадъци, които се измерват въз основа на методика, определена с акт на Европейската комисия (чл.51.).

- Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г., който включва мерки за третиране на хранителни отпадъци и мерки за предотвратяване на тяхното образуване, напр. мярка към общинските администрации за включване в общинските програми по управление на отпадъците на конкретни мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци (в т.ч. и хранителни отпадъци).
- Национален стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г., който предвижда мерки, насочени към намаляване на депонираните биоразградими, в т.ч. хранителни отпадъци и конкретно за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци, като например домашното компостиране.
- Закон за храните. Глава шеста "в" от закона определя дейностите по хранителното банкиране, изискванията към производители и търговци на храни към начина на маркиране на храни, предназначени за даряване, както и изисквания за наличие на система за отчетност на операторите на хранителни банки.

С последните си изменения ЗУО (ДВ бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) привежда в съответствие определението за хранителни отпадъци в съответствие с Директива 2018/851, а именно, че „хранителни отпадъци“ са всички храни съгласно чл. 2 от Регламент (ЕО) № 178/2002 на Европейския парламент и на Съвета от 28 януари 2002 г. за установяване на общите принципи и изисквания на законодателството в областта на храните, за създаване на Европейски орган за безопасност на храните и за определяне на процедури относно безопасността на храните, които са се превърнали в отпадъци. Член 2 от Регламент (ЕО) № 178/2002 на Европейския парламент и на Съвета включва :

„По смисъла на настоящия регламент „храни“ (или „хранителни продукти“) означава всяко вещество или продукт, независимо дали е преработен или не, частично преработен или непреработен, който е предназначен за или основателно се очаква да бъде приеман от хора. Понятието „храни“ включва напитки, дъвки и всякакви вещества, включително вода, които са умишлено вложени в храните по време на тяхното производство, приготвяне или обработка. То включва водата след точката на

съответствие, съгласно определението в член 6 от Директива 98/83/ЕО и без да се засягат изискванията на Директиви 80/778/ЕИО и 98/83/ЕО. Понятието „храни“ не включва:

а) фуражи

б) живи животни, освен ако не са подготвени за пускане на пазара за консумация от човека

в) растения преди прибиране на реколтата

г) медицински продукти по смисъла на Директиви 65/65/ЕИО (21) и 92/73/ЕИО (22) на Съвета

д) козметични средства по смисъла на Директива 76/768/ЕИО на Съвета (23)

е) тютюн и тютюневи изделия по смисъла на Директива 89/622/ЕИО на Съвета (24)

ж) наркотични или психотропни вещества по смисъла на Единната конвенция на Обединените нации за наркотичните вещества от 1961 г. и Конвенцията на Обединените нации за психотропните вещества от 1971 г.

з) остатъчни вещества и замърсители.“

В България (както и в останалите страни-членки) все още не са налични прецизни данни относно генерирането на хранителни отпадъци по сектори, съгласно общоевропейската методика, приета през 2019 г. Въпреки това на основата на данни от ИАОС и предвид Наредба № 2 за класификация на отпадъците са направени оценки за количествата на хранителните отпадъци в страната. Общото количество на хранителните отпадъци в страната през 2018 г. възлиза на близо 500 хил. тона, от които близо 57% са хранителните отпадъци с битов характер. Съгласно анализирания данни домакинствата са основният източник на образуване на хранителни отпадъци и в страната и в ЕС, следвани от сектора на преработка и производство на храни.

Ето защо намаляването на количествата хранителни отпадъци е необходимо по всички източници на образуване и най-вече хранителните отпадъци с битов характер и от преработка и производство на храни.

През 2017 г. са предоставени като дарение по-малко храни като количество, но с по-висока стойност. Българска хранителна банка посочва като основна причина за това разпоредбата за маркирането на дарените храни, което предполага сериозен ангажимент от страна на бизнеса, свързан с влагане на допълнително ресурси – пари, време, човешки труд и съответно – с настъпването на нови разходи, произтичащи от допълнителната маркировка. В допълнение, когато става дума за храни с много кратък

срок на годност, времето е критичен фактор и е важно храната бързо да достигне до нуждаещите се, безрисково и безопасно.

В изпълнение на глобалните цели и европейските политики по отношение разхищението на храни МЗХГ започна разработването на всеобхватна Национална програма за предотвратяване и намаляване на загубата на храни, която ще включи мерки за загубата и разхищението на храни от „фермата“ до „трапезата“.

Предвид високия приоритет на предотвратяването на хранителните отпадъци на глобално ниво и изискванията на Директива(ЕС)2018/851 от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците, към Програмата за управление на отпадъците на община Кюстендил е разработена подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителните отпадъци.

Цел на подпрограмата за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци - Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване.

Стратегическа цел - Прекъсване на връзката между икономическия растеж и подобряване благосъстоянието на хората, от една страна и от друга страна - нарастването на образуването на отпадъци и свързаното с това вредно влияние върху здравето на хората и околната среда.

Оперативна цел - Намаляване на количеството на образуваните хранителни отпадъци

7.2.2. ОПИСАНИЕ НА СЪЩЕСТВУВАЩОТО СЪСТОЯНИЕ И БЪДЕЩИ МЕРКИ

Понастоящем в България няма внедрена методика за измерване на хранителните отпадъци с произход, различен от домакинствата. Също така на национално ниво няма действаща стратегическа рамка по отношение предотвратяване образуването на хранителните отпадъци със съответните мерки и действия, които да обхванат всички етапи на хранителната верига – първично производство, преработката на храни, търговията на едро и дребно, общественото хранене и домакинствата.

В Подпрограмата за предотвратяване образуването на хранителните отпадъци са предвидени основно меки мерки. В преобладаващата си част те имат информационно-образователен и административно-регулаторен характер. Мерките са насочени към различни целеви групи, в т.ч. публични институции, домакинства и бизнес.

РСУО-Дупница попада в Приложение 8 на НПУО 2021-2028 съдържащо списък на РСУО, в които е необходимо да се осигурят инсталации за третиране на биоразградими отпадъци във връзка със задълженията за разделно събиране на хранителни отпадъци.

Подпрограма за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци								
Стратегическа цел: 1	Намаляване на вредното въздействие на отпадъците, чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
Изготвяне и прилагане на планове от общината за ПО на хранителни отпадъци в общински социални, здравни, образователни и други общински звена и предприятия, общински пазари и др. където се образуват хранителни отпадъци	0	Общински бюджет, програми	12/2022 за изготвянето; 12/2028 за прилагането	Предотвратени хранителни отпадъци от общински звена като пример за останалите организации в общината	Брой изпълнени мерки	В края на програмния период общинските звена генериращи хранителни отпадъци, са разработили планове и прилагат мерки от тях	Община Кюстендил	Общински звена
Изпълнение на постоянни кампании за разясняване и предоставяне на информация за ПО на	7 500	общински бюджет, в т.ч. отчисления по чл.64 от ЗУО,	01/2021-12/2028	Гражданите и бизнеса са запознати с ползите от ПО на	Брой реализиран и кампании на	До края на кампанията са проведени поне 7 кампании на	Община Кюстендил	НПО, медии, други

Подпрограма за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци								
Стратегическа цел: 1	Намаляване на вредното въздействие на отпадъците, чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
хранителни отпадъци на централно и общинско ниво, в т.ч. относно значението на "Най-добър до" и "Годен до" на търговските хранителни продукти		Европейски програми ⁴		хранителните отпадъци и възможните действия за ПО на хранителните отпадъци	общинско ниво	общинско ниво		
Изпълнение на демонстрационни проекти за предотвратяване на хранителните отпадъци	1 200 000	"Програма за околна среда 2021-2027"	01/2022-12/2026	Изпълнени проекти за предотвратяване на хранителни отпадъци от бита, ресторантьорство и туризъм, и реализирани и разпространени добри практики	брой сключени договори с бенефициенти	Брой изпълнени проекти	МОСВ	Община Кюстендил

⁴ Общински бюджети – 0,3 млн.лв.; европейски програми – 1 млн.лв.; бюджет на МЗХГ – 0,7 млн.лв.

ЦЕЛ 2: УВЕЛИЧАВАНЕ НА КОЛИЧЕСТВАТА НА РЕЦИКЛИРАНИТЕ И ОПОЛЗОТВОРЕНИ ОТПАДЪЦИ

7.3. ПОДПРОГРАМА ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА ПОДГОТОВКА ЗА ПОВТОРНА УПОТРЕБА И ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ НА БИТОВИТЕ ОТПАДЪЦИ

7.3.1. ВЪВЕДЕНИЕ И ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ

Съгласно Закона за управление на отпадъците са поставени национални цели за разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, а именно най-малко 50 на сто от общото им тегло до 1 януари 2020 г., най-малко 55 на сто от общото им тегло до 1 януари 2025, най-малко 60 на сто от общото им тегло до 1 януари 2030 и най-малко 65 на сто от общото им тегло до 1 януари 2035 г.

Изпълнението им е възложено на общините, включени в регионите за управление на отпадъците. Целта на тези мерки е да се увеличат количествата на рециклирани и оползотворени отпадъци и да се намали тяхното депониране на Регионалните депа.

Отпадъците от хартия, картон, пластмаса и стъкло следва да се разглеждат като ресурс, от който могат да се извлекат както екологични, така и финансови ползи. Именно поради това е много важно всяка община да конкретизира и предприеме мерки за непопадането на тези видове отпадъци на Регионалните депа.

В йерархията при управлението на отпадъците подготовката за повторна употреба се нарежда на второ място след предотвратяване образуването на отпадъците. Целта на тази подредба е именно максималното използване на отпадъците колкото може в повече направления.

Следващо в подреждането е рециклирането, което цели превръщането на отпадъците в други суровини и материали, но разликата с подготовката за повторна употреба е, че тук за извършването на дейността е необходимо използване на много повече суровини.

И накрая на предпоследно място се нарежда оползотворяване, което цели използването на отпадъците за превръщане в енергия, биогорива и др.

Цел на подпрограмата: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци

Стратегическата цел на тази подпрограма е увеличаване на количествата на рециклирани и оползотворени отпадъци.

Целите на подпрограмата са тези, които определят рамката и насоките за изпълнението ѝ. Те целят улесняване на местната администрация при изпълнението на задълженията ѝ, като поставят ясни и точни правила за това.

7.3.2. ОПИСАНИЕ НА СЪЩЕСТВУВАЩОТО СЪСТОЯНИЕ И БЪДЕЩИ МЕРКИ

Въведено е законово изискване към административните, стопанските, образователните, търговските и други подобни обекти, които генерират битови отпадъци, да събират разделно отпадъците от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метал и да сключват договори за предаването им на оторизирани за такава дейност фирми и организации.

В Програмата за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци са предвидени мерките по-долу.

Конкретни мерки за изпълнение на целите могат да бъдат следните дейности:

- Увеличаване на количествата на отпадъците, преминаващи през предварително третиране, преди тяхното депониране;
- Търсене на съдействие от органите на реда за предотвратяване нерегламентираното изнасяне на отпадъци от контейнерите за разделно събиране на отпадъци;
- Стимулиране разделното събиране на отпадъците чрез кампании, насочени към различни групи - деца от детски градини, училища, пенсионерски клубове, фирми, търговски вериги, работещи в различни институции и др. Тук могат да се отделят средства от ТБО и кампаниите да придобият състезателен характер, чрез който да се включат повече групи хора. Така например могат да се организират различни състезания и игри между децата за събиране и предаване на хартиени и картонени опаковки, могат да се организират различни конкурси за рисунки, есета и др. на теми, свързани с разделното събиране на отпадъците и техния принос към околната среда;
- Стимулиране изграждането на леснодостъпни площадки за предаване на отпадъци от страна на гражданите;

Подпрограма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци								
Стратегическа цел: 2	Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
Изграждане на общинска площадка за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни и други разделно събрани отпадъци като част от РЦТНО	600 000	ПУДООС Програма за околна среда 2021-2027 общински бюджет	01/2022 – 12/2024	Изградена площадка в община Кюстендил, даваща възможност на населението да предава безвъзмездно разделно събрани отпадъци	Изградена площадка в общ. Кюстендил за предаване на разделно събрани отпадъци	1 - изградена площадка	МОСВ – УО на ПОС	Община Кюстендил РСУО Дупница
Широко информирание на населението за точното местонахождение на площадката за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци, вид и количество на отпадъците, които да се оставят на тази площадка и	20 000	Общински бюджет	01/2021-11/2028	Обществеността е информирана относно местонахождението на площадката за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци, вид и	Публикация на интернет страницата на общината информация за местонахождението на площадката за	Публикация на интернет страницата на община Кюстендил на информация за местонахождението на площадката за	Община Кюстендил	

Подпрограма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци								
Стратегическа цел: 2	Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
др.				количество на отпадъците, които да се оставят на тази площадка и др.	дение на площадката за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци	разделно събрани отпадъци и вида и количествата на събираните отпадъци		
Извършване на проверки от общинските контролни органи за спазване на изискванията от административните, стопанските, търговските и др. подобни обекти в град Кюстендил да събират разделно най-малко отпадъците от хартия и картон, метали, пластмаса,	7700	Общински бюджет	01/2021-11/2028	Извършени проверки от общинските контролни органи за спазване на изискванията от административните, стопанските, търговските и др.подобни обекти в	Брой проверки, извършени от общинските контролни органи; брой наложени глоби;	Административните, стопанските, търговските и др.подобни обекти в Кюстендил събират разделно най-малко	Община Кюстендил	

Подпрограма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци								
Стратегическа цел: 2	Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
стъкло и зелени биоотпадъци и да сключат договори за предаването им				град Кюстендил да събират разделно най-малко отпадъците от хартия и картон, метали, пластмаса, стъкло и зелени биоотпадъци и да сключат	приходи от наложени глоби	отпадъците от хартия и картон, метали, пластмаса, стъкло и зелени биоотпадъци и сключат договори за предаването им		
Прилагане на изисквания на ЗМДТ относно формиране на такса битови при новите бази за отделните услуги в рамките на план-сметката на община Кюстендил	20000	Общински бюджет	01/2022	Приложен е принципа "замърсителят плаща" по отношение определяне размера на такса битови отпадъци	Приложени изисквания на ЗМДТ относно формиране на такса битови отпадъци	Приложени изисквания на ЗМДТ относно формиране на такса битови отпадъци	Община Кюстендил	
Създаване на център за подготовка за повторна употреба и поправка, и/или	3000 000	Програма за околна среда	01/2022 - 12/2025	Създаден център за подготовка за повторна употреба и	Създаден център за подготовка	Изготвен проект	МОСВ – УО на ПОС 2021-	Община Кюстендил, юридически

Подпрограма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци								
Стратегическа цел: 2	Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
друг начин за предотвратяване на отпадъците		2021-2027 г.		поправка	за повторна употреба и поправка	Изпълнен проект	2027	лица със стопанска цел
Изграждане на инсталация за рециклиране на отпадъци	5 000 000	ПУДООС, Програма за околна среда 2021-2027 г., общински бюджет; частни инвестиции	01/2022 - 12/2025	Изградена Увеличава не рециклираните отпадъци	Изградена инсталация за рециклиране на отпадъци	Изградена инсталация за рециклиране на отпадъци	Община Кюстендил, юридически лица със стопанска цел – рециклиращи предприятия	МОСВ
Изграждане на система за разделно събиране на битови отпадъци на територията на цялата община	500 000	ПОС 2021-2027 Външно финансиране Община	01/2022-12/2028	Подобрено разделно събиране на битови отпадъци	Изградена система за разделно събиране на битови отпадъци	Изградена система за разделно събиране на битови отпадъци	Община Кюстендил; УО на ПОС	РСУО Дупница

Подпрограма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци								
Стратегическа цел: 2	Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
		Кюстендил						
Изграждане на РЦТНО	14000 000	ОПОС 2014-2020 г	12/2028	Осигурена необходима инфраструктура за предварително третиране на смесено събрани битови отпадъци със стабилизиране на биоразградимата фракция и рециклиране на разделно събрани битови отпадъци	Изготвени покани за обявяване на процедури за набиране на проектни предложения / Обявени процедури	Брой сключени договори; Брой приключени договори	Община Кюстендил	РСУО Дупница
Създаване и поддържане от община Кюстендил на електронен регистър на търговските, административните,	250 000	Общински бюджет	12/2025	Създаден регистър на обектите, които подлежат на контрол по управление на	Създаден регистър	Общината има информация за обхвата на обектите, които	Община Кюстендил	

Подпрограма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци								
Стратегическа цел: 2	Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
стопански и други подобни обекти в гр. Кюстендил, които трябва да събират разделно отпадъците си и да сключват договори за предаването им				отпадъците от общината Община Кюстендил има информация за обхвата на обектите, които подлежат на контрол от общината по нормативната уредба за управление на отпадъците		подлежат на контрол		
Организиране на информационни кампании и конкурси с цел популяризиране и насърчаване на населението към използване на метода на разделното събиране и изхвърляне на отпадъците,	20 000	Общински бюджет Програма за околна среда 2021-2027	Ежегодно до 2028 г	Гражданите и фирмите са информирани за реда, начина и ползите от разделното събиране и оползотворяване на битовите	Брой проведен и информационни кампании	–Седем на брой организирани годишни кампании за разделно събиране на отпадъците	Община Кюстендил	

Подпрограма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци								
Стратегическа цел: 2	Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци, като ресурси				отпадъци				
Организиране на посещения от различни групи граждани на място до инсталацията за предварително третиране на отпадъците с цел проследяване пътя на отпадъка и мерките и методите на неговото третиране	4 000	Общински бюджет	Ежегодно до 2028 г.	Организирани посещения на групи от населението за разделно събиране на отпадъците	Брой организирани посещения	Седем на брой организирани посещения на групи от населението за разделно събиране на отпадъците	Община Кюстендил	
Ежегодно провеждане на поне две кампании за разделно събиране на отпадъци от стара хартия и други материали (в края и в началото на учебната	5 000	Общински бюджет	Ежегодно до 2028 г.	Допълнителни количества разделно събрани отпадъци от общините	Проведени ежегодни кампании за разделно събиране	Четиринадесет на брой проведени кампании	Община Кюстендил	Училища, НПО, ОО

Подпрограма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци								
Стратегическа цел: 2	Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
година)					на стара хартия и други отпадъци			
Изготвяне на годишни планове и годишни отчети за осъществяване на контрол от община Кюстендил за изпълнение на изискванията на общинската наредба за управление на отпадъците относно разделното събиране и подготовката за повторна употреба на битовите отпадъци	3 000	Общински бюджет	Ежегодно до 2028 г	Одобрени годишни планове и годишни отчети за контрол по нормативната уредба за управление на отпадъците Осъществена контролна дейност по управление на отпадъците на основата на детайлно разработен план и отчетено изпълнението на	Изготвени планове и отчети	Седем на брой планове и отчети (по един за всяка година)	Община Кюстендил	

Подпрограма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци								
Стратегическа цел: 2	Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
				годишните цели за контролната дейност на основата на годишния план				

ЦЕЛ 2: УВЕЛИЧАВАНЕ НА КОЛИЧЕСТВАТА НА РЕЦИКЛИРАНИТЕ И ОПОЛЗОТВОРЕНИ ОТПАДЪЦИ

7.3. ПОДПРОГРАМА ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ И ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА СТРОИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ И ОТПАДЪЦИ ОТ РАЗРУШАВАНЕ НА СГРАДИ

7.3.1. ВЪВЕДЕНИЕ И ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ

Строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради се характеризират с висок потенциал за рециклиране и повторна употреба, като някои от техните компоненти имат висока ресурсна стойност. Правилното управление на строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради допринася за постигането на устойчивост и подобряване качеството на живот. Според РДО до 2020 г. подготовката за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни отпадъци от строителство и разрушаване следва да се увеличи най-малко до 70% от общото им тегло, като се изключват незамърсени почви, земни и скални маси от изкопи в естествено състояние. Целите не са променени с приетата Директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците. В националното законодателство заложената крайна цел за рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни отпадъци от строителство и разрушаване до 1 януари 2020 г. от най-малко 70 на сто от общото тегло на отпадъците също не е променяна и се запазва и за периода 2021-2028 г.

Влагането на рециклирани строителни материали в строежите също е нещо ново в българското законодателство, постигането на което е отново изключително трудно, тъй като почти липсват фирми и/или предприятия, които преработват и продават рециклирани строителни отпадъци.

Важна предпоставка за постигане на целите са част от действията, предприети за постигане на тези цели до момента, а именно:

- одобрените нормативни разпоредби в ЗУО и в Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали от 2017 г. В тях са разграничени ясно отговорностите на общинските, регионалните и централните институции, като са поставени следните ключови изисквания:
 - Възложителят на инвестиционен проект е отговорен за изпълнението на целите за рециклиране на строителните отпадъци.
 - Възложителят е длъжен да разработи План за управление на строителните отпадъци като задължителна част от строителната

документация за инвестиционния проект за издаване на разрешение за строеж и се одобрява заедно с целия проект. Изпълнението на Плана за управление на строителните отпадъци осигурява проследимост на количествата на отпадъците от момента на тяхното образуване до предаването им за оползотворяване или крайно обезвреждане. Въвеждането на този механизъм улеснява осъществяването на контрол от страна на компетентните органи за изпълнение на изискванията на наредбата, както превантивно – на етап издаване на разрешение за строеж, така и последващо – при контрол на изпълнението на строителните дейности и в процедурата на въвеждане в експлоатация на обекта.

- Възложителите на инвестиционни проекти, финансирани с публични средства, са отговорни за влягане в строежите на определен процент материали от рециклирани строителни отпадъци или материално оползотворяване в обратни насипи.
- Възложителите на СМР и/или премахването на строежи извън предходната точка осигуряват селективното разделяне и материално оползотворяване на определени видове отпадъци в минимални количества.

Задълженията към местната администрация са събиране и третиране на строителни отпадъци от ремонтни дейности, образувани от домакинствата.

За изпълнение на целите Възложителите на строително-монтажни работи са длъжни да изготвят и представят за одобрение в Общинската администрация планове за управление на строителните отпадъци по време на извършването на процесите на строителство, както и след това.

Реализацията на мерките и действията, включени в тази подпрограма, както и на част от планираните мерки, включени в други подпрограми от ПУО 2021-2028 г., но допринасящи за изпълнение на целите и на настоящата, гарантира изпълнението на амбициозните цели за рециклиране и оползотворяване на строителните отпадъци и от разрушаване на сгради.

Цел на подпрограмата: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци

Стратегическа цел на подпрограмата е увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци.

7.3.2. ОПИСАНИЕ НА СЪЩЕСТВУВАЩОТО СЪСТОЯНИЕ

На този етап Общината не е изградила система за събиране и извозване на строителни отпадъци от домакинствата, а транспортирането им остава задължение на домакинствата и частните фирми, които извършват строителна дейност.

Община Кюстендил участва в РСУО „Рила Еко“ и след изграждане на РЦТНО ще транспортира строителните си отпадъци към Инсталацията за рециклиране на строителни отпадъци и Депото за инертни отпадъци. В съседство на депото се намира площадката на инсталацията за рециклиране на строителни отпадъци.

Общините, като институции работещи с публични средства по различни оперативни програми, са задължени при строителство да спазват изискванията за влагане на рециклирани строителни материали, както следва :

Таблица 9: Задължения на общините за влагане на рециклирани строителни материали

Вид строителна дейност	2020 г. и всяка следваща година
Строителство на сгради, финансирани с публични средства	2%
Строителство на пътища с публични средства	10,0%
Рехабилитация, основен ремонт и реконструкция на пътища, финансирани с публични средства	3,0%
Строителство, реконструкция и основен ремонт на други строежи от техническата инфраструктура, финансирани с публични средства	8,0%
Строителство на озеленени площи за обществено ползване или със специфично предназначение, включително мрежите и съоръженията на техническата инфраструктура за тяхното обслужване, увеселителни обекти с постоянно прикрепени към терена увеселителни съоръжения, открити обекти за спортни и културни дейности	10,0%
Оползотворяване на СО в обратни насипи	12,0%

Подпрограма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради								
Стратегическа цел: 2	Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви ⁵	Водеща	Партньор
Включване в тръжните документи за строителство на сгради на изискването за влагане в строежите на рециклирани строителни материали	0	Бюджет на възложителя на обществената поръчка	12/2028	В строителството на сгради се влагат рециклирани строителни материали	Текущ % на вложените рециклирани строителни материали	2028 - 2% ⁶	Възложители на обществени поръчки	Строители
Включване в тръжните документи за строителство на пътища на изискването за влагане в строежите на рециклирани строителни материали	0	Бюджет на възложителя на обществената поръчка	12/2028	В строителството на пътища се влагат рециклирани строителни материали или третираны строителни отпадъци за материално	Текущ % на вложените рециклирани строителни материали	2028 - 10%	Възложители на обществени поръчки	Строители

⁵ Целевите индикатори за влагани строителни материали са съгласно Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали.

Подпрограма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради								
Стратегическа цел: 2	Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви ⁵	Водеща	Партньор
				оползотворяване в обратни насипи				
Включване в тръжните документи за рехабилитация, основен ремонт и реконструкция на пътища на изискването за влагане в строежите на рециклирани строителни материали	0	Бюджет на възложителя на обществената поръчка	12/2028	При ремонтите на пътища се влагат рециклирани строителни материали	Текущ % на вложените рециклирани строителни материали	2028 -3%	Възложители на обществени поръчки	Строители
Включване в тръжните документи за строителство, реконструкция и основен ремонт на други строежи от техническата инфраструктура на изискването за влагане в строежите на рециклирани строителни материали	0	Бюджет на възложителя на обществената поръчка	12/2028	В строителството на други строежи от техническата инфраструктура се влагат рециклирани строителни	Текущ % на вложените рециклирани строителни материали	2028 -8%	Възложители на обществени поръчки	Строители
Включване в тръжните документи за строителство на изискването за оползотворяване на строителни отпадъци в обратни насипи	0	Бюджет на възложителя на обществената поръчка	12/2028	Строителни отпадъци се оползотворяват в обратни насипи	Текущ % на вложените рециклирани строителни материали	2028 - 12%	Възложители на обществени поръчки	Строители

Подпрограма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради								
Стратегическа цел: 2	Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви ⁵	Водеща	Партньор
При обоснована необходимост, кандидатстване по процедура на ПОС 2021-2027 за финансиране и изпълнение на проекти за системи, съоръжения и инсталации за селективно разрушаване, подготовка, рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и за производство на рециклирани строителни материали	Предвидения бюджет на цялата процедура по ПОС 2021-2027 е 42.3 млн. лв.	ПОС 2021-2027 – финансови инструменти	01/2023-12/2028	Намален риск за околната среда и човешкото здраве от вредното въздействие на тези групи отпадъци	Преценяване за необходимост от кандидатстване по процедура за набиране на проектни предложения; Подадено проектно предложение; Сключен и договори с общ. Кюстендил ; Приключени договор	Всички сключени договори са изпълнени Изградена система / съоръжения / инсталации;	УО на ПОС, ФМФИБ	Община Кюстендил, юридически лица със стопанска цел
Изграждане на съоръжение за третиране на ОРС, като част от РЦТНО	14000000 /цялата стойност на изграждане	ОПОС 2014-2020, ПЧП, ПУДООС	12/2028	Изградено съоръжение за третиране на	0	1	Община Кюстендил	

Подпрограма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради								
Стратегическа цел: 2	Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви ⁵	Водеща	Партньор
	на РЦТНО/			СООРС				
Разделно събиране и рециклиране на строителни отпадъци, при доказана необходимост	45,6 ⁷	ПОС 2021-2027; общински бюджети ⁸	01/2023-12/2028	Намален риск за околната среда и човешкото здраве от вредното въздействие на тези групи отпадъци	Брой изпълнени проекти за разделно събиране и рециклиране на строителни отпадъци	В случай на доказана необходимост за разделно събиране и рециклиране на строителни отпадъци община Кюстендил е изпълнила такъв проект	Община Кюстендил, юридически лица със стопанска цел	УО на ПОС

⁷ Средствата са предвидени общо за разделно събиране и рециклиране на битови и строителни отпадъци.

⁸ ПОС 2021-2027 – 22,8 млн.лв.; общински бюджети – 22,8 млн.лв.

Подпрограма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради								
Стратегическа цел: 2	Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви ⁵	Водеща	Партньор
Определяне на длъжностни лица за съгласуване и одобрение, както и за последващ контрол на планове за управление на строителни отпадъци	0	Общински бюджет	12/2028	Брой определени длъжностни лица	0	1	Община Кюстендил	
Прилагане на контрол за изпълнение изискванията на ЗУО относно строителните отпадъци и Наредбата за строителните отпадъци	0	Бюджет на органите: издаващи разрешение за строеж; осъществяващи контрол на строителството; осъществяващи одобрение и контрол при въвеждане на	01/2021-12/2028	Осъществен контрол за изпълнение изискванията на ЗУО относно строителните отпадъци и Наредбата за строителните отпадъци	В годишните планове за извършване на контролна дейност на компетентните органи са включени тематични проверки относно спазване на изискванията за строителни отпадъци; брой извършени	Спазени са всички изисквания на ЗУО относно строителните отпадъци и Наредбата за строителни отпадъци	Община Кюстендил; ДНСК; МРРБ	Възложител и на инвестиционни проекти

Подпрограма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради								
Стратегическа цел: 2	Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви ⁵	Водеща	Партньор
		строителните обекти в експлоатация			проверки; брой наложени санкции; брой съставени предписания			
Водене на отчетност за количествата на предадени и оползотворени строителни отпадъци и за вложените рециклирани материали в строителството	0	12/2028	Водене на отчетност и контрол върху СО	Брой отчети за образувани и третиранни СО	0	6	Община Кюстендил	
Организиране на система за събиране и транспортиране на строителните отпадъци от домакинствата	0	Лица образували СО	12/2028	Работеща система за събиране и транспортиране на строителните отпадъци от домакинствата	0	1	Община Кюстендил	

ЦЕЛ 2: УВЕЛИЧАВАНЕ НА КОЛИЧЕСТВАТА НА РЕЦИКЛИРАНИТЕ И ОПОЛЗОТВОРЕНИ ОТПАДЪЦИ

7.4. ПОДПРОГРАМА ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ И ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА МАСОВО РАЗПРОСТРАНЕНИ ОТПАДЪЦИ

7.4.1. ВЪВЕДЕНИЕ И ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ

Съгласно допълнителните разпоредби на ЗУО "Масово разпространени отпадъци" са отпадъци, които се образуват след употреба на продукти от многобройни източници на територията на цялата страна и поради своите характеристики изискват специално управление. Съгласно националното законодателство са поставени годишни количествени цели за рециклиране и оползотворяване на седем групи масово разпространени отпадъци.

- Отпадъци от опаковки
- ИУМПС
- ИУЕЕО
- Отпадъчни масла и нефтопродукти
- Отпадъци от гуми
- Отпадъци от батерии и акумулатори
- Отпадъци от текстил и обувки

Целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки, ИУМПС, ИУЕЕО и от батерии и акумулатори са заложи на общоевропейско ниво, а в България са поставени и се изпълняват национални количествени цели и за отпадъци от гуми и за отпадъчни масла и нефтопродукти. Целите за оползотворяване и рециклиране на шестте групи МРО на територията на цялата страна се изпълняват успешно чрез въведените схеми за разширена отговорност на производителя. Поставени са изисквания за ясно определяне на ролята на отделните заинтересовани страни, ефективността на разходите, определянето на вноските, които производителите заплащат, изисквания за прозрачност, както и системи за отчитане и ефективен контрол на дейността на схемите.

Съгласно НПУО 2021-2028г, заложените цели за МРО по години са следните:

Група МРО	Цели
Отпадъци от опаковки	До 2025 г.: 65% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се рециклира, в т.ч.

Група МРО	Цели
	Пластмаси: 50% Дърво: 25% Черни метали: 70% Алуминий: 50% Стъкло: 70% Хартия и картон: 75% <i>До 2030 г.:</i> 70% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се рециклират, в.т.ч.: Пластмаси: 55% Дърво: 30% Черни метали: 80% Алуминий: 60% Стъкло: 75% Хартия и картон: 85%
ИУМПС	Ежегодно: ниво на повторна употреба и оползотворяване, не по-ниско от 95% от теглото на всяко ИУМПС Ежегодно: ниво на повторна употреба и рециклиране, не по-ниско от 85% от теглото на всяко ИУМПС
ИУЕЕО	Ежегодно: разделно е събрано мин. 65% от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО през предходните три години
Отпадъци от отработени масла	Ежегодно: мин. 40% от количеството масла, пуснати на пазара през съответната година
Отпадъци от гуми	Ежегодно: не по-малко от 50% от количеството гуми, пуснати на пазара на РБ през текущата година се регенерират и/или рециклират
Отпадъци от портативни батерии и акумулатори (ПБА)	Ежегодно: разделно са събрани мин. 45% от пуснатите на пазара ПБА с изключение на ПБА, които са били пуснати на пазара, но са изнесени или изпратени от територията на страната
Отпадъци от индустриални батерии и акумулатори	Ежегодно: разделно са събрани мин. 25% от пуснатите на пазара индустриални батерии и акумулатори
Отпадъци от автомобилни	Ежегодно са събрани разделно 100% от пуснатите на

Група МРО	Цели
батерии и акумулатори	пазара автомобилни батерии и акумулатори

Управлението на специфични потоци масово разпространени отпадъци е вменено задължение за всяка местна администрация.

Поставените в законодателството цели за достигане на разделното събиране и рециклиране на различните видове отпадъци на национално ниво не могат да се постигнат без съдействието на органите на местната власт, които с помощта на организации и/или фирми, притежаващи разрешения за дейности с отпадъци организират разделното събиране на масово разпространените отпадъци, образувани от дейността на домакинствата.

Подзаконовите документи за управлението на масово разпространените отпадъци се отнасят за всеки конкретен вид МРО поотделно и поставят условия и изисквания за осъществяване на дейностите по управлението им.

Кметът на Общината е отговорен за събиране на отпадъците от населението, следователно и за организиране и подпомагане на дейностите по разделното събиране на масово разпространени отпадъци и предаването им за оползотворяване.

В Плана за действие към настоящата програма не са включени специфични мерки и дейности за подобряване на системите и достигане на целите относно рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки, тъй като те са включени в Плана за действие към Подпрограмата за управление на опаковките и отпадъците от опаковки.

Цел на подпрограмата: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци

Стратегическата цел на тази подпрограма е увеличаване на количествата на рециклирани и оползотворени отпадъци.

7.4.2. ОПИСАНИЕ НА СЪЩЕСТВУВАЩОТО СЪСТОЯНИЕ И БЪДЕЩИ МЕРКИ

Излезли от употреба моторни превозни средства

Наредбата за изискванията за третиране на отпадъците от моторни превозни средства (ИУМПС) възлага задължения на кмета на общината отново за определяне на места и изграждане на общински площадки за събиране на ИУМПС, като изискването е поставено в случай, че лицата които пускат на пазара МПС не са изградили собствени такива. Община Кюстендил е сключила договор за организиране на дейности по събиране, съхраняване, разкомплектоване на излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС) и по повторна употреба, рециклиране и/или оползотворяване на

отпадъци от МПС с организация по оползотворяване на такива отпадъци - „Българска рециклираща компания” АД, гр.София.

Електрическо и електронно оборудване/ЕЕО/

Чрез Наредбата за излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) са вменени изисквания на местната администрация за оказване на съдействие на организациите по оползотворяване (ООп) при изпълнение на задълженията им за събиране на ИУЕЕО и/или изпълнение, чрез участие в организирани системи за разделното събиране на тези отпадъци. Кметът на общината оказва съдействие на организациите по оползотворяване, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и предаване на ИУЕЕО. Изпълнение на задълженията за участие в системите за разделно събиране се осъществява, като се сключат договори с организации по оползотворяване на ИУЕЕО, лица, които изпълняват задълженията си индивидуално или други лица, притежаващи документи по чл.35 от ЗУО за извършване на дейности по събиране, транспортиране, рециклиране или оползотворяване на отпадъци на територията на общината.

Община Кюстендил е сключила договор за изграждане на система за събиране на отпадъци от излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) с организация по оползотворяване на такива отпадъци – „Елтехресурс” АД, гр.София.

Отпадъчни масла и нефтопродукти

Съгласно Наредбата за отработени масла и отпадъчни нефтопродукти задълженията на органите на местното самоуправление са:

- определяне на местата за смяна на отработени моторни масла на територията на общината и информира обществеността за местоположението и условията за приемане на отработените масла
- съдействие за извършване на дейностите по събиране и съхраняване на излезли от употреба масла и предаването им за оползотворяване.

Необходимо е периодично да се актуализира списъка с местата, където се сменят отработени масла, в случай на промяна на обстоятелствата.

Отпадъци от гуми

Наредбата за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми (ИУГ) вменява на органите на местното самоуправление изискване за определяне на места за събиране на ИУГ на територията на общината и съдействие за извършване на дейностите по събиране и съхраняване до предаването им за оползотворяване.

При този вид отпадък, поради липса на рециклиращи предприятия за Община Кюстендил най-подходящ вариант е сключване на договор с оторизиран автосервиз за смяна на гуми, който вече има сключен договор за оползотворяване с ООп или лице, притежаващо разрешителен документ по ЗУО за предаване на негодните за употреба гуми.

Отпадъци от батерии и акумулатори

Изискванията в Наредбата за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА) са идентични с тези в Наредбата за ИУЕЕО. За ефективно функциониране на системата за събиране на отпадъците от негодни батерии и акумулатори е необходимо предприемане на следните действия:

- редовно информиране на обществеността за рисковете, свързани с тяхното неконтролирано обезвреждане. Необходимо е хората да бъдат запознати със значението на символите, използвани за маркиране, изискванията при отделяне на батериите от уредите, където те са вградени и възможностите за участие в системите за събиране.
- прилагането на задължително обратно приемане в местата за продажба;
- осигуряване и поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба портативни батерии и акумулатори, като се спазва нормативните изисквания;
- предаване на отпадъците от батерии и акумулатори на фирма, притежаваща разрешително, издадено по реда на Закона за управление на отпадъците.

Община Кюстендил е сключила договор за организиране на система за разделно събиране от крайни потребители, съхраняване и транспортиране на отпадъци от негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА) с организация по оползотворяване на такива отпадъци - "НУБА Рециклиране" АД. За ефективно функциониране на системата необходимо е да се поддържа актуален списък на местата, където гражданите могат да изхвърлят такива отпадъци. В наредбата за управление на този вид отпадъци е посочено, че всички търговски обекти на територията на общината, където се предлагат батерии, са и места за събиране на негодни за употреба батерии.

Отпадъци от текстил и обувки

С последните изменения на ЗУО (доп. - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г. и ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 01.06.2021 г.) се регламентират дейностите по третиране на отпадъци от обувки и текстил. Съгласно т.6, ал 2 (доп. - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) разрешение по чл. 35 от ЗУО за извършване на дейностите по третиране на отпадъци не се изисква за дейности по обратно приемане на територията на търговски обекти на масово разпространени отпадъци от опаковки, за които има организирана депозитна или друга система за многократна употреба, батерии и акумулатори, електрическо и електронно оборудване (ЕЕО), обувки и текстил и гуми.

Съгласно ал.1. чл. 45 от ЗУО Изпълнителният директор на ИАОС или оправомощено от него длъжностно лице води публични регистри на разрешенията за извършване на дейности по третиране на отпадъци в т.ч. на тези от тях с прекратено действие на лицата, които пускат на пазара МРО, включително т.12 (нова - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 01.06.2021 г.) лицата, които пускат на пазара обувки и текстил. Съгласно ал.2, т.4 (доп. - ДВ, бр. 19 от 2021

г., в сила от 01.06.2021 г.) в регистъра се вписва начин на изпълнение на задълженията на лицата (индивидуално, или чрез колективни системи, представлявани от организация по оползотворяване на лицата, които пускат на пазара обувки и текстил. В разрешителното са включени също код и наименование на отпадъците, както и извършваната дейност с отпадъка по **приложение № 1** (дейности по обезвреждане) или **приложение № 2** (дейности по оползотворяване). Регистрите могат да се водят и поддържат и от съответните браншови организации по споразумение с министъра на околната среда и водите.

Съгласно изискванията на ЗУО, Министърът на околната среда и водите разработва и внася в Министерския съвет програма за предотвратяване образуването на отпадъци, която е неразделна част от Националния план за управление на отпадъците и включва съществуващи мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци, оценка на ползите от прилагане на примерните мерки за предотвратяване или от прилагане на други подходящи мерки. С мерките за предотвратяване образуването на отпадъци се насърчава също повторната употреба на продукти и създаването на системи за популяризиране на дейностите по ремонт и повторна употреба, включително и по-специално на електрическо и електронно оборудване, текстил, мебели, опаковки, както и строителни материали и продукти. Насърчава се, когато е целесъобразно и без да се засягат правата върху интелектуалната собственост, наличността на резервни части, инструкции за използване, техническа информация или други инструменти, оборудване или софтуер, даващи възможност за ремонт и повторна употреба на продуктите, без да се излагат на риск качеството и безопасността им, както и се акцентира върху разработването и подпомагането на информационни кампании за повишаване на осведомеността относно предотвратяването и нерегламентираното изхвърляне на отпадъци.

Разрешения на организация по оползотворяване и за индивидуално изпълнение на задълженията за спзване на изискванията към продуктите, след чиято употреба се образуват масово разпространени отпадъци, редът и начините за тяхното разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и/или оползотворяване, включително целите за разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и/или оползотворяване се издават от министъра на околната среда и водите или от оправомощено от него длъжностно лице. Съгласно изискванията на ал. 1, чл. 84а от ЗУО (Нов - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 01.06.2021 г.) организацията по оползотворяване на отпадъци от обувки и текстил трябва да приложи към заявлението си за издаване на разрешително сключени предварителни писмени договори с не по-малко от 10 общини, с които се гарантира предоставяне на разделно събиране на население, не по-малко от 1 000 000 жители. Договорите по ал. 1 трябва да отговарят на минималните критерии и на изискванията, определени с наредбата за съответния вид масово разпространени отпадъци. Организацията по оползотворяване представя на съответната община предложение за сключване на договора по ал. 1. Кметът на общината сключва договор само с една организация по оползотворяване на отпадъци от обувки и текстил.

Подпрограма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци								
Стратегическа цел: 2	Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
Провеждане на кампании сред населението за предаване на масово разпространени отпадъци от ИУЕЕО, НУБА и др.	4 000	Общински бюджет, ООп	12/2028	Разделно събиране на масово разпространени отпадъци	Брой проведени кампании по предаване	10 - Брой проведени кампании по предаване	Община Кюстендил	Организации по оползотворяване
Актуализиране на списъка на точките за предаване на масово разпространени отпадъци и оповестяване	0	Общински бюджет	Ежегодно до 12/2028	Наличие на актуален списък и популяризиране на местата за предаване на МРО	Периодичен преглед	Ежегоден преглед на списъка	Община Кюстендил	
Сключване на договор с организация по оползотворяване на излезли от употреба гуми (ИУГ) и/или с лице, притежаващо	0	Общински бюджет	Постоянно до 12/2028	Разделно събиране на ИУГ	Сключен договор	Сключен договор	Община Кюстендил	

разрешителен документ за тази дейност								
Сключване на договор с организация по оползотворяване на отпадъци от обувки и текстил	0	Общински бюджет	Постоянно до 12/2028	Разделно събиране на отпадъци от обувки и текстил	Сключен договор	Сключен договор	Община Кюстендил	

ЦЕЛ 2: УВЕЛИЧАВАНЕ НА КОЛИЧЕСТВАТА НА РЕЦИКЛИРАНИТЕ И ОПОЛЗОТВОРЕНИ ОТПАДЪЦИ

7.5. ПОДПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОПАКОВКИТЕ И ОТПАДЪЦИТЕ ОТ ОПАКОВКИ

7.5.1. ВЪВЕДЕНИЕ И ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ

Съгласно НПУО 2021-2028, подпрограмата за управление на опаковките и отпадъците от опаковки е подпрограма на Програмата за МРО. В настоящата ПУО управлението на опаковките и отпадъците от опаковки и МРО се разглеждат отделно като две подпрограми.

Необходимостта от разработването на настоящата подпрограма към Програмата за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО произтича от следните основни причини:

1. За разлика от останалите МРО, в управлението на отпадъците от опаковки общините имат значително по-активно участие и задължения като една от основните заинтересовани страни, което изисква много по-добра координация между всички участници в процеса на управление на отпадъците от опаковки.
2. Всички МРО, с изключение на отпадъците от опаковки, се образуват в резултат на употребата на самия продукт, пуснат на пазара, който след употребата се превръща в отпадък. Отпадъците от опаковки са резултат от употребата на продукти, които са опаковани и именно опаковките, а не самите продукти са предмет на изискванията за рециклиране и оползотворяване. В допълнение при опаковките става въпрос за изключително широк диапазон от опаковани продукти – десетки хиляди вида, от които се генерират отпадъците от опаковки, което допълнително усложнява организирането на системите за разделното им събиране.

Количествените цели по отношение на рециклирането и оползотворяването на отпадъците от опаковки през следващите години, са посочени в Програмата за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО. В допълнение към тези цели наскоро приетото европейско законодателство⁹ от пакета „Кръгова икономика“ поставя по-специални изисквания към едни от най-широко разпространените пластмасови опаковки, а именно пластмасовите бутилки за напитки

⁹ ДИРЕКТИВА (ЕС) 2019/904 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда

за еднократна употреба. По-конкретно се поставя изискването всяка държава членка да гарантира, че:

- от 2025 г. някои бутилки за напитки трябва да съдържат най-малко 25% рециклирана пластмаса, а от 2030 г. - най-малко 30%.
- държавите-членки да осигурят разделното събиране с цел рециклиране на пластмасови бутилки за еднократна употреба до 3 литра на ниво най-малко 77% до 2025 г. и до 2029 г. - 90%.

На европейско ниво са приети и нови разпоредби за докладване на данни за отпадъците от опаковки¹⁰, които страната ни трябва да прилага.

Специфичен показател, измерващ ефективността на работа на системата за управление на отпадъците от опаковки, е процентът на рециклираните отпадъци от опаковки спрямо генерираните. Средно за страните от ЕС стойността на този показател е 67,5% за 2017 г. За страната ни този процент нараства на 65,6% през 2017 г. През десетгодишния период 2008-2018г. България изпълнява, дори преизпълнява, целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки. Ежегодно ИАОС подготвят и публикуват на интернет страницата си доклад за степента на достигане на целите и за управлението на отпадъците от опаковки с богати информация и илюстрации, и на напълно достъпен за обществеността език.

Друг специфичен показател, измерващ ефективността на работа на системата за управление на отпадъците от опаковки, е количеството рециклиран отпадък на жител за година. За 2017 г. този показател за България е 42 кг/жител. Средно за ЕС за същата година стойността на показателя е приблизително 120 кг/жител рециклирани отпадъци от опаковки, което е три пъти повече от стойността в България.¹¹

През десетгодишния период 2008-2018 г. непрекъснато нарастват количествата на опаковките на опакованите стоки, пускани на пазара в страната, както е представено в следващата таблица.

Таблица 10. Количества опаковки през 2008 и 2018 г. (т)

	2008	2018
Пластмаси	77 682	131 359

¹⁰ РЕШЕНИЕ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ (ЕС) 2019/665 НА КОМИСИЯТА за докладване на данни за отпадъците от опаковки

¹¹ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Packaging_waste_statistics

	2008	2018
Хартия/картон (вкл. композит.)	87 077	168 840
Метал	18 127	37 625
Дърво	6 964	65 011
Стъкло	109 362	90 950
Други	2 997	3 708
Общо	302 208	497 493

Източник: НСИ

През 2012 г. с приемането на новия Закон за управление на отпадъците се въвежда изискването ползвателите на търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради в населените места с над 5 000 ж. и курортните места да събират разделно получените от дейността им отпадъци от хартия и картон, стъкло, пластмаси, дърво и метали на територията на обекта и да ги предават в съответствие с изискванията на наредбата по чл. 22 ЗУО – общинските наредби за управление на отпадъците. Изключение от посоченото изискване се допуска за населени места, в които няма изградена система за разделно събиране на същите отпадъци от домакинствата. Община Кюстендил въведе това изискване в общинската си наредба за управление на отпадъците.

Съгласно нормативната уредба, отделянето на рециклируеми и оползотворими отпадъци от потока битови отпадъци се осъществява посредством сътрудничество с организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки и чрез извършване на дейности по предварително третиране на отпадъците, преди тяхното депониране.

Цел на подпрограмата: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци

Стратегическата цел на тази подпрограма е увеличаване на количествата на рециклирани и оползотворени отпадъци.

7.5.2. ОПИСАНИЕ НА СЪЩЕСТВУВАЩОТО СЪСТОЯНИЕ И БЪДЕЩИ МЕРКИ

Община Кюстендил е предприела мерки, чрез въвеждането на система за разделно събиране на отпадъци, чрез сътрудничество с организация по оползотворяване (ООп).

Община Кюстендил е изпълнила задълженията си по Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки чрез сключване на Договор с организация по оползотворяване и въвеждане на триконтейнерна цветна система за разделно събиране на отпадъците.

Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки въвежда и задължения на кмета на Общината за недопускане на посегателства и кражби на отпадъците от съдовете за разделно събиране на отпадъците от опаковки. Изпълнението ѝ се осъществява посредством въвеждане на наказателна отговорност и санкции за неизпълнение на физически и юридически лица в общинските наредби, касаещи отпадъците и стриктно контролиране от страна на общинските служите, отговорни за дейността.

С оглед на гореизложеното могат да бъдат дадени следните препоръки за подобрене на системата:

- Ежегодно оптимизиране на системата;
- Ежегодно провеждане на информационни кампании, свързани с разделянето на отпадъците. Това е особено важно, предвид многобройните източници, които ежедневно генерират такива отпадъци на територията на общината. Необходимо е да се провеждат много по-целенасочени мерки и за предотвратяване образуването на отпадъци от опаковки и повторно използване на опаковки, където това е възможно.;
- Насърчаването на жителите на общината да събират разделно;
- Постепенно увеличаване на системата както в града, така и в останалите населени места в общината, , предвид нарастването на количествените цели за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки, както и специфичните цели за разделно събиране на пластмасовите бутилки за еднократна употреба до 3 литра.;
- Пълна координация между Организацията и Общината, което позволява по ефикасен контрол върху системата;
- Ежегодно разглеждане и при необходимост актуализиране на нормативната уредба, свързана с управлението на тези потоци отпадъци.
- Община Кюстендил следва да фокусира вниманието си върху прилагашите и контролните механизми за спазване на изискванията от търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради да събират разделно отпадъците си от опаковки и да ги предават на оторизираните лица за последващо рециклиране и оползотворяване. Това ще доведе не само до екологични ползи (нараснали количества разделно събрани отпадъци от опаковки), но и до намаляване на разходите на общината за извозване и третиране на тези отпадъци.

Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки								
Стратегическа цел: 2	Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
Оптимизиране на системата за разделно събиране на отпадъците, чрез раз местване на съдове, добавяне на нови, увеличаване на точките и др.	0	„Екопак“ АД и Община Кюстендил	2022-2028	Осигурена достъпност до съдове за разделно събиране на БО Осигурена техническа инфраструктура за разширяване на системата за разделно събиране на отпадъците от опаковки и постигане на целите	Осъществен анализ за необходимата (допълнителна) техническа инфраструктура	Годишен отчет на „Екопак“ АД Достигнати цели за оползотворяване и рециклиране на отпадъците от опаковки	Община Кюстендил	„Екопак“ АД
Извършване на ежеседмичен контрол от страна на служители на	0	Общински бюджет	2021-2028	Извършен ежеседмичен контрол на използването на	Брой констативни протоколи	Брой констативни протоколи	Община Кюстендил	Община Кюстендил

Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки								
Стратегическа цел: 2	Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
Общинска администрация за използването на контейнерите за разделно събиране на отпадъците, съдовете за разделно събиране на отпадъците и спазване на забраната за изхвърляне на отпадъци от хартия, пластмаса и стъкло				съдове за разделно събиране на отпадъци				
Въвеждане от общините в наредбите по чл.22 от ЗУО на изисквания за търговските и	0	Бюджет на община Кюстендил	2021-2028	Увеличаване на количествата разделно събрани хартия и картон, стъкло, пластмаси, дърво и метали,	Разработване на конкретни механизми във общината	Всички задължени търговски и други подобни обекти прилагат изискванията за разделно	Община Кюстендил	Търговски и други подобни обекти

Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки								
Стратегическа цел: 2	Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
други подобни обекти за разделно събиране на отпадъците от хартия и картон, стъкло, пластмаси, дърво и метали, вкл. отпадъци от опаковки от същите материали, и осъществяване на контрол и налагане на предписания/глоби в съответствие с предвиденото в наредбите по чл. 22 от ЗУО				вкл. отпадъци от опаковки от същите материали		събиране на отпадъците от хартия и картон, стъкло, пластмаси, дърво и метали, вкл. отпадъци от опаковки от същите материали		
Поемане на	0	Бюджет на организациите,	2021-2028	Предотвратени	Планирани мерки за	Изпълнени мерки за	Община	Бизнес

Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки								
Стратегическа цел: 2	Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
доброволни ангажименти от бизнеса за прилагане на практики за предотвратяване генерирането на отпадъци от опаковки от стоки, които предлагат на пазара		поели доброволно ангажимента		количества отпадъци от опаковки	предотвратяване на отпадъците от опаковки от бизнеса	предотвратяване на отпадъци от опаковки от бизнеса	Кюстендил	организации (търговски обекти и др.)

ЦЕЛ 3: НАМАЛЯВАНЕ НА КОЛИЧЕСТВАТА И НА РИСКА ОТ ДЕПОНИРАНИТЕ БИТОВИ ОТПАДЪЦИ

7.6. ПОДПРОГРАМА ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ ДЕПОНИРАНИТЕ БИТОВИ ОТПАДЪЦИ

7.6.1. ВЪВЕДЕНИЕ И ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ

Програмата за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци включва мерки за достигане на Цел 3: Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци.

Цел на подпрограмата: намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци

Стратегическата цел на тази подпрограма е намаляване на количествата и на риска от депонираните битови и други отпадъци

7.6.2. ОПИСАНИЕ НА СЪЩЕСТВУВАЩОТО СЪСТОЯНИЕ И БЪДЕЩИ МЕРКИ

Предвидените са инвестиционни мерки, насочени основно към изграждане на площадкова инфраструктура за битови отпадъци, закриване и рекултивация на общински депа, устойчиво управление на излезли от употреба препарати за растителна защита и др.

В резултат на изпълнението на програмата за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци се очаква до 2040 г. количеството на депонираните битови отпадъци да се намали до 10% или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци. По-конкретно:

- ще бъде осигурена инфраструктура за стабилизиране на биоразградимата фракция на отпадъците
- ще бъдат изготвени практически решения за проблемите с най-широко генерираните производствени опасни отпадъци
- ще бъде повишен капацитетът на институциите да осъществяват контрол и трансграничен превоз на отпадъци, вкл. за откриване на незаконни превози на отпадъци.

Управлението на утайки от ПСОВ и намаляване на депонираните отпадъци от утайки от ПСОВ се разглежда в разработваните Регионални прединвестиционни проучвания (РПИП) за ВиК за териториите на консолидираните ВиК оператори.

Анализите се базират на поставените цели в Националния стратегически план за управление на утайките от градските пречиствателни станции за отпадъчни води на територията на Р България за периода 2014-2020 г.

РСУО Дупница попада в Индикативен списък на РСУО, в които могат да се изградят депа за битови отпадъци, допълнителни клетки и довеждаща инфраструктура за отпадъци (Приложение 9 към НПУО 2021-2028 г.).

Подпрограма за намаляване на риска от депонираните битови отпадъци								
Стратегическа цел: 3	Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови и други отпадъци							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
Изграждане на депо за битови отпадъци и друга площадкова инфраструктура	14000000 /посочената стойност е за изграждане на РЦТНО/	ОПОС 2014-2020, ПЧП, ПУДООС	12/2024	Осигурен капацитет за депониране на остатъчните битови отпадъци и на друга площадкова инфраструктура	Брой разработени проекти	Изградено съоръжение за третиране на БО - Намален риск за околната среда в резултат от депониране на отпадъци на депо, отговарящо на всички изисквания	Община Кюстендил	МОСВ ПУДООС Частни фирми
Изграждане на регионалната система за управление на битовите отпадъци	14000000 /посочената стойност е за изграждане на РЦТНО	ОПОС 2014-2020, ПЧП, ПУДООС	01/2022-12/2028	Осигурена необходима инфраструктура с цел намаляване на количеството депонирани битови отпадъци в общината	Сключени договори за изпълнение на проектите; брой изградени инсталации	Намалено количество депонирани битови отпадъци и постигнати цели към 2030/2035 г.	МОСВ	Община Кюстендил

Подпрограма за намаляване на риска от депонираните битови отпадъци								
Стратегическа цел: 3	Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови и други отпадъци							
Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
Създаване на общинска система за разделно събиране на опасните отпадъци от бита	188 000	Общински бюджет	12/2028	Намален риск за околната среда от депонирани опасни отпадъци	Липса на система за разделно събиране на опасни отпадъци от бита	Създадена система за разделно събиране на опасни отпадъци от бита	Община Кюстендил	Домакинства; бизнес

8. КООРДИНАЦИЯ С ДРУГИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ

Програмата за управление на отпадъците на община Кюстендил 2021 -2028 г. е елемент от една цялостна система за планиране. Целите и мерките в настоящата програма са съобразени с целите на стратегическите документи в сферата на управление на отпадъците. От своя страна изпълнението на Програмата за управление на отпадъците ще допринесе в по-малка или по-голяма степен за постигането на целите на редица европейски и национални планови документи, описани подробно по-горе в точка 1.4 Анализ и оценка на стратегическите документи, свързани с управлението на отпадъците.

Общинската програма за управление на отпадъците е в координация и с основните местни стратегически планове и програми, както следва:

- ✓ Интегрирана териториална стратегия за развитие на Югозападен район 2021-2027 г.
- ✓ План за интегрирано развитие на общината за периода 2021-2027 г.
- ✓ Общински план за развитие на Община Кюстендил за 2014-2020 г.
- ✓ Интегриран план за градско възстановяване и развитие 2014-2020 г.
- ✓ Общ устройствен план на Община Кюстендил
- ✓ Областна стратегия за развитие Кюстендил
- ✓ Общинска програма за опазване на околната среда.

9. СИСТЕМА ЗА ОТЧЕТ И КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПУО

Системата за отчет и контрол включва процес на наблюдение /мониторинг/ и събиране и анализиране на информация, свързана с изпълнението на мерките от програмата. От съществено значение е да се гарантира, че информацията е събрана по един организиран и планиран начин и през редовни интервали.

Системата за оценка на резултатите от изпълнението на дадена програма, включва действия, които да осигурят, необходимата информация за изготвянето на междинни оценки, както и за окончателната оценка на степента на изпълнение на целите на дадена програма. Тези оценки следва да съдържат анализ на причините за проблеми при изпълнението им.

Прилагане на система за наблюдение, отчет и оценка на Националния план за управление на отпадъците е предвидено като изискване в ЗУО. Съгласно чл.49, ал.4, т. 20 от Закона, НПУО следва да съдържа система за отчет и контрол на изпълнението, а

съгласно т.21 - система за оценка на резултатите и за актуализация на плана. Тъй като ЗУО изисква общинските програми за управление на отпадъците да се разработват в съответствие със структурата на НПУО, такава система трябва да бъде разработвана и включена и в общинската програма за управление на отпадъците. В допълнение, член 52 от ЗУО поставя изисквания към разработването на програми за управление на отпадъците от общините. Поставени са следните най-общи изисквания по отношение на наблюдението, отчета и контрола:

- Програмата се актуализира при промяна във фактическите и/или нормативните условия
- Кметът на общината информира ежегодно в срок до 31 март общинския съвет за изпълнението на програмата през предходната календарна година.

Орган за контрол по изпълнение на програмата за управление на отпадъците е общинският съвет. Кметът на общината информира ежегодно общинския съвет и обществеността за изпълнението на програмата през предходната календарна година. Копие от отчета се изпраща на РИОСВ София.

Целта на отчета за изпълнение на програмата през предходната календарна година е да се проследи напредъкът при изпълнението и да се идентифицират необходимите промени или адаптиране на програмата за текущата година.

Отчетът се изготвя на достъпен език и стил и е целесъобразно да включва графики, фигури или таблици, които да илюстрират напредъка по изпълнение на мерките и целите. Това е необходимо за по-добро разбиране на съдържанието от страна на неспециалисти в областта на отпадъците – както общински съветници, така и широката общественост.

Целесъобразно е годишният отчет за изпълнение на програмата за управление на отпадъците да се изготвя в следния формат:

- ✓ Введение
- ✓ Общи условия за изпълнение и промени в социално-икономическите условия в общината
- ✓ Действия, предприети от общината за осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението
- ✓ Създадени механизми за събиране, обработка и анализ на данни
- ✓ Преглед на проблемите, възникнали в процеса на изпълнение на програмата през съответната година, и предприетите мерки за преодоляването им

- ✓ Резултати от извършени оценки и тематични допитвания към края на съответната година
- ✓ Напредък по изпълнение на целите и мерките в Програмата
- ✓ Заключение
- ✓ Приложения

Наблюдението на общинската програма за управление на отпадъците може да се определи като процес на системно събиране и анализ на информация относно хода на изпълнение на включените в програмата мерки. За посочените резултати и конкретно определени индикатори се събира необходимата информация в рамките на системата за наблюдение, отчет и контрол. В допълнение към изпълнението на текущите и целевите индикатори, за всяка мярка се наблюдава и спазването на предвидения график и степента на изразходване на ресурсите.

Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на общинската програма за управление на отпадъците. Специализираната общинска администрация, която изпълнява функциите за управление на отпадъците отговаря за събиране и обобщаване на информацията за изпълнение на включените в програмата мерки, както и за изготвяне на годишния отчет за изпълнение на програмата. Ясно трябва да са определени и отговорностите на другите вътрешните звена и на външните за администрацията структури, които ще предоставят информация, както и обхватът на данните и периодичността, с която това ще се извършва. Това става чрез вътрешни правила за дейностите по събиране и съхраняване на информация, свързана с подготовката и изпълнението на програмата. Като административен подход е възможно кметът на общината да издаде заповед, в която подробно да са описани отговорностите на всички структурни звена в общината за набиране на съответната информация със съответните срокове, както и за обобщаването ѝ и подготовката на годишния отчет пред общинския съвет за изпълнението на общинската програма за управление на отпадъците.

По отношение на периодичността за предоставяне на информацията, необходима за текущото наблюдение на изпълнението на програмата за управление на отпадъците, минималното изискване е тя да се събира, систематизира и обобщава на годишна база.

10. ПРИЛОЖЕНИЕ